

ERDI IRKA

IRODALMI-KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

XII. évf. 2023/4. DECEMBER

500 Ft

Baka Györgyi

Örök jelenlétben

Paulisz Boldizsárnak

Isten simogató keze alatt
enyhül fájdalmad. Hajnalodik.
Belső tisztaságod átragyogja
szenvedésed. Imádkozol.
Törékeny testedben tüzes
tetteket érelt a Lélek. Hálát adsz.
Rejtező életed kibomlott,
sorsod betelt, mosolyod árad.
Magasra szállsz a becsületesség,
önzetlen szolgálat szárnyaival.
Sodró szeretet-áram köt össze
az Úr végtelen, ölelő csendjével.

Barna Júlia

A szülőházban nem jártam

a szülőházban nem jártam
mióta mások laknak ott
de érzem hogy a csendje
nélkülözi a hangomat
az ajtók hiányomra nyílnak
a falak utánam sóhajtanak
ott vagyok még valahol
de nem talál meg senki
vagy nem is akar megkeresni

*az élet játék
mely mindenkor halálos
kimenetelű
(Torma Ágnes)*

Cettler Gertrúd

kapaszkodó

édes-sós egyveleg
addig jó, míg incseleg
egyre hűvösebb reggelek
csempén visszareflektáló rejtjelek
kérlelve megfejtész, s én kérkedve megfejtelek

vágyringató

átperdül a nappal valami árnyaltabb félébe
letérdelve bájos dallal üdvözlétet hint a már homá-
lyos horizont szélére
elköszön a nyártól
deres napszakok jönnek
ám még ajkai peremére mosoly - gödrök napba
megmártózni ki-kiülnek

Dylan D. Tides

Lilly dala

Csak az ég tudja, hogy a szél hova fúj.
Csak a szél tudja, van-e föld, hova bújj.
Csak a föld tudja, hova tart a világ,
leszel-é te virág,
csuda sárga virág.

Csak az éj tudja, hogy a csönd hova tér.
Csak a csönd tudja, van-e szív, hova fér.
Csak a szív tudja igazán, mi a bú,
hogy a könny-koszorú
az örök koszorú...
...hogy a könny-koszorú
az örök koszorú.

Egyre Márki

Eljövendő szép napok

Ki burokban születik
Rugdossa azt a sors
Meghánya-veti
Folytonosan számonkéri
Más bűnéért is megbünteti
Nem tud hite mögé
Nem tud joga mögé
Nem tud mások mögé bújni
Kő nyílve sző utoléri
Bilincsek láncok nevetnek rajta
Egyet tehet
Bízhat eljövendő
Szép napokban
Korcs ígérekben
Halott szavakban
Kábító új világban

Távozás

Sehová sem érkezni
Mindig csak távozni
Mindenhol éppen utoljára lenni
Mindenkit utoljára látni
Utoljára ízlelni csodálni
Bámulatos
Az igénytelenek boldogsága
Egymásba fonódva köpködnek
Elégedettek
Személyiségtelenségükkel
Ők viszont mindig csak érkeznek
Sohasem távoznak
Mert mindenhol ott vannak

*bármit csinálj is
egy életed van, ami
örökké tart
(Torma Ágnes)*

Fazekas Major Gizella

A fájdalom

*„Ne csüggedj el kicsiny sereg,
bár egész föld tör ellened.”
(214. dicséret)*

Ha összeomlik is a világ,
és minden elhagy, kiég,
a honfi szív mélyén marad
egy élő szikra még.

S hol honfi szív hunyt el,
ott sírhantjukon a szikra él,
lángra kap hősök porából,
s a parázs örökké ég.

Ti, hős leventék, nagy vitézek,
kik nyugosztok a hant alatt,
nem tudhatjátok, élőknek itt
a fájdalom tovább maradt.

És hogy mit hoz még a sors keze?
Istenünk, légy őrző pásztorunk,
hogy a Kárpát-medencében
s a nagyvilágban fennmaradhassunk!

Gani Zsuzsanna

Itt vagyok otthon

Hazaértem, hol egykor várt rám,
kit őrzök a szívem mélyénél.
Drága, meleg szívű nagymamám
ott ült a búbos kemencénél.

Szalmaszagú volt, ódon, becses,
hasáb néma a kandallóban.
Mély sóhajom szállt el, fel, messze,
vágyón karjában ringatóztam.

Tolldunna bóbiskolt abrosszal,
falon szentkép feszült meghitten.
Zord tél érkezett nagy puttonnyal,
már éreztem az ereimben.

Hullott a szűzies hópihe,
fátyollal fedte a világot.
Hold sápadt fénye reményt izent,
és meggyújtotta a pilácsot.

Kádár Tibor

A Szó hatalma

*„Ha nem tudsz mást, mint eldalolni,
Saját fájdalomad, s örömed,
Nincs rád szüksége a világnak,
Ezért a szent fát félretedd”
(Petőfi: A XIX.sz.költői)*

Ha írói alkotásra szánod el magad,
Műkedvelőként is mondandód közcélú legyen!
Tanítson, buzdítson, tegye jobbra énedet,
Cifra, üres szóvirágok csak terhek a lelken.

Szavaid legyenek tiszták, őszinték, érthetőek,
Melyek azonnal hatnak és megjegyezhetőek,
Melyek romlatlanná fejlesztik egyéniségedet,
Melyek így emelik emberi értékedet.

Szemed előtt mindig egy cél lebegjen:
Csak egy apró atom vagy a társadalmi rendben!
Kijelölt helyeden sok más atomhoz kapcsolódsz,
Ha elmozdulsz, zavart keltesz a szerkezetben.

„Egy verset nem érteni, egy verset érezni kell!”
– mondják a sznobok. –

„Egyszerűen szólni bárki képes!”
„Emelkedett légy, csak ez az egy a fontos!”
Milyen esztelen ez a cél, és mennyire téves!

Nem igaz, hogy unalmas az egyszerű beszéd,
Ha tárgya keresztény hitet képes sugározni!
A nagy szónokok,

költők sohasem talányokban szóltak,
Mindig tudták, közönségük mit akar hallani.

Tartalom, és forma mindig egységben járjon,
Mert jó alkotás is szabályos rendben születik!
Az országúton közlekedve is csak bajt hozol,
Megszegett rendből csak baleset származik.

Verslábak, rímek, ritmusok a helyén legyenek,
Verssor, versszak, hangsúly legyen harmóniában!
Értelmes, hasznos gondolat
csak így válik közkinccsé,
Csak így lehet méltó helyed az írók rangsorában.

Kerepesi Igor

Megkopott

Kedvem, mint a bús november:
Köd és fáradt fellegek,
S szégyellem már mindig újra
Bűnöm meggyónni neked.
Ami volt, egy kis tehetség,
Valahogy rég megkopott,
S maga mögött torz emléke
Csupán súlyos űrt hagyott.
Osztályrészem elgyötörtség,
Komor magány, tágas űr,
Csöppnyi méz csak, amely mellé
Keser-méreg elegyül,
S minden új nap torz szilánkok
Tömegével van tele,
Lehet új nap, átkom régi,
Nihil novum sub sole.

S lelke, mint a korhadó fa,
Szű se rág már benne rég,
S ódon vár, aminek mélyén
Kísértő a rég-emlék.
„Mi lehetett volna” – ember
Leszek, ha még nem vagyok,
Magam mögött félig megélt
„Mi lett volna, ha”-t hagyok.
Fél-tehetség, nagy remények,
Súlytalanok, s hullanak,
Nincs a fél-vágy mögött semmi
Tartalom, se akarat.
Levegőnél könnyebb szavam,
Döntést hozni nem tudok,
Magam mögött feldúlt nőket,
Káoszt s csalódást hagyok.

Koncz Teréz

Ahogy öregszem

Ahogy öregszem, Te tudod, Uram,
Nehéz nekem a világ súlya, nyom.
Zűrzavara betolakszik szobámba,
A fájdalomtól lüktet homlokom.

Ahogy öregszem, azt is jól tudod,
A legtöbbet magamtól szenvedek.
A lelkembe penge éle karcol,
Ha körülvesznek érdek-emberek.

Ahogy öregszem, köröm is szűkül,
Olyan nehéz a szót megosztani.
Napok salakja mindent beborít,
A lélek árván őrzi titkait.

Ahogy öregszem, vágyom szeretetre,
Ha bántanak, sajog, mélyebb a seb.
Inkább magam is tüskéket növesztek,
Hogy kivédjem a szenvedéseket.

Ahogy öregszem, jól van így, Uram,
Eltávolodik lassacskán a rög,
És közelebb jön szépen, csöndesen
A másik part, hol otthonom örök.

Ahogy öregszem, hálásabb vagyok,
Báronyos napod sugaraz felém,
Kékség fehér bárányszellők között,
Éjjeli csillag – mind, mind az enyém.

Ahogy öregszem, szeretnék szeretni,
Véghezvinni, mit rám bízál, Uram,
Elhagyni sok-sok undok tettemet,
Megtalálni a tiszta lényemet.

Ahogy öregszem, bölcsőbb is leszek?
Érett gyümölcsként szakít le kezéd?
Ha megharcoltam földi harcomat,
Kisimítod, tudom, az arcomat.

Kovács F. István

Hajnali látomás

Rácsodálkozom mosolyodra –
Szemedben ébredő borostyán –,
Évezred titkait hordozva
Villan meg, s lehajlik hozzám.

*

Testünk szelíden összesimul,
Fülünkben dobol, zúg a vér,
Szívünk szédítő táncra indul,
Szomjazó ajkunk inni kér.

*

Perzsel a lángoló tekintet,
Ahogy – mint egykor – rám talál,
Parázs hevíti lépteinket,
A vágyak útján nincs halál.

*

Szívembe mámor s élet árad,
Csupa öröm és szenvedély,
És nézd, amint karomba zárlak,
Ragyogva zúdul ránk a fény.

*

Mióta várom ezt a reggelt,
Lám eljött, s én is itt vagyok!
Megtartva téged őrök mindent,
Mit múltam örököül hagyott.

Ludwig Géza

Hexameterek

Homo...(sapiens?)

Lét maradékát féltem most az idő viharától,
sáskahadak letarolják mind, ami volt, s ami lesz még.
Fáj a magányos hitnek a lángja e kor mocsarában,
vad szelek által a lángok, a fényük már kihunyóban.
Száll a korom, és hullik a pernye a földre, fejekre.
Ó, sapiens – ez a szó, ami illeti jelleme rajzát?

Ó, Európa!

Ó, Európa, hová tűnsz isteni hittel e Földön?
Veszni hagyod hát többezer évnek eszmevilágát,
és megalázod az eddigi lét örökét, hagyományát?
Térdre borulsz hatalomnak pusztító viharában?
Véled, az esztelen ész, az a „bölcös”, igaz útra terel
majd?
Nép gyökerétől fosztva kiszárad, sírba hanyatlik,
korhad a törzse, letörnek az ágak, majd elenyészik,
nyelve kihál, s halovány emlékezet oly feledékeny.

Máté Miklós

A nő illata

Ha forr vére bora
A nő illata
Orron csókol váratlan
Ily bűvös mákony
Nem terem bokron fákon
Csak érett asszonyon
Virágzó lányon...

A nő illata
Lénye párlata
Ösztöne tárlata
A nő illata csali
Fölajz és andalít
Mind hagyja hogy a szél
Hordja vigye hirdesse
Mindenre kész
Szeretni vágy teste-lelke.

Ha illatát beszívtad
Máris részeg vagy
Nem enged el csábja
Szomj hajt nyomába
Mennyébe poklába.

Móczár Csaba

Lakoma-vers

(Lapajhoz és a tatárbeafstekhez vala)

Nagyjóuram!

Ó, ez fejedelmi étek!
Kihagyni súlyos vétek!
Le is zárok minden vitát,
köszönöm e kedves invitát!

Csupán baráti a lakoma,
vagy van neki külön oka?
Ha igen, szólj ekképp,
hogy készüljek méltóképp!

Főképp szólj, ha csak baráti,
megtisztelőbb, mint bármi...
Akkor nincs szükség kardra,
csak egy baráti karra...

Mindnyájan, kik ott leszünk,
tatárbeafsteket eszünk.
Iszunk rá jó sört és bort
míg be nem zár a fogadós.

S ha elvégeztük mind
e férfias cselekedetet,
felrúgjuk a csendrendeletet,
s hazáig megyünk dalolva,
jóllakottan térve nyugovóra.

Vivát!

Molnár Ádám Csaba

Dűne

Karcolja a bőrt a szélröptette szilánk e
Határtalan vidéken. Halom tetején süvít
A viharos hang nevelő magatartása. Még
Akar. Még tanít, amíg nem változol. Akarj!
Hová vezet az időt rejtő homok? Oázis
Képébe bújik a délibáb. Már is elillan a szomj.
Sós verejték táplálja a hörgő testet. Most ez
Van. Meg a homokszínű sziklás maradványok.
A nap vidéke töredezi a bőr lemezes felszínét.
Összeesik az aszott edény a puha dombon.
A szellős morajlás kíséri a kegyetlen földön
a felszabadult tartalmat. Mit sem hallani már.
Marad a dűne és a sivatagi szél suttogása.
Minden hüvely finom szilánkokra omlik össze.
A homok dalolja a múlt kiszáradt krónikáját,
Amely utoléri a jelent. A vidék keblére ölel.

Molnár Richárd

Még nem itt a vég

Messziről madárdal,
Ég és föld között levegő,
S háborúk hírei.

Asztalon barnakenyér,
Gyenge levesben sárgarépa,
Anyák bús könnyei.

Útszélén löfegyver,
Vánszorgó embercsoport,
Menekülők tízezrei.

Lőporfüst, durranások,
Kerregő gépfegyverek hangja,
Embergyűlölő, láthatatlan zseni.

Más korban

Legközelebb csókot dobok
minden cseresznyevirágnak,
Egy se száradjon el,
Így sok-sok éhes gyermek gyümölcsöt várhat.

Legközelebb rámosolygok az úton bárkire,
Aki épp szembejön velem,
Hogy mindenki vidám legyen,
És ne szomorkodjon semmire.

Legközelebb megsimogatok minden virágot,
Mert örömet csentek szívembe,
Mert az az életük rendje,
Hogy színesre fessék a világot.

Legközelebb minden rosszaságot eltüzelek,
Hadd szálljon a pernye magasra,
Aztán újra friss legyen a levegő,
S a bánatok végleg eltűnjenek.

Legközelebb anyám méhében újra születek,
Vagy ha jó vagyok, talán feltámadok,
Mindegy, csak egy szebb világ legyen,
S millióévesen legyek boldog kisgyerek.

Ocsovai Ferenc

Trójai kín

Úgy ragyogtál fel szememben, mint egy égi ajándék,
vagy mint az istenek által földre küldött békét hozó
szándék,

így bevontalak dúlt keblemnek csendes szentélyeibe,
bár korábban háborúm során senkit sem engedtem
be ide.

Gondozgattam virágkoszorúidat,
és ünnepedre készültem,
ám az est leszálltával a holnaptól egyre inkább
megrémültem,
meg hogy meddően öltöznek pompába talán tüzeddel
ostromlott falaim,
amíg gyanútlan csüngök ez új szenvedélynek kecses,
forró szavain.

Beosontál ebbe a fáradt szívbe, és máig nem értem
az okát –
igaz, városom nem látott még ily mestermívű csodát
–

és óva intett bár a Múltnak annyi józan, bölcs jele,
hagytam, hogy vérembe ivódjon szépségednek
fegyvere.

Hatalmába kerített már végleg mámorító szózatod,
de nem tudtam, hogy testembe majd az egész akháj
sereget áthozod,

akikkel azóta is egy örök éjben fosztogatod életemet,
hogy ki ne szakíthassam többé magamból már
hívatlan vendégemet!

Pálfi Nándor

Hazamenni

Az otthoni tájat nézem, úgy,
Ahogy magát vizsgálja az ember,
Ha valami fáj, de másnak
Arról szólni még nem mer.
A dombok ismerős ívét a házak
Felett, s a sűrű eget, ami alatt
Egy kisváros piheg, mint a gyermek,
Ha anyja karjába szalad.

Elmenni fáj, de visszaérkezni
Még fájdalmasabb.
Hallgat minden, gúzsba köt a lét.
Idegenül tekint rám minden,
Mi egykor szeretettel leste
Lépteim halk nesztét.

A boróka, a platán s a vén
Naspolya, mit anyám ültetett,
A huzatos szobák, a falak,
S a falon a poros feszület:
Elfordulnak tőlem, megtagadva azt,
Ki velük egy földből született.

Az évek, mint a finom por, telepednek
Meg mindenem; az ablak előtt
Egy pókháló lebeg.
Merengve nézem, hogy reng s inog,
Tudván, amit tudnom kell:
Hogy az idő tőlem mindent ellopott.

Anyám s apám fáradt érintései
A foszló tárgyakon
Halványuló nyomok.
A lenyomatuk vagyok, fonál
Az időben; míg létezem, élnék,
De nélkülem ők sem élhetnek tovább.
Így élek: tudván, hogy múlt vagyok,
Szeretet és halál, századévnnyi
Megfejtethetlen titok.

Ízig-vérig anyám s apám
Vagyok, idő és tér kettős szövete
A mindenség tűfokán.

A régi ház csendje vagyok,
A kilincs, a fal s a falon a vakolat,
Mi lassan porlad, mint
Homokkő a nyári nap alatt.
A fáradt fény lustán megül
A nyúlós árnyékok felett.

A tájat nézem csendben.

Madarak szállnak a szélben,
S a Nap vöröslő tócsává omlik
A dombok felett.

Onódi Judit

Őszi szösszenet

Hullik a fáról sárga levél
Nap sugarát horizont takará
Négykor az éj már készíti leplét
Csillag az égen sok kicsi pont.

Zúghat a szél odakint hidegen
Úszhat a felhő fönt s ideleenn
Pattan a szikra tűzben a tuskó
Láng melegít át jól odabenn.

Kiscica kószál kertben a fűben
Zúzmara csillan az orra hegyén
Tüske a csipke almafa ágán
Fázik a reggel készül a tél.

Vízesés

Mélybe hull vadul
zúzva millió cseppre
önmaga árját

Petrik István

De most tél van...

Kopasz ágak hegyén jár a nap.
 A csúcsokon hófehér kalap.
 Nyúl bújik a barázdák között.
 Héja köröz a nyúl nyomok fölött.
 Az idő megáll, lassan körbenéz.
 Egy régi emlék édes, mint a méz.
 Meleg szobában kandallóláng lobog.
 Az idő továbbáll. Lassan tántorog.
 Szelek szaladnak a hegy lába felé.
 A tél didereg, mintha féltené
 a nyár nyomait a patak partjain.
 Jégvirág virít a tegnapi hantjain.
 A száraz fák csontváz ujjai
 megpendítik a felejtés húrjait.
 Hová lett a zöldülő tavasz?
 A jégcsapokban sosem lesz vigasz.
 Az őszi avar hópaplan alatt.
 Egy színes levél már fakó pillanat.
 A dermedt távol vékony horizont.
 A vándor lábam talán nekiront.
 Ha elfárad, majd úgyis megpihen.
 Tél lakozik most mindenki benn.
 A csendességben magok alszanak.
 Álmukban napfénnel játszanak.
 Majd esőt hoznak az illatos szelek.
 Színesednek a kitágult terek.
 De most tél van. Fekete fehér.
 A végtelenbe ez is belefér.
 De most tél van. Csendesség honol.
 A barázdák közt emlék kóborol...

*merjél kétségbe
 vonni mindent, mit eddig
 igaznak hittél
 (Torma Ágnes)*

*lelked kútjában
 néha mélyre kell ásnod
 kincsesládáért
 (Torma Ágnes)*

Kósa Márta

De most tél van...

Hiába súgom neki
 selyemfehér szirmait
 bátran teregeti
 néha bóbiskol ha a fagy ráborul
 majd újra mosolyog
 kedves ártatlanul
 fölötte vacogó fák
 dermedt bimbók
 álmodó rügyek
 fáznak
 hallgatom sóhajuk,
 s a
 kályhában ropogó fényjeles tüzet
 kannában víz forr
 szikra pattan
 lángocska nevet
 tél van most
 jólesik a meleg

 ág és gally kint fázósan remeg
 virág a télen
 illetődve áll
 szélroham jön
 máris rátalál
 zárul a kehely
 és
 tovább dacol
 hó és hideg jöhet
 virágaim majd
 tavaszi sugár heve égeti meg.

*igaz valódért
 hiába mész világgá
 magadban leled
 (Torma Ágnes)*

*egy szabályszező
 lázadó él bennem, ki
 öröktől szabad
 (Torma Ágnes)*

Radnai István

a bálból

tél van holdfény siklik a szán
havat hagyott ránk az óév
párát lehel prűszköl a ló
az éj s az út rövidül már

fognak a halott hónapok
duzzadnak a konok rügyek
kergetőzik a reménnyel
hevült szívben lüktet a vér

hamvad a tegnap parazsa
még bizsereg a forgatag
lángra kap tüstént a gyújtós
fagytól pirul a lányok arca

Sall Margit

Múlhatatlanság

(Egy családtag emlékére)

Elengedett a Föld,
már felfelé szálllok.
Magam mögött hagyom
e földi világot.

Megváltott az isten, hisszük vagy sem,
odaértem, ahol már fájdalom nincsen.

Az ittlétem ajándék volt nekem,
bár néha meg sem érdemeltem.
Volt benne nehézség és öröm, akármilyen is volt,
most Mindenkinek köszönöm !

Köszönöm a virrasztást, a törődést,
mit értem tettetek
Velem voltatok az utolsó óráig.
Hálásan köszönök meg mindent.
Bezárult egy kapu, de kinyílt egy másik.

Csillagként ragyogok le rátok,
becsüljétek meg magatok és a földi világot.

Szabadi Ágnes

Ottfelejtett falevél

medréből kilépett folyó rajzolt emlékül
fedetlen fájó, széthordott talajt a télnek
egy ottfelejtett falevél a magasságba szédül
lázálmában erdők és avarhalmok égnek
csend honol az utcákon, kerítésre fagyva
törött, fakó ágak karcolják az eget
legyengülő vesztesek sorsaikra hagyva
kiáltanának, de többé nem lehet

ölelésre hív a hajnali napsugár
ablaküveg mögött gondosan zárva
lesz egyszer tavasz, és lesz egyszer nyár,
és futunk a réten, és nem nézünk hátra
és nem fájnak többé az összefirkált mesék,
a ki nem mondott szavak, a felbontatlan sörök
eltűnnek reggelre a borús, hideg esték,
tő felszínéről az örvény-írta körök

ottfelejtett falevél, földre hullsz végre
elcsitul a vihar, a kín többé nem űz
s ahogy a füstfelhő búcsúzik az égre
az ólomkatona szívét is elnyeli a tűz.

Szatmári Kristóf

Tinto Vino

Nyugaton már a nappal utolsó áruló jelei is
elvesztek,

S én egyedül ülök a hűvös parkban.
A hideg parki padon rossz bort vedelek,
Októberi éj, magány-alkoholizmusban.

S lennék én madár, bércek büszke sasja,
Vagy lehetnék én kis királyfi, délceg,
De nem vagyok, csak beteg ág beteg sarja,
Csak a halálomat gondolom, ,míg élek.

Itt e rossz bor: olcsó hús híg leve vagyok,
Midőn én is csak vicce vagyok Embernek,
Mindig, mindenkor kinevettek a nagyok!
Hát maradtam kicsinek és töröttnek.

Nem is tudom, talán tudnék-e szeretni,
Minthogy engem még sosem szerettek;
Legyek jó, mondta Andi tanító néni,
Mégsem engedtetek játszani veletek.

Adni tudnék, pedig nekem is alig van,
Néhány szakadt farmer, egy rossz máj,
Diagnózis: depressziós-mániákus elmebaj,
Minden előjel szerint: közeli sír vár.

Mégis, mégis tudnék szívből szeretni,
Vagy talán csak elképzelem, milyen lehetne,
Békésen aludni, s felkelve nem félni,
Ha megmaradna valaki ölelésemben.

Ám, lásd, borgőzből hirtelen riadok,
Ölelésemből csak egy üres üveg gurul,
S keleten a csúf, sárga Nap mosolyog;
B... meg! És agyam újra elborul...

Szeghy Karolina

Karácsony közeleg

Karácsony közeleg,
Fenyőillat árad,
Heves szél rázza meg,
Cibálja a fákat.

Hófehér köntösbe
Öltözik a táj most,
Alszik már a rét is,
A természet álmos.

Szeretet költözik
Az emberi szívbé,
Otthonunk öltözik
Piros-arany színbe.

Pompa és csillogás,
Nagy ajándéközön,
Váratlan gyötrelem
A szívembe köszön.

Kik, ti már nem vagytok,
Ó, fájdalmas ígék,
Könny gurul lelkemből,
Mint hófehér pihék.

Torma Ágnes

Szüret

Gyűl a falu egész népe,
szüretidő van elvégre!
Előkerül metszőolló,
demizson, daráló, hordó.

Kacagó gyerekek,
szorgos lábak-kezek,
énektől zengő domboldal,
hangos füttyszó, madárdal.

Telik a sok puttony,
mosoly minden arcon,
fokolót dugnak a mustba,
jó magas cukortartalma.

Julcsi, Sára mezítláb tapossa,
Józsi, Béla kezüket megfogja,
el ne botoljanak, míg tapossák,
felhajtott ruhák, virágos szoknyák.

Borunk lesz idén bőven,
hordók száma nem csökken,
megtöltve meszely, pint, icce,
hűvös lent a borospince.

Tormássy Erzsébet

Petőfi nyughelye

Nem tudjuk, hol nyugszik,
hol pihen Petőfi,
Holott Magyarország
mindmáig keresi.

Sebes forgószélként
csapott rá a halál,
s elragadta tőlünk
élete hajnalán.

Sors olyan kegyetlen,
sohasem engedte,
hogy nagy költőnk sírját
virágunk ékítse.

Vajon titok marad
örökre sírhantja?
Bárhol is rejtőzik,
legyen áldás rajta!

Tóth Mária

Valahol messze

Valahol messze
Délen és keleten
Érik lassan
Lassan a szerelem.

Távoli...
És hosszú idő múlt el azóta
Mint csillagfény-ragyogás
Ragyog az utca hossza.

Biztos, hogy távol
Biztos, hogy nem itt
Valahol ragyog
Ragyog a hosszú híd
Ha Isten
Szerelmet közvetít.

Valentin István

Pogány karácsony

Elmúlt a bölcsesség,
Megszűnt a szeretet,
Darabokra törtünk,
Meváltóra várunk.
Hideg barlang-szívünkben
Felsír önmagunk Jézusa,
Körbeálljuk őt,
Nézzük, csodáljuk,
S elönt bennünket

A magány

Magány
kő a mellkason
kés a tüdőben
reménytelen véráram
csalódott nappalok
megváltó elalvás
szellemek érintése
vágy szeretet nélkül
könyörgés a sírboltban
szenvedély a föld alatt
ébredés a koporsóban

Szükségtelen vagy.

László Klára

...vándor vagyok!

Egy eltévedt vándor vagyok,
a vágy felkap, mint forgószél,
S majd, ha a szirének énekét hallod,
s velem felhőtlen perceket megéltél,
Szemeid ködként oszlatják a félelmet,
én reggeleidet bűbájjal fűszerezem.
Fénylő pont vagy az életemben,
mindig ott élsz vagy bennem,
Velem a vágy s én teveled,
múltunk és jövőnk végtelen...
A szerelem vándora vagyok,
életre kelnek az üressé vált mondatok,
Felperzselsz, testem lángba borítod,
hol pokol és mennyország csap össze,
Már nincsenek sehol korlátok...
felforgattál bennem mindent,
Olyan vagy nekem, mint elillanó hópehely...

Orosz Margit

Csönddel bélelt nap

Nézem arcodon
az elviharzott
ifjúság jegyét
sötét hajadon
fehéren izzó
fényét.

Viharok szelek
elárvult szívünk
sok-sok öröme
csokorba szedett
színes virágok
körbe'.

Lélek-lobogás
szerelem áldott
fiatalságom
próbákat kiállt
csönddel bélelt nap
arcom.

E.B. Pelsőczy Katalin

Vér, könny és glória

(Az orosz-ukrán incidens okán 2022-ben)

Csak súgom, mert megrettent a lélek,
Adóznak ismét halál Istenének.
Lehelve, fájón mondom ki újra,
Békétlen lett a béke gyalogútja...

Most átokkal kísért, hol kísért Anyád,
Keserű ürmöt ízlel a szád.
Hol Anyaföld kenyeré gyámolított,
Apáknak sírhantja parázslík ott...

Apáké, fiaké, nemzeteké,
A gyűlölet oltárán mindegy, kié.
Kacag a gög, a halál arat,
Félelem kriptái gyilkos szavak!

S érzem reszketni fűszál szívét,
Pusztulás virágát termi a rét.
Kóróvá száradt az emberi szó,
Velem zokog a Mindenható!

– De mégis hinni kell holnap hitét –
Bársony békesség ígétét.
Áldó, teremő akaratot,
Teremő békét, új holnapot...!

Szabó Veronika

Te meg én

Te vagy a kép, én a keret,
Te a komoly, én, ki nevet.
Te az ügyes, én az okos,
Te a tiszta, én a poros.
Te a ház vagy, én a tető,
Te vagy a mag, én a vető.
Te valóság, én az álom,
Te pihensz, én utam járom.
Te vagy a nyár, én a tél,
Te a jégcsap, én a dér.
Te vagy a szem, én a szemüveg,
Te a sapka, én a süveg.
Te az asztal, én a szék,
Te a csinos, én a szép.

Te a város, én a falu,
Te kerítés, én a kapu.
Te az ösvény, én az út,
Te a víz vagy, én a kút.
Te a kolbász, én a kenyér,
Te a tíz ujj, én a tenyér.
Te a lárva, én meg a báb,
Te vagy a kar és én a láb.
Te vagy a perc, én az óra,
Te hegyre mész, én a tóra.
Te vagy a Nap, én meg a fény,
Te az erkölcs, én az erény.
Te a halász, én a hal,
Te a jobb vagy, én a bal.
Te egy rovar, én egy virág,
Te egy élet, én egy világ.
Te vagy a sors, én a kezéd,
Te velem vagy, én meg veled.

Szakáli Anna

Felkacagott a Nap

Csókod íze átjárta
testem minden szegletét.
Sejtjeimben izzott
emésztő parazsa.
Varázssá hatalmasodott
bennem a tűz,
szénaillattá változott
gyöngyöző testünk
minden cseppje.
Katica szállt válladra,
s a ragyogó fényben
felkacagott a Nap.

Tornai Xénia

Beavatás

Bence fiam 24. születésnapjára

Tudd hát: mindig éltél. Kezdetben te voltál
az úr éjsötétje a nagy bum után.
Féktelen erővel ringó égi bölcső –
s csillagfényt fogantál Isten oldalán.

Később langy meleggé olvadt létezésed,
s áradó derűként leltél új helyet.
Hangfodrokba bújva kozmosz járta voltod
végképp sikerült már elfelejtened.

Hajnalpír hevített, s önmagad keresve
harmatcsepp vizébe szülted lényedet.
Lágyan ringatózva foszlottál a légbe,
s ismét szertehullott önnön lényeged.

Önző vágyaikkal áramod beitták
csillagport virágzó, mohvert, vén fenyők.
Így lettél faóriás, évezred tanúja:
testvérlomb, közöttük egy, de mégsem ők.

Oh, jaj, nem találtad célod itt, a földön,
pórusod lehelt bár frissülő időt.
Atlaszként emelted válladon a mennyet –
törzsed oszlopárnya mégis csak kidőlt.

Pilleszárny kötött meg, s könnyű libbenéssel
egy bibére bíztad bolyhos életed.
Gondtalan cikáztál. S tetted ezt mi végre?
Kár volt hímporod így elfecsérlened!

Majd szarvaskirályként, hajnalt messze űzve,
homlokodra tűztél csillagot s napot.
Szellő-szökkenéssel már a fénybe vágytál –
új formád a létnek új irányt szabott.

S ím, most emberarcú lényed jár a porban.
Foncsorvesztett tükröd tudja-é, ki vagy?
Álmok álmodója, megtelepszél immár,
vagy burkot cserélni késztet még az agy?

Hány testet viselsz el, és tépsz össze önként,
míg a véglegesre éned ráakad?
És hányszor kell néked még újjászületned,
hogy egyetlenegyszer megleld önmagad?!

*hajléktalanként
egy gyönyörű országért
született közénk
(Botos Ferenc)*

Varjas Tóth János

Miért? és Meddig?

Miért mondjátok, hogy
„Itt már mindent kimondhatunk!
Leírhatunk?” – mikor tiltott lett
Mára az Igazság!

Miért mondjátok, hogy
„Szabadok vagyunk” – amikor
Bankrabszolga-láncokon kezek
És lábak – mindannyiunké!

És ha még azt is felemlítjük,
Hogy a magyarságnak –
Önmagáról – még igazat
Tanítani sem megengedett...

Fölforr a vér...
Meddig mehet ez így?
Meddig hazudunk mi még?
Egymás szemébe? és miért?

Zsuzsa Mihály

(Berda József Irodalmi Kör)

Hóvágás

Szürke ég alatt feketén kavarog,
Örvénylik a varjúsereg,
Szétszéled, tömörül, zsivajog, károg
Csattogó csőr és szárnyhegyek.

Nézem az ablakból, akár egy filmet,
Átremeg rajtam egy vágy...
Égi vándorok, veletek üzenek,
Színtelen itt lenn a világ !

Titkos jelekből talán ti érzitek,
Északi szél már erre hajt
Hóval megrakott dús dunnafelleget,
Holle anyó már felénk tart.

És valóban, mint egy varázsütésre
Szürke világ-háttér mögött
Tétován libegve táncol pár pihe
Csontvázszáraz ágak között.

„Nagyon várnak, itt lent ránk, induljatok” –
Üzenik pihe hírnökök,
Hópehelysereg dalolva szárnyra kap,
Tündéreként száll ég s föld között.

És aztán egyre-másra indulnak
Öklömnyi hózuhatagok,
Puhán zizegő édes muzsikával
Andalítják a világot.

Áthat mindent ez a rezonancia,
Minden hegyes gömbölyödik,
Szánkóra pattan apa és fia,
Kutyus hóba hemperedik.

Mákoskalácsillat is vidáman száll,
Utazva pehelyszárnyakon,
Őzike és vaddisznó szárazra áll,
Hóbunda nő faágakon.

Nem csitul, nem enyhül ez a hóvarázs!
Az égboltkupola alatt
Befagyott tavon fiú s lány korcsolyáz,
Harangszó utánuk szalad...

Az égi békének ez a földi mása,
Ma éjjel talán földre száll,
Reggelre ébredünk egy új világra,
Mint tiszta lap: új remény vár!

Fekete varjak, ti, égi hírnökök!
Szép álomba ringattatok.
Ha úgy tartja majd az „úri kedvetök”,
Károgva havat hozzatok

*mindenkor vágyott
szabadságunk iránya:
kintről befele
(Torma Ágnes)*

*veszteségeid
jól megoldozva belül
tesznek gazdaggá
(Torma Ágnes)*

Radnai István

Olaszrizling

Korhadtkarók, guggonülő tőkék, hű kutyák. A tőkék hada a dombokat ostromolja. Feljut sík partokról, a hegy lábát az évszázadok során birtokolva, majdnem a dombtetőig. Szorítja feljebb az erdőt. S ahol bányák csúfítják a hegyet, ott sem tágít. A szőlősgazdát nem olyan fából faragták. Megkerüli a sebeket.

A Fürdő utca még meg sem volt. Jókaiek még a környéket sem hozták divatba. A hegy vörös málladékan – talán már a rómaiak idejében – megeredtek az első tőkék. Egy darabig még sík a vidék. A tó lapos medre mostanában nem készül kiszáradni. A parti nádasokat már megritkították, az iszapot eltakarja a ráhordott homok.

A földkéreg termékeny hasadékaiban a hal jól érzi magát. Hogy ki gyalulta simára a partot, amelyet a víztől csakúgy elraboltak, ki tudja már? Vagy a Balaton tréfája abból az időből, amikor a medréről kis híján eltűnt a víz. Olyannyira, hogy fel akarták szántani.

Vörös és fekete, szabálytalan kövekből rakott ház, akár a környékbéli templomok. A terméskövet agyagba rakják, az tartja össze falait. Megtartják a korhadhatatlan gerendákat. A tetőt meg a szelemen. Gondos ácsoknak köszönhető, hogy se a Nosztori-völgyből leereszkedő szél, se a földkéreg nyugtalansága a gerendákat össze nem kuszálja. Akár egy profán altemplom, ott a pince.

Hogy az olaszrizling, az illatos fiatal leányzó, amely fűszeres zamatával mind férfinépet meg a táncos asszonyszemélyeket vidámítja, mikor terjedt el vidéken? Pannónia provincia idejéből fennmaradt emlék is lehet.

A fehérbor csalóka elnevezés, ahogy a szürkebarát aranylik, az olaszrizling zöldes, mintha éretlenül szüretelték volna.

Két öreg totyog a kertben, félrehajtja a kaput maga előtt. Kapa a vállán, halad a férfi, az asszony mögötte, a karján rafiaszálak. A metszés jó előre megtörtént, hogy a tőke el ne vérezzen. Kihajtottak a vesszők, mutatkozik, melyik hol hoz virágot, de a virág a fűtőt csak imitálja. Az asszony kötözi a szőlőt.

A nyitás óta kapát igényelnek a sorok újra. Ahol már előző nap felkötözték, surrog a kapa, egy-egy kövön megpendül. Száraz a föld, gazt sem tűr meg az öreg, és lezárja a kapillárisokat. Évszázadok, évezredek vezetnek minden mozdulatát.

Nem győzik az unokát kivárni, messze a túlparton tanul. Tudós ember lesz, aki a nagyapja tanítását megfejezi a könyvekből nyert ismeretekkel és a kutatók tapasztalatával. No, meg a professzorok előadásaiból merített, rendszerezett elméleti tudással.

Tudja az öreg, hányszor kell a gálccal teli permetezőt a hátára venni. Már nehéz az neki, de szívós, szikár öregember. Ideje, mert eső is várható. Sietni kell, mielőtt a kezdemények illatos, méhcsalogató, szerény virágaikat kitárnák. A bibe föl a porzók ostora nyúlik hamarosan. Korán jöhet a meleg. A lisztharmat, a szürkepenész a leveleket, az ébredő fűtőket károsítja. Akkor pedig hiába várják haza az unokájukat ősszel, nincs mit szüretelni.

Hoz-e asszonynakvalót a házhoz? A nagyanyja derekát meggyötri a hajladozás.

– Hagyd el! – mondja urának az asszony. – Ilyen fiatalon?

– Lekophatna már az a tojáshej, pátyolgatod, kényezteted – replikázok az öreg. Özvegy lányuk naphosszat tanít, szakkört vezet, meg nem is paraszti munkára nevelték. Így rájuk marad.

Harangoznak, és még nem látják a végét. Az öreg leveszi zsírkarimás kalapját. Az angyali üdvözlés szól, elcsendesülnek, ismétlik a jól ismert szavakat.

Az asszony a tavalyi venyige tüzen melegíti az ebédet. Csirkét is vágott, az unokájának készül az ebéd. Hátha, talán, mégis megjön, reménykedik. Az unokája a mindene.

A kancsóba jut még a tavalyiból. Három terítéssel fogadja a családot az asztal. Az asszony figyel a vonat fűtőjét, oda hallik még a dohogás is.

Mire a tó vize felmelegszik, meghívják. A nap számtalan íja idegére illeszti tüzes nyilait. Záporoznak is rendszeren. A városi ember félti a kényes bőrét. A parasztember nem veti le az ingét. Felteszi a kalapját is, ha kilép a ház hűvöséből.

Megígértetik velem az állomáson, hogy szüretre visszatérek. Unokatestvérem ugrat: neked félig rakjuk a puttyont. Tréfából azt válaszolom, inkább megmosnám a lábam. Megnyugtatnak, ma már szó sincs taposásról, másképp tanítják már azt.

Itt a nyár, a szünet ideje. Már várnak minket a kénezett hordók, unokatestvérem készíti a dézsát, vízzel tölti meg, hadd dagadjon.

Asszony még nincs a háznál, én sem hoztam, korai még. A kényes városi népnek amúgy is csak a készre van hajlandósága. Hol az a tavalyi bor? Bizton viszek egy demizsonnal. Jó termés volt tavaly.

Megkedveltek az öregek, így szüretre is meghívnak. A szomszédban lányok tapossák a szőlőt, már végeztek a szürettel. Szépen nézünk a szomszéd lányokra, nincs kerítés arrafelé. A jó idő is szerencsétet. Kihatóan nézünk a lányok szemébe, de nem feltűnően. Ők is fel-fepillantanak. Nem áruljuk el, melyikünk melyikre gondol.

Fürgén metszik le az öregek az illatos fürtöket, csak győzzük hordani. Majd aztán a daráló karját tekerni. A daráló nagy segítség, kevesen vagyunk, nagy a terület, jó a termés. A prés alatt telik a dézsa, az öreg is kitesz magáért. Nem látszik meg a kora, az évek megédzették. A dereka nem hagyhatja cserben ilyenkor, dologidőben.

Mire megtelnek a hordók, velem kihúz a vonat az álmásról.

Azóta bizony a vörös föld befogadta a két öreget. Unokatestvéremmel ritkán találkozom, már réges-rég Budán él ő is, csak hogy vidékre jár naponta.

Váratlanul ér a hír, nem is fogom többé látni. Olyan határokon lépett át, amelyhez a vasfüggöny sem fogható.

Ekkor éreztem, hogy kezdek öregedni.

De meginnék ma is a prés alá tartott bádögréből egy kis mustot! Talán még megcsodálnám, bár nem vagyok elég szívós a paraszti munkához. Csak téblábolnék a daráló körül.

Carl Astro (Wegenast Róbert)

Naplórészletek

1959. március 21. Ju. második levele

Kaposfüreden vagyok.

Valamelyik nap már eső esett, sűrűbben süt a nap, anyám barkát hozott a piacról.

Hát csakugyan elmúlik egyszer már ez az elejeszép-végecsúnya tél? Mennyire várom, hogy kvarc helyett igazi napfényt szürcsölhessek.

Látni szeretnék; Én nem tudom a valóságos egymást bírásunkat odaadni ezért az érzékelhetetlen kapcsolatért. Szeretném látni azokat a rosszul sikerült vázlatokat, a „szomorú asszonyhátat” ...Mindig bennem vagy, és ez gazdagabbá, jobbá, szebbé tesz. Úgy, olyan természetes biztonsággal, nyugalommal hordozlak magamban, mintha nem is a sosem volt társam lennél. Jaj! De nem akarom ezt a vonzást sem

elveszíteni. Nem tudok megfontolt és következetes lenni, a sokszínű és sokféle, folyton változó világgal szemben egyfélést akarni, tenni. Valami borzasztó és csodálatos örültség ez.

Bennem is él egy kis félelem a találkozástól. Vigyázom testemet, lelkemet kell-e, kellhet-e neked. Úgy képzelem: egyszer csak, mintha már régen így lenne, bemegyek a szobádba, és leülök melléd. Az nem jutott eszembe, hogy ezt meg is lehet, meg is kell a valóságban tennem, míg te ki nem mondtad.

Tudod, hány éves vagyok? Még húsz sem.

Ez az első feljegyzésem (csúnya hivatalos szó), amit úgy írok, hogy tudom, el fogod olvasni.

Előmlik rajtam a rettenetes fáradtság. Másfél napi hajszát álmatlansága gyötör. A gondolataim tompák, fásultak. Egyetlenegy van csak, amely időnként kíméletlenül belémhasít.

1959. június 5.

Elvesztettem a hitem az élet céltalanságában. Furcsán hangzik, de gondold meg; hetvenkilónyi élő anyag 60-80 évig küzd a megsemmisülés, a szétszakadás ellen.

Miért?

Az élet célját, mi, emberek, praktikusán, emberi érdekek szerint képzeljük el. De ritkán és keveset gondolunk arra, mi van az értelemmel felfogható praktikus életen túl.

Szeretünk, örülünk, tartalmat adunk a hús és a szellem életének, kényelmet, boldogságot keresünk, vagy szenvedünk, és boldogtalanok vagyunk, de csak néha jut eszünkbe: mindez miért?

A mai napnak eltörülhetetlen tanulsága van a számomra: az ösztöneim megbízhatóbbak, mint az eszem. A megfogalmazhatatlanra kell hallgatnom, a szerint élnem, okoskodás helyett.

1959. június 21.

Különös, érdekes zene szól az ügyetlen külsejű zöld zenedobozból. A két pörgő tárcsáról letekeredő barna szalag Carl Orff német középkori vagánsokból kibontott, zakatoló, lüktető hangjaival tölti be a magányos színházi műtermet. E. kölcsön lemezéről töltöttem le ezt a szokatlan muzsikát.

Eddigi beszélgetéseinkben soha szó nem esett a hangok (számomra néha nagyon fontos) ismert és ismeretlen világáról, de most látom, hogy őt is meglepettette ez a lemezen, ki tudja, honnan felbukkant csoda, és tegnap este, a Zeneakadémián töltött éveiről

mesélt. F. A.-val, aki ma már csak a barátnője, másfél évig reménytelenül küzdött a billentések mágikus ellenfeszülésével.

– És az óta, és a zene, és a zongora? – szerettem volna kérdezni, de E. a válaszadás előtt okosan menekülve, kilépett a teraszra, és hallgatott.

1959. június 21. később

A festő soha nem hitt igazán istenben.

A kézzel fogható bámulata töltötte be eddig Isten helyett az életét.

Leteszi az ecsetet, belebámul a félhomályba.

Most E. estéin figyelve a hullámzó gondolatokat, benne is megmozdult valami halvány kételkedés.

Túl sokat tudunk már – gondolja. – A nevetséges számok és az óvatos fogalmazás mögé a félelmetesen nagy sejtések bújnak.

Egy vírus kétszázezer vagy több millió atomból áll. Influenza vagy rák lesz belőle, ki meri ezt eldönteni. „Ki meri?”

Egyetlen atom kiesése vagy megváltozása új tulajdonságokat jelent, eddig ismeretlen rezisztens fajtákat eredményez.

Vajon hová vezet ez az út?

A ribonukleinsav felfedezése is vajon az Istenhez vezet? Vajon valóban szükségünk van az élet hitére, a fennmaradás értelmének megsejtésére?

1959. június 25.

A festő idegesen újra lámpát gyújt. A lányra gondol. Szavakká formálódnak benne a gondolatok. Igen, a szavak, a látszólag értelmetlen szavak monotóniája megmozdítja az évszázadok alatt lecsendesedett sejtést, hordozza a ritmus misztikumát. Bonyolult ez a fogalmazás, de így talán egyszerűbb:

A dob. / Az emberi lépések, / A szív dobbanásai, / A szerelem ritmusa.

Igen, a szerelem ritmusa is hordozza ezt a sejtést.

A lány haját fodrozza a szél. A kezében egy ismeretlen virág, gyönyörű vörös szirmok hamvaskék levelek csokrában. Álmodott egy pillanatig.

1959. június 27.

„A nadrág a szabó létezését bizonyítja, mondta az istentagadó Voltaire”

A Barnaszemű leereszti a kezét. Rövid, ideges álom nyomja el.

Váratlanul zajra, ajtónyitásra riad fel, de egyedül van. A lakás csendes, a felesége napok óta későn jár haza.

Csupán képzelődik.

Néha a szavak titokzatos egymásutánja vagy a zene különös hangulatokat idéz fel benne. Megsejtését egy titoknak.

Leginkább talán a szomorúsághoz hasonlít ez az érzés.

Megfesteni még soha nem tudta. A festék és a vászon kézzelfoghatóbb, érzelmek kifejezésére jó csak.

Most itt a sötétben Vivaldi tavaszi muzsikája lebeg. A hegedűhangok szellős áradása, egy ormótlan láda tetején, a két időtlen orsó között futó műanyag szalag mélyéről hullámszik elő. A technika érzéketlen sodrása érzelmeket ébreszt a hangulatokat sejtő létezés mélyén. Magnetofonnak nevezik a tárgyat, és élettelenül is él.

A festő hanyatt dől a heverőn, az állványról leránt egy zöld drapériát és beletekeredik. Kábult félálomban forgolódik, fejében zavaros képek kergetik egymást, magas hegyeket lát, vízben tükröződő tükröt, a tükörben egy kontyos női fejet. A nő fészülködik.

Átfordul a másik oldalára, és türelmetlenül várja a következő képet. A plédbe burkolt lába lassan kihűl, de még bámulja az ablakra rajzolódó faágak kuszaságát, aztán váratlanul éles kromatikus dallam villan át a zúgó zengésen, a fejében régi képek bomlanak ki. Gyenge szél fut végig a vízen, emlékfoszlányok sodródznak a tó felett, a barnára sült, behunyt szemű lányok pihés karjai között feltűnik a hófehér csík a sárga bikini felett.

A festő nagyon magányos. A hangok között eddig áradó Isten is a mennyekbe enyész, és magára hagyja őt.

1959. június 30.

Találkozás a Moszkva téren

A festő hazafelé, a Moszkva téren belefut Ászba. Most szívesen elkerülné ezt a találkozást, minden tagja fáj, a vállán reggel óta vonszolja az elnyűtt sportzsákot. A nő sincs kedvére, akivel a barátja most randalírozik. Modell az istenadta, örökös férféhség kínozza. Szép mellei vannak, hegyesen előrefeszülnek, mint Afrikában a Baluba lányoké, a csípője is vékony, s kézzelfoghatóan gömbölyödik az ülepe. (...) A lába már gyengébb, mert rövid tömzsi combjai vannak...

„Zongoralábak” – gondolja a festő.

A nőnek szerelmi kategóriái is vannak, itt első helyen állnak a festők. Ezt a Barnaszemű soha nem értette, mert a piktorok rongyosak, kopottak, bűdösek. Második vonalban a katonatisztek sorakoznak, minden rendű, rangú érdekli őt, és a fegyvernemekben sem

Kovács F. István

Papa

válogató. Modellnek azonban kiváló, de munka közben is óriási dumája van. Egyszer krokizás közben hihetetlen nyíltsággal beszélt a két hét előtti küretjéről. A Barnaszemű még ma is emlékszik, milyen érzéketlenül mesélt arról, ahogy a méhtágító kúpokkal bevezették. A nő most itt a téren is viharos örömmel üdvözlö, de ezt a festő kelletlenül fogadja, a háta közepére kívánja az egész társaságot.

– Hol a frászban bujkáltál eddig? – lelkesedik a nő.

– Itthon bujkáltam – mondja fanyarul a festő.

– Ez a fafejű azt mondta, Balatonfüreden vagy.

A mellette álló fafejű, az az Ász, de egyébként is ez a nő kedvenc megszólítása. Különböző hangsúlyokkal tudja mondani, néha még szeretettel is.

– Igen, tavaly nyáron ott voltam,

– És azóta miért nem hívtál fel telefonon?

– Mert a telefondrót egyik vége éppen annyira van a másiktól, mint a másik az egyiktől.

Hát ez nem volt nagyon szellemes, de a nő vihog. A pulóver alatt nem visel melltartót, és a keblei elég izgalmasan hullámoznak.

– Te vagy a férfi – mondja kétes hangsúllyal, ami majdnem olyan, mint egy kérdés.

– Csak majdnem. Még idejében sikerült lelépnem. Erről mesélek még neked.

– Remélem, nem – gondolja a festő, mert nagyon unja már. A barátja is bambán álldogál, szóltanul rászabadította ezt a vihangot.

– Ti merre mentek? – kérdezi.

– Én itt lakom, abban a házban – mondja és a Várfok utcára mutat. – Ez a fafejű meg hozzám készül, de valami italt akarunk még vásárolni. Velünk tarthatnál.

– Nem érek rá.

– Ne légy fafejű, körül nézel, iszol egy kortyot, és mehetsz a fenébe.

– Ma nem, majd máskor.

– Le akarsz rázni?

– Mondtam már, nem érek rá.

A János-hegy felé csillognak már a lámpák, itt is villogni kezdenek a neonok, aztán fénybe borul a tér. Egy ötös autóbusz bekanyarodik a Vöröshadsereg útja felől, a festő a hátára dobja a zsákot.

– Most már hadd menjek a fenébe – mondja.

Egy pillanatig kísértést érez arra, hogy a nő fenekére verjen, de meggondolja magát, mert a két öreglány a megállóban így is túl sokat meresztgeti a nyakát. Fellép a buszra, és nagyot lélegzik, amikor becsukódik az ajtó.

(folyt. köv.)

Manapság – és nem is csak manapság, hanem jó rége óta – engem is így szólítanak az unokáim. Sőt! Mindig is így szólítottak, és ez teljesen rendjén való. A „papaság” egy rendkívül kitüntetett állapot, melynek bizony néha súlya is van. Azonban most az emlékek erdejét járom, nem akarok tehát belebonyolódni ennek filozófiai fejtegetésébe.

Ebben az erdőben pedig nagyjából tizenegy-tizenkét éves lehetek, és hallgatagon szemlélődve ülök apai nagyapám mellett az ülésdeszkán. Május közepe van, és mi a „Zuzdivögyre” megyünk, kukoricát húzatni. Az említett határrész az Uzd nevű tanyabokorról, illetve az odavezető lankás domboldalról kapta a nevét, és nekünk itt terül el az egyik kitüntetett parcellánk. Igen. Kitüntetett, mert remek termőföldje van, mit az is mutat, hogy magasra és terebélyesre nőttek a dűlőutak melletti akácok, és dúsan sötétlenek a sűrű lombú bodzabokrok, melyek itt-ott már kitárták sárga, fűszeres illatú tányérjaikat.

Ám a föld értékét a fáknál, bokroknál, valamint a rajtuk fészkelő madaraknál (melyek igencsak lekötik figyelmemet), inkább a méregzölden susogó kukorica mutatja, amelynek nyílegyenes sorai között immár bőven tenyészik a gyom.

Nagyapám nem túl beszédes ember, de ezúttal folyamatosan pergeti a szavakat, mióta az országutat magunk mögött hagyva kiértünk a faluból, és a puha földút elnyeli a kerekek meg a kocsik egyéb alkatrészeinek zörgését. Halkan, elgondolkodva beszél, és szinte csak kérdez. Kérdéseit ugyan nekem címezi, de alighanem inkább magának teszi fel. Persze, válaszolni amúgy sem tudnék, de érzem a kérdések mögött sötétlő aggodalom szülte gondolatok nyomasztó súlyát.

– Kié lesz ez a föld, fiam – kérdezi. – Még nem vótam ennyi se, mint te, amikor már itt húztam a kapát. De akkor még az öreg Becsák vót itt az úr. A magunkfajtának csak a cselédkenyér jutott meg két savanyú-paprika. Ki gondúta vóna akkor, hogy ötven év múlva huszonnyóc holdon gazdálkodhatunk?! Ki gondúta vóna, hogy házat *épülünk*, hogy négy tehenet, tizenöt hízót, lovakat tartunk?! – És kérdezett, kérdezett tovább keserűen, és én úgy éreztem, mintha temetésre készülve máris gyászolna. A temetés is hamarosan

bekövetkezett. Abban az évben még learathattunk, a kukoricát, krumplit, répát is betakaríthattuk, de a tavaszi hónapok már fagyos telet hoztak az egyéni gazdálkodásra.

A mi falunkat is elérte az a kampány, melynek során számos szervező csoport járta a környékbeli településeket, majd egyikük megérkezett Kazsokba is. A falu központjában és a tanácsház udvarán zöldre festett bodegás teherautók álltak, melyekből vezetőket húztak ki, majd szürke vödörformájú hangszórókat szereltek fel négy-öt helyre is. Ezek aztán recsegve-ropogva zavarták szét újra meg újra az addig nyugodtan köröző galambokat és az egész falu nyugalma. Eleinte csak munkásindulókat harsogtak, ám később gúnyolódó rigmusokkal, megszegyénítésnek szánt üzenetekkel illették azokat, akik nem járultak önként a tanácsházára, hogy aláírják a belépési nyilatkozatot. Hát... sokan nem voltak, de azért a néhány holdnyi juttatott földön gazdálkodók közül elmentek páran. Főleg azok, akik sehogy sem jutottak egyről a kettőre, és jobb sorsukat a közönsben remélték megtalálni.

Később aztán agitátorok jöttek, és járni kezdték a falut házról házra. Mihozzánk négyen állítottak be, és az őrző Fitakot be kellett zárni a pajtába, mert megkötve sosem volt. Négyük közül ketten viharkabátot s birgerli csizmát viseltek, melyet jól megnéztem, mert nem láttam még ilyen duplafűzős lábbelit. A két fiatalabb inkább hivatalnoknak nézett ki, kezükben aktatáska, nyakukban nyakkendő lógott.

– Micsoda emberevő kutyád van! – szólított meg a fiatalabbik vigyorogva.

– Nem szereti az idegeneket – mondtam zavartan, s egy kannából tovább csorgattam a friss vizet a tyúkok vályújába.

– És mi? Idegenek vagyunk? – mosolyodott el a férfi, s azt gondoltam, micsoda hülye kérdés?! De vállamat megvonva csak annyit válaszoltam:

– A falubelieket ismeri – s ekkor láttam meg, hogy nagyanyám kilép a konyhaajtón, majd a keskeny téglajárdán odalépdél a négy emberhez. Ismerve őt, tudtam, hogy vihar közeleg, és besurrantam a félig nyitva hagyott ajtón, a konyhán át a középső szobába.

Viaszosvászson asztal állt a szoba közepén, körülötte négy egyforma barnára pácolt szék, ülőkékük gyékényből és kukoricacsuhéból ügyesen megfonva.

Nagyapám egyedül ült az asztalnál, szemben az elfüggyőzött ablakkal. Miután beóvakodtam, a kályha mellé húzódtam, s amikor apám rám pillantott, olyan furcsa érzésem támadt, hogy talán nem is lát. És ma már tudom, valóban nem látott. Bizonyára az elmúlt évtizedeket látta. Saját gyermekkori önmagát, amint kaszálni tanul, majd vegyes reményekkel hozzáfog a háború utáni évek vetéseihez, mert nem volt tudható, mennyit takaríthat be majd, s abból maradhat-e anynyi, ami elég lesz az évi kenyérhez. A gümőkórban egymás után elpusztult négy tehenet, a jégverések által letarolt gabonaföldeket, a feketére fagyott friss tavaszi hajtásokat, a régi uradalmi kút rejtett üregébe óvatlanság miatt belezuhant két lovat látta, s arra gondolt, ezeket a csapásokat mind túléltek, és a gazdaság újraéledt. Tudta azonban, hogy ebből a mostaniból nincs feltámadás! Észre sem vette, hogy a mosolygós ember egyfolytában hozzá beszél. Mélyet sóhajtott, majd tekintete apjára tévedt, aki előtt ott feküdt már a papír. A kivégzési határozat. Az ítélet, melyen az elítéltnak aláírással kell kifejeznie egyetértését. Mindezekre élesen emlékszem. És arra a bütyköktől eltorzult száraz kézre is, amely reszketve megfogta a tollat...

Magyarádi Ágnes

A türelmetlen angyal (mese)

Élt egyszer az égben, sőt, ma is él, egy türelmetlen angyal. Annyira türelmetlen volt, hogy nemcsak állandóan ficergett a napi feladatkiosztás alatt, de nem átalott a szavába vágni a hatalmas arkangyaloknak, akik egy darabig jóindulattal átnéztek rendbontásai fölött.

Egy idő múlva azonban a többiek türelme is fogyatkozni kezdett miatta. Híresen szép lángvörös tincseit levágatta, alkonyatkor szétdobálta az égen, majd kíváncsian figyelte a hatást. Jót kacagott, mikor a gyerekek füle vörös lett másnap a szélről (a sapka vagy a buszon, vagy az iskolatáska aljában maradt), a száradó ruhák a hetedik határban landoltak, fél zokni árválkodott a bokron, ahova a elsodorta a viharos fuvalat. Mondták is az emberek, bolond lyukból, bolond szél fúj, de hogy pontosan honnan is, arra emberemlékezet óta nem jött rá senki.

Egyszer aztán Rafael, a gyógyító főangyal váratlanul megjutalmazta. Megbízta, hogy látogassa meg a Földet, és beszélgessen el az ott lakókkal a közeledő ünnepek alkalmából. Hanem azt ugyancsak jól teszi, ha rövidre nyírott üstökét befödi odalent, mert télen bizony ki tudja, milyen szél fúj, másrészt ki áll majd szóba egy tüskére borotvált angyallal. Éppen idelát-szik egy fekete kötött sapka, ha mindig az orra után megy, meglátja egy autórádió antennáján. Jaj, mindig ilyen feladatra vágytam, toporzékolt örömeiben a tü-relmetlen angyal. Indulok máris, kiáltotta, azzal le-vetette magát az égből, Rafaelnek jó hangosan kellett utána kiáltani a feladatot, de így sem hallotta.

Pillanatok alatt megérkezett a hetedik mennyországból, megvolt a sapka, felhúzta, aztán elindult, hogy végrehajtsa a megbízást. Ekkor jutott eszébe, hogy tulajdonképpen nem is hallotta, mit kéne csinálni. Most mi legyen? Nem mehet haza dolgavégezetlenül, gondolt egyet, megkérdezi az embereket. Hátha ők hallot-ták, elvégre Rafael hangja oly erős, hogy belerendül az ég és a föld is.

Így aztán sorban megkérdezte az arra járókat, min-denkivel beszélgetni próbált. Ám az a furcsa tapasztalata lett, hogy a legtöbben nem értették. Néhányan földi nyelveken próbálkoztak, mások az anyanyelvü-kön, csak a szokásosnál sokkal hangosabban, mintha sükettel beszélnének, de így sem ment a kommuniká-ció. Olyan is akadt, aki mutogatott, de bizonyára nem valami szépet, mert a körülötte állók gonoszul nevet-tek. Akadt, aki csak elfordult. Aztán olyanok is vol-tak, sajnos főleg gyerekek és öregek, akiknek mély, vigasztalhatatlan szomorúság ült a szemében. Ők egy szót sem próbáltak szólni. Ez megdöbbenette.

A Földön a huszonegyedik századot írják, fönt azt tartják róla, nagyon fejlett a világ, kevés a szegény, és szinte mindent tud mára technika. Mi bajuk lehet akkor? Kétszer is megnézte őket, nem akart hinni a szemének. Megsimogatta egyiket-másikat, mert meg-szólalni valahogy nem mert.

Meg sem mozdultak, s még csak le sem rázták a kezét. Túl fiatal és tapasztalatlan volt, hogy vigasztalni pró-báljon. Egyszer, egyetlen egyszer átvillant az agyán, talán ő is ilyen volt, mielőtt angyal lett. Hirtelen kétel-kedni kezdett abban, hogy az égben született. Mintha emlékezett volna valakire, valamire halványan. Egy anyai szívre, amelyik nagyon félt. Annyira, hogy nem vállalta őt, de ez régen volt. Az égben azt tanították, kételkedni bűn, gyorsan abbahagyta.

Addig ballagott, amíg beesteledett. Itt a Földön enni

is kell, és ő alaposan megéhezett, a sok kérdezőskö-dés közben eddig észre sem vette. A buszmegállóban álló asszony kosarából egy szelet müzlit csent, a ke-vés is jobb, mint a semmi alapon. Van ott még elég. Legközelebb szerez egy szem szaloncukrot, határozta el. Abból egyáltalán nincs az égben, sőt sehol máshol sincs, csak Magyarországon. Kár, hogy az angyalok-nak nem szabad irigyelni. Hogy tudnák odafönn érté-kelni, ha elmondja, kóstolt belőle!

Amíg ezen gondolkodott, egy csinos házhoz ért, de nem tudott eligazodni rajta. Bármelyik oldalról köze-lített, ugyanolyan ablakok, erkély, üveg. Szürke be-ton, fehér műanyag, semmi egyediség. Rájött, nem egy család lakik benne. Csupán abban különböztek, ahogyan az erkélyt kivilágították. Az egyiken villogó füzérek, csupa kék, hideg szín, a másikon jégcsapok, furcsa szivárványszínből. Milyen karácsony lehet er-refelé, tűnődött. A legérdekesebb egy olyan erkély volt, ahová egy kövér, piros-fehér kabátba öltözött fickó próbált bemászni, rénszarvas szánkóval együtt. Ki lehet ez, ezt muszáj kiderítenie. Egy szempillantás alatt az erkélyen termett. Segíték, behúzlak, hogy le ne ess, mondta a nagy szakállú embernek, de az nem válaszolt. Erre kicsit megrántotta, föl húzta. Óvatosan besegítette az üvegajtóig. Úgy látszik, mégsem elég csendesen. A csörömpölésre egy középkorú férfi tép-te föl az ajtót, meglepetésében valami cifrát modott a szélről, ami még kárt tesz az új díszben, pedig milyen drága volt. Azon egy szál ingben igazgatni kezdte, vissza a helyére, amikor egyszerre megállt. Hogy a fenébe csinálta ezt a szél? Vajon elfelejtette vona be-állítani a riasztót? Berohant a lakásba, bekapcsolta a számológépet, megnézte az okos órát, ellenőrizte, mindent rendben talált. Kissé megnyugodva, egy pu-lóverrel a hátán tért vissza az előző tevékenységhez. Azért még gyanakodott, ünnepek alatt gyakoriak a betörések.

Az angyal segíteni akart, nem utolsósorban meg is nyugtatni, így előjött a sarokban felrakásolt műanyag székek mögül, ahol első ijedtségében leshelyet vett magának. Ne félj, csak én voltam, látod, itt vagyok, és megrántotta a fényfüzért egy kicsit. Az ember épp a helyére igazította volna, kicsúszott a kezéből, mondott valamit, amit az angyal nem értett, mert ezt a szót odafönt sosem hallotta. Egyszerre látták egy-mást. Mit csinálsz itt, tért vissza a lélek az ember-be. Miért akartad elvinni a szarvast meg a télapót? Ha szegény vagy, és nem vesznek a szüleid, nem az a megoldás, hogy lelopod az erkélyemről! Akár össze

is törhetted volna magadat, hogy jutottál föl ide? Még csak a per hiányzik, meg hogy miattad fizessenek egy életen át! Szép kis családod lehet, mondhatom!

Az angyal dühös lett. Nem elvinni akartam, hanem fölsegíteni, hiszen olyan öreg, hogy beszélni sem tud már, feleselt. Aztán elhallgatott, mert hirtelen eszébe jutott, az angyalnak haragudni is tilos, csak Rafael meg ne tudja!

Tessék? – hőkölt hátra az ember! Még bolond is, vagy eljártssza, mert megijedt ez a kölyök. Hirtelen elmosolyodott. Jól van, fiam. Gyere be, adok egy is pénzt. Kiengedlek az ajtón, lemész a lépcsőházban, ki a kapun, mintha semmi sem történt volna. Nem jelentelek föl. De jól jegyezd meg, ide többet nem jöhetsz, főleg nem lopni, mert akkor nagy baj lesz belőle. Azzal bementek a lakásba. Az ember pénzt vett elő egy bukszából, sok lehetett, mert vacillált, mindet odaadja-e. Nem kérem, köszönöm, értette meg vele az angyal. Az ember tétován leeresztette a kezét. Akkor mit akarsz? Aludni, válaszolt az. Az égből jövök, ott nincs hideg, és mindenkinek megvan a helye. Itt azonban magamnak kell keresnem. Azért küldtek, hogy beszélgessek veled. Veletek, emberekkel. Most már tisztán emlékszem. Ezt a feladatot kaptam. Na jó, de miről beszélgessek én egy állítólagos angyallal, aki karácsony előtt bemászik az erkélyemen, kis híján csinál milliós kárt, majd közli, hogy nem tud mit kezdeni a pénzzel. Mért, mi az a pénz? – kérdezte az angyal. A fekete sapka a lakásban melegítette, lehúzta, kivillant vörös tüskés hajzata, az ember nem kis meglepetésére. Ha te angyal vagy, én meg a római pápa, dühöngött. Az angyalok az angyalhajról ismerzenek meg. Neked se hajad, se szárnyad! No, bánom én! Visszatérve a pénzre, s az ember úgy beszélt, mint aki csak magának beszél, hogy megerősítse a meggyőződését. A pénz, az bizony a legfontosabb dolog a világon. Minden ettől függ. Én pedig könyvelő vagyok, azaz a pénzzel foglalkozom, hogy mindig a közelében legyek a fontos dolgoknak. Így aztán tisztelnék, és nekem is bőven jut belőle. Nekem nem adják, mint a szegényeknek, vagy ahogy én neked akartam, hanem képes vagyok megszerezni magam. Ez a tekintélyem, a tiszteletem forrása. És az az öregember? Azért hagyod az erkélyen, mert ő már nem képes megszerezni? Ja, nem. Ő egy vicc. Ő a jószág. Mindene van, mindenkinek tud adni. Fantáziatermék. Vicc, amit magunkból csinálunk. Sokba is kerül. Mindig vannak olyanok, akik miatt adni kell. Ügyetlenek, nem tudnak élni, a miénket használják. Miattuk csináljuk.

Te is? Úgy értem, te is adsz? – kérdezte az angyal. Igen, ha muszáj. Akkor sokat is. Hogy lássák? Igen, felelte az ember. Jó, de hogy csinálod a pénzt? – melegegett bele az angyal a témába. – Gyere, nézd, felelte az ember. Valahogy oldódni kezdett benne a bizalmatlanság. Jólesett a váratlan kitérülés, valaki kíváncsi volt rá, és nem is volt semmi dolga aznap este. Számoszlopokat mutatott, diagramot, magyarázott, hogyan, minek kell bennük egyezni, hogy rendben legyenek. Az ő számoszlopai mindig rendben vannak, sokkal nagyobb rendben, mint másoké. Vagy ha mégsem, el tudja hitetni. Mint te azt, hogy angyal vagy. Érted már?

Aha – bökte ki udvariatlanul az angyal. Ezt a szót most tanulta az emberektől, kíváncsi volt, jól használja-e. Az ember azonban nem lepődött meg. Akkor jó, mondta, és elkezdte volna leállítani a gépet. Az angyal, akinek a melegben és az erős gondolkodástól gyorsan nőni kezdtek a tincsei, hátrasimított egy ragyogó vörös fürtöt a homlokából. Mutasd még egyszer, valami mégsem stimmel, nézett a könyvelőre. A deficit szót is most tanulta, határozottan állította, hogy ilyet lát a könyvelésben. A számok embere kissé összébb húzta magát. Hol? Lehetetlen!

Csak nem könyvvizsgáló ez a figura? Ennyire talán nem okosak ezek a Z-generációs tizenévesek, remélte. Itt, nézd! – mondta az angyal, korát meghazudtoló szigorúsággal. Valamit sikerült teljesen eltüntetni a könyvelésből! Épp a legfontosabb tételt. Éspedig? – fagyott meg a vér a könyvelőben. Mi lenne az? – hűledezett. Az embert, mondta az angyal lemondóan. Látod? Ezek itt mind számok. Adószám, egészségbiztosítás, bankszámla, bevétel, kiadás, miegymás. Mindenkiről mindent tudtok. De senkit nem ismertek. Minek örül, mi aggasztja, talán okkal. Azt gondolom, erről be kell számolnom, ha hazaérek. Indulok is, eleget láttam. Köszönöm az őszinteséget. Te pénzt akartál adni nekem, hadd adjak neked valamit én is. Tessék. Az angyal megrázta a tenyerét, mint egy bűvész, és egy picike gömböt tett az ember tenyerébe. Várj, tekerek köré angyalhajat, ha úgy hitelesebb. De kérlek, ne rázd meg, mert vörös lesz az ég, és akkor szél lesz. Leesik az erkélyről a Mikulás. Mi ez? – kérdezte a könyvelő. Majd meglátod, titokzatoskodott az angyal. Másfél nap alatt sokkal felnőttebb lett. Azzal kinyitotta az erkélyajtót. Menj hátrább, meg ne csapjon a szárnyam, kiáltott hátra az embernek, és köszönet nélkül eltűnt az égből. Dől be a hideg a lakásba, drága a fűtés, morgott a könyvelő.

Odafönt bejelentették az érkezőt, Rafael hívatta. Bevált a terápia, sokat fejlődött, mondta neki elégedetten, miután meghallgatta a beszámolóját. Attól az apróságtól, hogy mindezt rég tudta, előzékenyen eltekintett, meg attól is, amit a kölyök stikában elajándékozott. Maradt itt még bőven belőle.

Odalent a könyvelő lefekvéshez készülődött. El is felejtkezett a kis ajándék gombócról, amely azonban kártartóan ragyogott a számítógép asztalkáján. Rászánta magát, kibontotta. Alázat – olvasta a feliratot. Mit kezdjek én ezzel, gondolhattam volna! – bosszankodott.

De már késő volt, kézbe vette. Lefeküdt, nem álmodott, nem szokott. Másnap reggel azonban, ahogy fölkel, egész máshogy látta a világot. Megnyitotta gépet, mint minden nap, mi mást tenne egy ünnepen is. Egyszerre eszébe jutottak az ügyfelei. Jórészt betegesen gondterhelt arcú, gazdag emberek. Hiszen egyiknek is, másiknak is adhatna jó tanácsot. Mutathatna feléjük érdeklődést. Nem tiltja törvény, és nem is kerül semmibe. Talán kevesebb gond, elhallgatott bánat nyomasztaná őket. Előre örült, hogy megpróbálhat segíteni. Azonnal hozzálátott.

Nagy-Rakita Melinda

Egy késő őszi éjszakán

Őszintén utálta a nyúlós őszi estéket. A nyirkos, ködös, éjnek tűnő délutánokat. Beleborzongott még a gondolatába is, hogy kimozduljon a meleg szobából. Most mégsem volt más választása, mennie kellett. Az ígéret szép szó...

Már csaknem éjszaka volt, amikor a kertek alatt elindult hazafelé. A gyéren elszórt lámpák világossága ide alig ért el. A csillagok a felhők mögött bujdokoltak, még a Hold is máskorra tartogatta szelíd fényét. Senki sem járt a fáradt árnyékok között. Fázósan húzta össze magán a kabátot.

Rémülten összerezzen, amikor egy kötelességét teljesítő kutya rávakkantott a bokrok sötétje mögül. Megszaporázta lépteit.

Odaért a temetőhöz. Tanakodott. Rövidítse le az utat, vágjon át a sírok között kanyargó kikövezett úton, vagy tegyen egy nagyobb kerülőt. A temetőt választotta. A hátsó kapu vaskallantyúja enyhe nyikorgással jelezte rosszallását, amiért megzavarták háborítatlan

nyugalmát. Nem bánta. Csak mielőbb visszajusson a meleg szobába.

Sötét volt, a szélben hajladozó tujasövény sejtelmes árnyékokat rajzolt az útra. Mintha mély sóhajt hallott volna. Bánatos, ezeréves pince mélyéből fakadó hangot.

Összeborzongott.

Ki járhat még rajta kívül ilyenkor a temetőben? Hallottak napjának már régen vége, a bánatos özvegyek is inkább nappal járnak kisírni bánatukat a friss sírokhoz.

Egy kósza árnyék lebbent feléje az éjben. Megtorpant. Ez nem lehet, ilyen nincs, suttogta maga elé.

Hirtelen nyúlós köd ölelte körül. Már bánta, hogy erre indult. Karján puha kéz érintését érezte.

– Nem ismered meg? – kérdezte egy halk hang, amely mintha a saját koponyáján belül visszhangzott volna.

– Ki vagy? – suttogta rémülten.

– Hát nem tudod? Én vagyok a kislány a régi utcákból, aki sohasem nőtt fel.

Egy kislány, aki sohasem nőtt fel, ki lehet, mit akar tőlem – fejében száguldottak a rémült gondolatok. Keze jéghideggé vált a kesztyűben, sapkája alatt izzadtságcseppek indultak a nyaka felé.

Hirtelen megismerte a fehér fodros ruhát. Egy régi kép még a lakótelepről. A kislányé, akit egy késő őszi éjszakán egy szadista gyilkos küldött a halálba. Emlékezett a környék rémületére, a család összeomlására. Vajon mit akarhat tőle ez az árnyék?

– Játssz velem! – súgta a hang. – Gyere velem! – kérte, miközben jéghideg keze végigsimított az arcán.

Összerázkodott, de önkéntelenül is követte a suhanó árnyat. A köd körülfolymta mindkettőjüket, ahogy lépkedtek a néma sírok között.

Futni akart, de lábát béklyóba fűzte a rémület.

Kiáltani akart, de torkában bent rekedt a hang.

Zuhanni vágyott, ki ebből a világból, ki az éjszakából, menekülni a csapdából, de csak sodródott tovább, delejesen követve az árnyat.

A ködben hangok keltek életre. Suttogás, sírás, nevetés, csendes beszélgetés, harsány veszekedés zagyva kakofóniája visszhangzott a fülében.

Észrevette, hogy már nem a kislányt követi.

Egy sok éve eltűnt férfi árnya vonszolta magával. Felismerte. Őt találták meg eltűnése után sok évvel betonba ágyazva egy út felbontásánál.

Rájött, a város rémálmai közt bolyong. Most már igazán megrémült.

Felismerte a vízbefúlt alkoholistát, a megfojtott szeretőt és az öngyilkos nőt a negyedikről. A kollégát, akit hetekkel a halála után találtak meg a lakásában.

Mit akarnak tőle?

A rettegés görcsbe rántotta a gyomrát.

Próbálta tágra nyitni a szemét, hogy megtalálja az utat, de csak a ködöt látta, amely tele volt gomolygó árnyakkal.

Már nem tudta, hol jár. Már régen kilépett a temető valóságából. A suttogó árnyak birodalmába került, mozgása lelassult.

Sírni szeretett volna, sikoltani, segítségért kiáltani, de nem jött ki hang a torkán.

Letért az útról, megbotlott egy sírkőben, elesett. Felézett, és most végre látott. Az ismerős fejfán ott virított a név. Az övé. Próbálta leolvasni az évszámot, de a köd betakarta.

Hát ennyi, itt a vég? Meghaltam én is, mint a többiek? És hogyan, és miért? Talán a rémület?

Nem, az nem lehet. Én nem vagyok ilyen. Árnyékoktól sohasem félttem.

Hirtelen felpattant, lerázta lábáról a béklyót, és rohanni kezdett. Zihálva futott, cikázva a sírok között.

Mögötte hömpölygött az árnyéksereg, nyirkos szuszogásuk követte őt. Próbálták megérinteni, elkapni, megállítani.

Nem, nem fogom hagyni, nem engedem!

Nincs közöm hozzátok, hagyjatok!

Hirtelen fán dobbantak léptei. Már tudta, hol jár. A kis hídtól nincs messze a temetőkapu, ahol az élet vár rá.

Még néhány méter és a kijárat előtti kandeláber fényre rávetődött csatakos, rémült arcára.

Az árnyak serege elhallgatott mögötte, de visszanézni még nem mert.

Kimerülten cövekelt le a lámpa alatt.

Mellében dörömbölve küzdött a szíve, vére dübörögve száguldott ereiben.

– Jó estét – köszönt rá egy hang.

Rémületében nagyot ugrott.

Az éjjeli őr döbbenet nézett rá.

– Jól van, fiatalasszony? – kérdezte.

– Igen, köszönöm – válaszolta hálásan, és sietve hazaindult.

Szabó L. Szilvia

Az örület határán

Este hat óra, vacsoraidő.

Géza még nincs itthon, megint minden egyedül rám hárul. Biztos a nőjénél van. Jobb is, hogy nincs, mert vagy veszekednék, vagy nem is szólnánk egymáshoz.

A kicsik már éhesek. Megmelegítem a mikróban az ebédre főzött csirkepörköltet és utána a tarhonyát. Hozok a spájzból savanyúságot; céklát és vegyes vágott savanyút. Józsika imádja. Blanka és Balázs is szeretik.

– Blanka! – szólok be a szobába. – Segítenél megteríteni az asztalt?

– Persze, anya, rögtön jövök – válaszolja.

Blanka már tizenhároméves, nagylány. Imádja a kicsiket, azt mondja, hogy óvónő lesz. Balázst is mindig babusgatja, bár az öccse már egyre kevésbé viseli ezt el. Kamaszodik már ő is, kiskamasz. Mindig azt mondja, hogy már iskolás, nem kisbaba. Józsikával, aki két és fél éves és a kis Szendrával, aki még csupán egyéves, sokat foglalkozik, játszik velük, meg énekel nekik. Ők meg tapsolnak. Gyönyörű hangja van. Énekesnő is lehetne. A két kicsi a nevelt gyermekem, de úgy szeretem őket, mint a sajátjaimat. Mindig is nagycsaládot szerettem volna. Már több ideiglenesen befogadott gyermeket neveltem. Nehéz volt őket elengedni, vissza a vér szerinti szüleikhez, amikor azok talpra állnak. Ilyenkor kicsit kiszakítottak a szívemből is.

A mostani kicsik édesanyja tizenhét éves, de már a negyedik gyermeket szülte meg. Állítólag a nevelőapjától vannak. Nem értem, a gyermekeket kiemelik a családból, mert veszélyeztetve vannak, a nevelőapát meg hagyják. Le sem tartóztatják.

Blanka közben, amíg a gondolataim cikáznak, megteríti az asztalt.

– Szólj az öcsédnek, hogy készen van a vacsora – mondom neki.

– Öcsi, kész a vacsora! – kiabál fel az emeletre. – Hozom Józsiát is – mondja. Bólintok. A kicsinek szedek a tányérjára tarhonyát, a húst apróra vágom, és teszek mellé savanyúságot is, amit annyira imád. Bemegyek Szendráért, beültetem az etetőszékbe. Közben a gyerekek helyet foglalnak az asztalnál. Előveszem az ebédre megmaradt húslevest, turmixgépbe teszem a levét, egy kevés húst, zöldséget és tésztát.

Az egészet összeturmixolom, ez lesz Szandra vacsorája. Picit még rámelegítek. Közben mosolyogva hallgatom, ahogy a gyerekeim egymással civódnak, hogy ki melyik részét kapja a csirkének.

– Itt a vacsora, kincsem! – ülök Szandra mellé. A kicsi már tátja is a száját.

– Anya! Ha megettük a vacsorát, megnézhetünk még egy mesét a tévében? – kérdezi Balázs.

– Először fürödjetek meg és csak utána, de csak egyet! Aztán alvás, holnap iskola – válaszolom. A nagyok végeznek, feltrappolnak az emeletre.

Szandra szépen eszik, de neki nem kell rágnia. Józsi-kát figyelem. Egyre jobban megy neki az étel megrágása. Nagyon rossz állapotban volt, amikor hozzánk került. Mióta nálunk van, felszedett három kilót, és mindig mosolyog. Imádnivaló.

Szandra eltolja magától az ételt. Úgy látszik, jóllakott. Józsi felé fordulok:

– Beviszem Szandrát a szobába, mindjárt jövök.

Nem voltam sokáig távol, csupán néhány percig. A konyhába visszaérve, halk hörgés üti meg a fülem. Józsiához ugrom, kinyitom a száját, és amennyire tudom, kikapárom belőle az ételt. Látom a rémületet a szemében.

– Mi történt, kincsem? Félrenyeltél? – picit megütögetem a hátát, de semmi nem történik. – Kérlek, Istenem! – De senki nem segít. Apró teste összecsuklik, nem lélegzik.

Az idő lelassul, talán meg is áll. A kicsit a karjaimba veszem, olyan, mint aki alszik. Beviszem a szobába, és óvatosan az ágyra teszem. Betakargatom. Megsimogatom szőke fürtjeit. Mint egy robot, megyek Szandrához. Levetköztetem és megfürdetem. Kap tiszta ruhát meg pelust, és az ágyacskájába fektetem. Még elpakolom a konyhában hagyott ételt, és Józsi mellé fekszem, átölelem őt. Míg várjuk a mentőt, lehunyom a szemem, közben némán fohászkodom.

– Kérlek, Istenem, add, hogy csak egy álom legyen.

*magadban, vagy a
külvilágban elveszve –
mi a különbség!?
(Torma Ágnes)*

Büki Attila

Hazafelé

János óvatosan vezette Opeljét a hókásás úton. A mögötte jövő Mercedes rádudált, villogtatta lámpáit, sürgette, hogy gyorsabban hajtson. János már megtapasztalta a havas út hátrányát. Néhány éve épp egy lejtőn haladt, amikor a hó alatt megbúvó jégen megcsúszott kocsija. Csupán a szerencséjének köszönhet, hogy az úton perdült meg vele, s nem zuhant az árokba. Lehúzódt az út szélére, hagyta előzni a Mercedes vezetőjét, aki szitkozva ordította, hogy ne pazarolja az ő idejét, amint elhaladt mellette. János úgy tett, mintha nem hallaná, mit kiabál, pedig legszívesebben figyelmeztette volna a – lassan járj, tovább érsz – közmondásra. Bekapcsolta autórádióját. Haydn Esz-dúr szimfóniája szólt. Már elmélyült a zene hallgatásába, amikor az előtte vonuló autócsorda fékezett, majd megállt. Az emberek kiszálltak autóikból, s türelmetlenül nézegettek haladásuk irányába. János lehúzta kocsija ablakát, s hallotta, amint egymásnak kiabálják: A hajtűkanyarnál karamboloztak.

Leállította autója motorját, lekapcsolta a rádiót. Kiszállt, s az út széléig lépdelt. Nézte a távolban halványan kéklő hegyeket, az út menti fűzfák hó borítottan csüngő ágait. Látta az árokba hajított madárkalickát, a penészes körömcipőt, sörösuveget..., a trehányás kacatjait. A szél egyre erősödött, tépdeste az autók mellett álldogáló hölgyek tornyos frizuráit, meglebegtette szoknyáikat, fel-felkapta a férfiak sálját, kalapját. Látszott arcukon, helyben toporgó mozgulataikon, hogy egyre ingerültebbek. Aztán dideregve bújtak vissza autóikba.

János elővette a csomagtartóból télikabátját, felöltötte, majd ő is beült kocsijába. Lelke már a karácsonyi ünnepélyességet áhította, ám tehetetlenségében az idő múlásával egyre szomorúbb lett. Özvegy édesanyjához igyekezett, még nagy távolság választotta el tőle. Ha itt áll órákig – gondolta –, ráadásul a szél is fújja az utakra a havat, nem ér haza szentestére.

A szürke felhőket egész közel érezte a földhöz. Lehunyta a szemét. Gyermekkorra jutott eszébe, a szülői ház. Ötévesen, amint délutáni alvásból ébred, és szobácskája félig nyitott ajtaján át megpillantja a karácsonyfát vivő angyalt. Belső képek sorjáztak emlékezetében. Mintha álmából hallaná gyermekkori hangját és édesanyját.

– Édesanyám, itt az angyal. Vele jött a Jézuska is?

– A Jézuska este jön. Mindig este jön. Öltözz fel!
A Rózsi néni elvisz szánkózni. Mire hazaértetek, a Jézuska is megérkezik.

– Hol van az angyal? Láttam kezében a karácsonyfát.

– Ezt álmodtad?

– Nem. Az ajtórésen át láttam, amint felébredtem.

– Lehet, hogy tégedet keresett. Megnézte, hogy itthon vagy-e.

– Most hol van?

– Nem tudom... Estig biztosan visszajön.

– Ugye, nem felejt el, hogy várjuk?

– Dehogyan felejt. Az angyal és a Jézuska éppúgy szeretnek, mint én.

– Gyere, menjünk! Rózsi néni vár...

És szaladt vele a szánkó. Húzta Rózsi néni – akit ő Dodának szólított – át a Káposztás közön, a malomhoz vezető úton a Répce folyó partjáig. Csillogott a fehérség a templom tornyán, a háztetőkön, fákön, bokrokon, végig a síkságon, amerre elhaladtak. Kicsike hósípkájuk alól kéken pislogtak a kökények, a rőt csipkebogyók. Fel-felröppentek sikló szánkója után a kicsi tócsák jégcszilánkjai.

Doda mosolyogva igazította félrecsúszott fejkendőjét, télikabátját. Törölgette hidegtől kicsordult könnyét kipirult arcán. És szánkózott vele tovább, míg fel nem szállt az ég az Esthajnalcsillag.

A szülői házban már várták őket. Épphogy levetették kabátjukat, csilingelve szólt a csengő, nyílt a nappali szoba ajtaja, magasodott előttük a gyertyafényes karácsonyfa. Dodával, szüleivel letérdelve énekelték: Ó gyönyörű szép, titokzatos éj!... És imádkoztak, majd János a fenyőágak alatt rátalált az építő-kocka játékra, Benedek Elek meséire...

Kinyitotta szemét. (Most döbbsen rá, hogy Doda, a madárcsontozatú kicsi asszony jár belső képei emlékezetében és szeretetével gyermekkor óta meg-megérinti lelkét.) A hegyek felől futó felhőkből szakadt a hó a síkságra.

Mire a közlekedési rendőrök végeztek a helyszíneléssel, s engedték elmenni az autókat már az esthó mály borult elébe. A hajtókanyarhoz érve fejét csóválva nézte, az összetört Mercedest.

És hajtott tovább a keskeny úton. Hitte, Betlehem csillaga napja reménye, s hazaér özvegy édesanyjához még szenteste.

A szerző novemberben megjelent Málnaszínű napok című könyvéből.

Cserni András

Az Igazi Karácsony

A Koránjött Karácsony novemberben érkezik
virító pompával, fénytengerben úszva,
s csodálói megrohanják, mert figyelmét éheznek,
mint a jó portóit egy víg hedonista.
Dalra fakad, táncra perdül, kivilágít mindent
és ünnepet hirdet, mikor még híre sincs,
de megkopik, s addigra csak csépett frázist jelent,
amikor ő kéne legyen a titkos kincs.
Keresem az ünnepet, de nincs nyoma
világunk vágta, sebes körhintáján.
Tobzódás, Külcsín, Magányos Lakoma
figyelik, hogy ég a Hangulat máglyán...

A Behabzsolt Karácsony döngő léptekkel jön,
nyájas és negédes, mint egy török basa,
s parancsot ad: Mindenki serényen főzzön, süssön!
Szégyen, ha nincs tele a vendégek hasa...
A kitűzött cél szép és nemes: roskadozó tálak,
ám zaklatott kapkodás lesz a hóhérja,
s végül sok étet fednek bús halotti fátylak,
abban viszi mindet patkányok kordélya.
Keresem az ünnepet, de nincs nyoma
világunk vágta, sebes körhintáján.
Tobzódás, Külcsín, Magányos Lakoma
figyelik, hogy ég a Hagyomány máglyán...

A Suhanó Karácsony sebesebb, mint a szélvész,
táltosparipája maga a vén Idő;
lépte fürgeteg kavar, alakja belevész:
hol közeli, gigász; hol messzi, eltűnő.
Markában a Mindent nyújtja; felkínálja szépen
– tisztaság, dőzsölés, díszes fa, csomagok –,
de az ember keze kicsi, s így e vágyott éden
sietségben szerteszáll, mint pityangmagok.
Keresem az ünnepet, de nincs nyoma
világunk vágta, sebes körhintáján.
Tobzódás, Külcsín, Magányos Lakoma
figyelik, hogy ég az Együttlét máglyán...

A Cicomás Karácsony díszeket ölt magára;
gömböktől, égőktől, csillagoktól ékes,
hódolói áhítattal járnak csodájára,
s magának egy szeletet belőle mind nyes.
Fényzón és színes függők, a fa üde, délceg
– alkotója büszkén elismerésre vár...

„Szép ez mind, de üres is” – így szólna a kis herceg.

„E sok hívság a semmit takaró talár.”
Keresem az ünnepet, de nincs nyoma
világunk vágta, sebes körhintáján.
Tobzódás, Külcsín, Magányos Lakoma
figyelik, hogy ég a Meghittség máglyán...

A Pénzenvett Karácsony dagadó puttonyt cipel,
benne rejti a világ vágyott portékáit;
bátorító mosollyal szól: Ami tetszik, vedd el!
s megmondja, cserébe fel hány bankót számít.
Értékük csupán ennyi: számok szabta rideg ár,
ez már önző verseny, a szándék kiveszett,
s ez minden embert véghetetlen évődésbe zár:
Ha nem vett semmi drágát, sose szeretett?
Keresem az ünnepet, de nincs nyoma
világunk vágta, sebes körhintáján.
Tobzódás, Külcsín, Magányos Lakoma
figyelik, hogy ég a Szeretet máglyán...

A Szívenszúrt Karácsony könnyes szemmel sír,
remeg,
azok árulták el, akikért létezett:
minden ház egy kicsi kastély – fényűző műremek –,
de őt kizárták, mielőtt megérkezett.
Az emberek lecserélték, leltek nála szebbet,
mi hosszabb, finomabb, szebb, tarkább, gazdagabb;
elfelejtik, tőle kapták valaha az ünnepet:
hóhantján sincs jel, csak egy szakadt rongydarab.
Keresném az ünnepet, de hiába:
holtan fekszik egy fagyos árokszálon.
Szerény fejét mi tuszkoltuk igába,
s robotolt, míg bírta, minden télen...

De az Igazi Karácsonyt nem éri el a vég:
meghúzódik csendes, békés otthonokban,
hol az étel kevesebb, s csak szerény gyertyaláng ég,
hol van idő, hogy összegyűljenek sokan,
hol rövidebb az ünnep, de meghitt, hangulatos,
hol örülnek egymásnak az összegyűltek,
hol toronyóra láncsal nincs, bú ott mégse mardos,
mert szebb kincset lel a gyengéd, látó lélek.
Kerestem az ünnepet és megleltem
piciny házban, ahol velem vagy te is.
Őrizzük egymást, a Fényt és e versem,
hogy legyen Igaz Ünnep, ne csak Hamis...

Ösztönhangok

„Nem kell semmit mondanod,
testemre földet dobjatok!
Hogy élhettem köztetek
én, a szörnyeteg?”
(Mudfield: Szörnyeteg – részlet)

Sokféleképp kioltható az emberélet. S nem kell rögtön a fizikai értelemben vett, tényleges halálra gondolni. Kegyetlenebb gyilkosság, mikor az áldozat teste életben marad, lelke azonban oly súlyos sebet kap, hogy többé egész nem lesz. És ezt nem késpenge vagy fullasztó méreg okozza. Annál sokkal pusztítóbb eszköz: a szavak és a csönd.

Egy hang se harsant napok óta a házban. Pedig ketten laktak. Valaha szeretők voltak, most azonban gyilkos és áldozata: egyikük csenddel öl, másikuk csendben hal. Meglehet, egyikük se büntelen. De a kimért ítélet súlyosabb talán, mint amit érdemelne a csendbe fojtott.

Akkor kezdődött, mikor K. elmondta neki a Titkot. Egészen apró titkocska volt, régen történt eset, jelentőségét rég elvesztette. Ám F. nem ezt látta. Csupán az dübörgött benne egyre erősödő szívritmusának ütemére, hogy erről nem szólt eddig két éve tartó kapcsolatuk alatt. Pedig hányszor mondta neki, hogy így bízik benne, meg úgy bízik benne... Hát hazudott? Kénytelen volt azt hinni. S ezt meg is mondta neki. Nem kiabált. Nyugodtan beszélt. K. viszont nem értette, miért zavarja őt a dolog. Csak nevetgélt azzal a buta nevetésével, ami úgy bosszantotta... Régen szerette. Olyan szépen csilingelt, kis csengettyűk játékának hívta. De most gúnyosnak, lekezelőnek, értetlennek tűnt.

Ha te így, én meg úgy – gondolta, s onnantól fogva nem szólt hozzá. Várta, hogy K. bocsánatot kérjen. Bár némaság burkolta be a házat, F. nem maradt beszélgetőpartner nélkül. Nem vette észre, mikor telepedt mellé az a test nélküli kis hangocska, aki mintha a fejében szólalt volna meg. És igen különös dolgokat mondott.

– Hogy vagy ma, kedves barátom? – kezdte nyájasan.
– Hogy lennék? – mordult rá F. – Úgy tűnik, hazugságokra épült a kapcsolatunk. Nem mondott el egy titkot! Szerinted hányat rejtegethet még, s milyen súlyosakat?

– Ajjaj, ez bizony nehéz dolog – cuppogott nagyokat a hang. – És ez zavar téged, ugye? Aggaszt a bizonytalanság.

– Még szép, hogy aggaszt! – csattant fel F. – Nem maga a titok jelent problémát, hanem az elv! Még akár... Akár veszélybe is kerülhetek emiatt...

– Ne is mondd! Ez valódi fenyegetés! És mondd csak... Amiatt, hogy ez a fenyegetés olyasvalakitől ered, akit szerettél, akiben megbíztál. Ez dühít?

– Igen – szorult ökölbe F. keze. – Nagyon is.

– Ezért vagyok én itt veled – vált keneteljessé a hang.

– A dühöd hívott életre, abból születtem. A feladatom pedig, hogy megóvjalak a veszedelemtől.

– De hogyan?

– Tanáccsal. Ellátlak tanáccsal arra vonatkozólag, hogy mit kell tenned.

És a hang sorolni kezdte. F. feszülten figyelt.

– Ő elhallgatott valamit, s te hallgatással büntetted. Ez jó. Nagyon jó. Szemet szemért, fogat fogért. Ám az emberek többsége ennyiből nem tanul. Egyszerűen képtelenek felfogni, miért kapják a büntetést, ugyanis ők ártatlannak hiszik magukat. Mindig, mindenki ártatlannak hiszi magát, amíg nem szembesítik a tetteivel.

Sőt, sokszor még azután is. Így hát nincs mit tenni, el kell nekik magyarázni, akár egy óvodásnak, hogy amit tettek, az miért rossz, miért helytelen. Először szép szóval. Ezt már próbáltad, nem használt. Utána enyhe büntetéssel megértetni.

Ez is kudarcot vallott. Még egy dolgot tehetsz: szembesíted vele, hogy micsoda romlottság lakozik benne. Kíméletlenül az arcába mondod, hogy milyen semmit-érő és gyarló.

– S ha ez se használ? – lihegte F.

– Akkor, barátom, marad a végső megoldás: megszabadítod a világot a veszélytől.

– Micsoda? Hogy én...?

– Vagy ő pusztul, vagy te. Ha nem tanul... Nincs más lehetőség.

F. vadul gondolkodott, csak épp azt nem tudta, hogy gondolatai rég nem szálltak szabadon. A furcsa hangocska egyengette őket oly mederbe, amit helyesnek vélt. Így jutott végül F. arra, hogy ez valóban az egyetlen járható út.

– Most majd megtanulja – dörmögte fagyosan. – Most egy életre megtanulja.

– Helyes, helyes – kacagott a hang. – Áradjon szét benned az élni akarás, öntsön el a sértett düh, és adjon erőt!

F. lassan, kimérten állt fel. Mozdulatai ijesztően, szinte embertelenül céltudatosak voltak. Egyszer torpant csak meg, míg annyit kérdezett a hangtól:

– Tulajdonképpen ki vagy te, és miért segítesz nekem?

– Tudod, minden élőlény legalapvetőbb célja a túlélés. Ez nehéz feladat, s mindegyiknek más kihívással kell szembenéznie. Ezek leküzdésében segítséget kapnak az olyanoktól, mint én: az ösztönöktől. Igen, az embereknek is vannak ösztöneik, csak a nagyváros zsivájában hajlamosak vagytok elfeledkezni rólunk. De mi akkor is vigyázunk rátok, s mikor baj van, segítünk.

– S te melyik ösztön volnál? Mi a neved?

– Én vagyok a Harag.

F. bólintott, s folytatta útját. Az ösztönhang elcsitult. Mikor belépett K.-hoz, ő halkán sírdogált. Nem is vette észre. Épp ezért hangosan, ám jéghidegen szólította meg:

– Beszélünk kell.

S beszéltek. Pontosabban ő beszélt. Rázúdította párjára mindazt, aminek e percben gondolta, igaz és hamis vádak, s oly gyalázatos, gonosz sértéseket, amiket jobb nem hallani. A némaság gyilkosából a szavak mészárosra lett. S nem kellett sok idő, a tett bevégeztett: áldozata nem bírta tovább, keserves könnyekben tört ki, fulladt, levegőért kapkodott, de F. ezt észre se véve csak mondta, mondta a magáét. Hosszas percek múltán fejezte csak be. De akkor már késő volt. K. élt, de csak testben. A lelke halott volt.

Ekkor értette meg, mit tett, rájött, nem ártatlan, s hogy mostani kirohanásával csak meggyorsította az elkerülhetetlent, melynek okozója úgyszintén ő maga volt. Megremegett. Kereste tanácsadóját, kereste az erőt, de az eltűnt. Csak a fájdalom, a szenvedés maradt.

Ilyen gyilkosból rengeteg akad. Nem bünteti, s nem is büntetheti őket a törvény. Lehetetlenség volna, hisz nem tesznek mást, csak követik az ösztönök hangját. Bár nem mindig teszik jól, ez igaz. Van, akire nem szabad hallgatni. Ugyanis a Harag valóban nagyon rossz tanácsadó.

*addig nézgelődsz
pokolnak fenekére míg
átesel rajta
(Torma Ágnes)*

Rövid kritika annak az embernek a tollából, aki gyűlöli a leválaszthatatlan kupakokat

Írta: Kupakgyűlölő Kállay Gyopár

Az emberiség életszínvonala (hogyan életszínvonal?) igen, az életszínvonala, exponenciálisan csökkenni kezdett Krisztus születése után ezer... nem inkább kétezerhuszonhárom évvel, mikor is a világ cég-dinoszauruszainak (vagy cégdinoszauruszainak) általános nyomására elterjedt az üveg szájára ráfűzött, a recés gyűrű szélére ráerősített kupak használata (azértezdedurvamár).

Ez oly általános veszélyeket rejteget, melyeket épp ésszel nemhogy felmérni, de belátni sem lehet (vagy miután beláttuk, felmérjük, hogy előbb kellett volna felmérni.) Vagy belelátni, esetleg bemérni és fellátni. Lényegében mindegy. Ennek a polgárpukkasztó találmanynak (feltalálmányának, ugyanis a kupak leesni így már nem tud) az a célja, hogy megóvjá az inni vágyókat a lehullott kupak keresésétől. Ez több kérdés merít fel (rögzített formában, akárcsak a kupak.)

Elsők között, vajon mitől lenne rosszabb az a kupak, mely leesik a földre? Honnan állíthatjuk biztosan, hogy nem ott van a helye? A földön. A többi kupak között. Vajon egy olyan világban, ahol nem létezik a gravitáció, szükség van-e kupak fogóra (vagy kupakfogóra?) Vagy egyáltalán kupakra? Létezik-e a kupak, mint tárgy? Vagy nem a kupak esik le, hanem az üveg marad a helyén. Valóságos-e ez a probléma, miért nem az üveget ragasztják a kupakhoz?

Vagy inkább fröccsöntik. Szegeden. Entik. Mindenhol máshol.

Pro secundo (ejtsd – de ne le – szekundó), mitől lehetünk biztosak a leejtett kupak gazdájának dühében? Miből fakad az elképzelés, hogy aki leejt egy kupakot, az azonnal dühös lesz? Mint állat. Vagyis nagyon. Húha, de nagyon. Baromira. Aztamindenit! Ez is csak előítélet. Vagy utó. Ergo... (ego) Miféle társadalmi nyomás nehezedik minden ügyetlen ivóra, aki az előítéletek elkerülése végett inkább dühöt szimulálva hajol le a kupakért, mintsem kivesse magából a társadalom, amiért örült.

Nagy nyomás nehezedik minden kupakra. És keresőre. Egyaránt.

Harmadszor pedig az tesz-e nagyobb kárt az üveg gyári egységében, aki erőszakosan (most tényleg dühösen) leszaggatja a gyűrűre ráerősített kupakot, vagy az, aki leejtve azt a földre (nem dühösen, csak

borongva) felveszi? Azt visszacsavarja, míg a leszaggatott darabon (nem zene) ottmarad örökre a nyúló fröccsentett műanyag nyoma?

Azt a plasztikot plasztikázni kell. Majd. 450 év múlva. 2473.

De ez mind csak másodlagos észrevétel.

Az igazán elsődleges tény, az az undemokratikus, vagyis teljességgel diktatórikus döntés a gyártó részéről, hogy a társadalom ilyen kupakú palackból akar inni. Ergo meg sem választhatja, ráerősítetik a rossz üvegeket. Mint a filmekben.

Mert ez egy evidens axióma, de mégis micsoda irreleváns dolog!

Korlátozzák a szabadságot.

Ez az első lépés az olyan világ felé, melyben mindkinek kötelező megennie a tökfőzeléket (vagy bármilyen más főzeléket). Így útban az anarchia felé, jogunk van hozzá, hogy olyan kupakkal felszerelt üvegből (az üveggel felszerelt kupakból) vehessük magunkhoz a vizet (metaforikusan értve), milyenből csak szeretnénk. Saját döntés. Ez szép illúzió. Ugyanis (isugyan) legközelebb a boros üvegnek is ilyen dugót fognak gyártani. Hozzáragasztottat. Olyan provokatív jelleggel.

Borzalom.

Az emberiség megérett az kupakkal tűzdelt pusztulásra. Így ér véget (utol) a világ. Nem bummal, csak kupakkal. Polietilén tereftaláttal. (C₁₀H₈O₄)_n Minő borzalom. Volna. Micsoda mocsok csoda, ez a micsoda.

Hogy micsoda? Ez a csoda.

Kedves versem

„Ki tudja, miért szeretek úgy egy kedves verset, hogy százszor is elolvasom...?”

(Máté Péter)

Ady Endre Héja-nász az avaron

Útra kelünk. Megyünk az Őszbe,
Vijjogva, sírva, kergetőzve,
Két lankadt szárnyú héja-madár.

Új rablói vannak a Nyárnak,
Csattognak az új héja-szárnyak,
Dúlnak a csókos ütközetek.

Szállunk a Nyárból, űzve szállunk,
Valahol az Őszben megállunk,
Fölborzolt tollal, szerelmesen.

Ez az utolsó nászunk nekünk:
Egymás husába beletépünk,
S lehullunk az őszi avaron.

Ez a vers annyira kedvencem, hogy inspirált egy majdnem parafrázis megírására. Mellékelem.

Ady REMEKE és az én REMAKE(em)

Szenvedély

Tested rugalmas acél,
Tüzet gyújtasz bennem!
Hevül az acéltest,
S mi eggyé olvadunk!

Izzó lávaként hömpölygünk,
Elolvad tér és idő!
Lángol, lobog, míg végül
Eloltja őszi eső!
/Móczár Csaba/

Ady szimbólumokkal teletűzdelt és a kor szelleméhez képest rendhagyó, polgárpukkasztó, de inkább megbotránkoztató szerelmes verse ez, hogy én is éljek a fokozás eszközével, mint a költő e versében teszi meseteri módon.

A cím nagyon beszédes. Hisz az emberi szerelmet (nászt) nem a hagyományos madárszimbólummal helyettesíti (pl: galamb, gerle...), hanem a héjával.

Így azonnal szembeötlik, hogy itt nem romantikus szerelmi lírát énekel, hanem valamiféle se veled, se nélküled „ragadozó” kapcsolatot boncolgat. A címben szereplő avar egyfajta szimbolikus prognózis a drámai végről, hisz nem a levegőben, hanem az avarban (őszi elhullás – elmúlás) „nászolnak”, ami egy egészséges héjamadártól nem várható, hogy ne a levegőt uralja szabadon.

Az első versszak kijelöli az utat. Honnan hová. De nem földrajzilag követhetjük a héják vándorlását, hanem lélekben. S ez nem is vándorlás, inkább egyhelyben repdesés, a szét- és összerebbenés minduntalan körforgása. Két zavart, nyughatatlan ragadozó madár, akik „lankadt szárnyukkal” nem a boldogság „kék madarát” jelentik, mint inkább a szerelem fokozatos elmúlását.

A második strófa is hasonlóképp folytatja a lélekutazást. A Nyárból űzve az Ősz felé haladva...az évszakok nagybetűvel jelzettek, így még jobban nyomatékot adva annak a ténynek, hogy a szerelmesek útja önfeledt, szenvedélyes szerelemből (Nyár) az elmúló szerelem felé (Ősz) tart...még megállnak ugyan „Fölborzolt tollal szerelmesen”, de mindketten érzik, ez már nem szárnyzuhogás, hanem csak verdesés...

A harmadik szakasz jelzi szerelmük végét. Kettős megvilágításba helyezi ezt.

Felfedezhetünk egyfajta általánosítást is a szerelem végességére, mert a költő kívülről mutatja be, hogy bizony jönnek a fiatal madarak, az erősek, akiknek szárnyai életképesek („csattognak”), s érzéseik szenvedélyt korbácsolnak egymás iránt. („Dúlnak a csókos ütközetek.”)

Egyszersmind kettejükre is vonatkoztatja ezeket a sorokat és ezt a helyzetet, pont a kívülállóságával teremti meg, eltéveszthetetlen és minden félreértést eloszlat, hogy az új kilöki a régit. Illetve kettejükre vetítve beleolvashatunk egy esetleges harmadik héjamadarat, aki jobb, erősebb, és elveszi a pár egyikét a másiktól...

Azt gondolom, hogy egyértelműen az egymás elégetése a fő motívum, ami véget vet kapcsolatuknak, semmint egy esetleges szerelmi háromszög...

A negyedik versszak egyértelműsíti a véget. („Ez az utolsó nászunk...”) Nincs tovább. Ugyan még bele-marnak egymásba, még próbálják tartani a se-veled-se-nélküled állapotot, ha kell, akár bántások árán is („Egymás húsába beletépünk”), csak érint-kezzünk egy utolsót...de végül mindketten ragadozók lévén „felzabálják egymás szerelmét”... („S lehullunk az őszi avaron”).

A lezárás tulajdonképp egy végleges és vissza-vonhatatlan, és szomorú, és reményvesztett, hite-hagyott konzekvencia, mi szerint: semmi nem tart örökké, így a SZERELEM sem...

Ady ezen kijelentésével tán – ha nem is héjaszárnyon – Philemon és Baucis biztosan vitába „SZÁLLNA”.

Tegyük ezt mi is bátran, hisz ha nekik megadott az örök szerelem, akkor talán számunkra is lehetséges.

Varga Katalin

A fák állva halnak meg

(Tarnócziné Barabás Irén festményéhez)

Dombok mögött hajnal fénye
nyitogatja kéklő szemét.
Föld alatt a sudár fák már
fogják egymás kezét.

Facsemeték fényre vágynak
öreg fáknek rejtekében.
Vajon meddig maradnak így,
biztonságban, menedékben?

Vízparton a fáknek
nincsenek már vágyai.
Megölték lelküket
tűznek vörös lángjai.

Már nem sírnak, nem beszélnek,
gyászruhában elenyésztek.
Megégtek ők hárman, szótlán,
könnyük folyik kék folyóban.

Poroszkáló folyóparton
kővé vált sok letört faág.
Nem halljuk már levelüknek
duruzsoló, kedves szavát.

Háttérben a kiégett erdő hamvai,
ők hárman Apokalipszis lovasai.
Örök mementó! Emlék a magoncoknak
és facsemetéknek.

Őseik, ha kell harcba mennek,
mert a bős fák állva halnak meg!

BÁLINT IMRE
(1948 – 2023)

A Szívem fohásza

Novákovicsné Tóth Ica

Szívem fohásza

Nézem a képet, mely meghatott.
Fejemben cikáznak a gondolatok.
Tobzódnak varázslatos színek,
s érzem, lelkem fájdalomvihara ez.

Háborgó lelkem: tornádótombolás,
dühöngő, süvítő, forgószélzúgás,
sikong jajszavam, száll sóhajom,
s eggyé forr benne öröm és fájdalom.

Érzéseim kavargó, kusza serege
az alázat szárnyán tör ég fele.
Szemem a messzi távolokba néz,
hol egybemosódik föld s az ég.

Kezemet imára kulcsolom,
s magamban halkan mormolom,
szívemben csituljon a fájdalom,
és békességért imádkozom.

Zaklatott lelkem enyhet hol talál?
Hol leli vissza üdvét, hol nyugalalmát?
De lassan csitul a vihar, elül a szél,
érzem, szívem fohásza célba ért.

Lelkem elringatom az ég tengerén,
honnán csak hull, csak hull rá a fény,
halkul sikolyom, enyhül a fájdalom,
mert szívem fohásza meghallgattott.

(2015)

Gróf Marica
(1930 – 2023)

Nem fárasztok senkit életem történetével, mert:

1. sohasem tudtam jól életrajzot írni
2. nem is olyan különleges az életem
3. sok benne a felejténivaló
(bár mindenből tanulhatunk)
4. túl hosszú lenne még regénynek is.

Inkább előrebecsátom, nem vagyok képzett költő.
Az, hogy mi is vagyok, nem az én tisztem eldönteni.
Úgy gondolom, ez olvasóim joga írásaim alapján.

Ellenben ha csak egy „morzsa” talál érdeklődőre
olvasóim közül, vagy felkelti kíváncsiságát bárkinek
az irodalom, a versek iránt, már nem volt felesleges
leírnom néhány gondolatomat.

József Attila szavaival zárom soraimat:
„ Akárhogy lesz, immár kész a leltár.
Éltem – és ebbe más is belehalt már.”

Jel

Jelet tettem.
Azt jelenti: éltem.
Jelet teszek,
Azt jelenti: élek.
Ha jeleimet olvassák,
Életemet hosszabbítják.

Régi fénykép

Kezemben megsárgult fénykép.
Rajt homályos arc,
szeme szép.

Milyen lehetett az életed?
Volt-e benne szép, no meg jó,
Vagy csupán felednivaló?

A küzdelmeket hogy bírtad,
fájdalmaid te is kiírtad?
Mire írásod elkészült,
Bánatod is megnyihült?
Tudtál-e nagyon szeretni?
Minden rosszat elfeledni?
Régi szép arc, emlék, fénykép,
milyenné tett az ezredvég?

Gyertyaláng november elsején

Pislákoló kis gyertyaláng,
Nagyon sokan néznek ma rád.
De szemünk a múltba réved.
Előjönnek az emlékek.

Réges-rég élt ősök képe
Tűnik szemeink elébe,
Ők elmentek, mi még várjuk,
Mikor megyünk majd utánuk.

Még élünk, és reméljük ma,
Ránk is emlékeznek néha.
Meggyújtanak egy kis gyertyát,
Fénylik örök világosság.

Az elveszett sziget

(kisregény)

Mámi szeretettel nézte nagyra nőtt unokáját. Tizen-nyolc éves korára olyan nyurga lett, hogyha nem hajol le, beveri a fejét az ajtófélfába. Sűrű sötét haját kissé hosszúra hagyta, amiért a Mámi folyton veszekedett vele. Nem volt az a kimondottan jóképű legény, de hatalmas barna szemei, vékony vonású arca jó szándékot, bizalmat sugárzott. Kedvelte is mindenki a faluban, főleg az idősebbek. Máminak nem is tetszett, hogy bármi bajjal a Miklóshoz szaladtak. Gyermek-kora óta gyűjtögette a gyógynövényeket, kamillát, cickafarkot, a hársfa levelét, csipkebogyót, mindent, amit talált erdőn, mezőn. A napon megszáritotta, és kis vászonzacskókba rakta el, amit a Mámi varrt. Ki tudja, honnan, de szerzett füves könyvet is, azt tanulmányozta. Ápolta a betegeket, de ha úgy látta, nem elég a tudománya, hívta Érdről az orvost.

Most is aggódva ült barátja, Suba Péter ágyánál, aki-nek szinte égett az egész teste a láztól. A kolera minden ismérve jelentkezett nála, amitől teljesen kimerült.

– Kedves néném, hozzon be a veremből jeget meg tiszta ruhát, aztán forraljon fel vizet. Nem szabad, hogy a láztól kiszáradjon. Készíték csipkebogyóból teát – kérte Péter édesanyját Miklós. – Én itt maradok vele, addig nézzen szét a faluban, van-e még beteg, de senkihez ne menjen közel. Ki tudja, mivel terjed a kór, víz által vagy levegőben. Mondja meg mindenkinek, csak forralt vizet igyanak.

Miklós egész nap cserélgette a jeges vizes borogatást barátja homlokán és csuklóján. Folyamatosan itatta teával. Dőlt a veríték Péterről, de estére kicsit jobban lett, csökkenni látszott a láz.

– Talán most már megmarad – gondolta örömmel Miklós. – Erős legény ez.

A szolgabíró régi nemesi családból származott, de a kutyabőr az idők folyamán erősen megkopott. Mi mást tehetett, a család felhasználta régi kapcsolatait, és kinevezte Adonyba szolgabírónak. Nem volt híján a jóakaratnak, de a hivatalos ügyek helyett inkább a szoknyák után szaladgált. Jófiús külseje vonzotta a fehérnépet, de házasságra nem adta a fejét. Lovagolt, kártyázott a kaszinóban, most meg ilyen feladatot kapott, amitől halálra rémült. Félt mindenféle betegségtől, még a náthás embert is messzire elkerülte. Most

meg itt ez a kór, de a parancs az parancs, mennie kellett Érdre.

Felszerelkezett kesztyűkkel, az édesanyja selyemsáljaival, gondolta, az arca elé köti. Kapott egy irodát az Érdi Elöljáróságon, amit Beötzi Zsigmond úrral osztott meg. Találkoztak már, mikor megjöttek az első hírek a koleráról. Azóta csak romlott a helyzet. Napról napra több beteget jelentettek Érden és Battán is.

– Szolgabíró uram! Mi történt, hogy a legnagyobb nyárban kesztyűt, sálát visel, mint egy kisasszony? – érdeklődött Zsigmond úr derűsen.

– Csak nevéssen, kegyelmed, majd elmegy a jó kedve, ha ledönti a lábáról a kolera.

– Engem ugyan nem. Reggel, este pálinkát iszom, napközben meg jóféle borocskát. A víz csak mosakodásra való. Aztán meg itt a pipám, a füst majd elzavarja. Mitől kapnám el?

– Ki tudja azt? Nem is megyek senkihez közel, ne-hogy rám köhögjön.

– Csak nevettesse ki magát, de készüljön, mert sok a dolog. Fülöp herceg vár bennünket a kastélyban. Beszélni kíván velünk.

Batthyány Fülöp herceg Vas megye örökös főispánja, ezredes császári királyi kamarás, valóságos titkos tanácsos. Három éve, 1828-ban vette meg az Illésházyaktól az Érd és környéke jószágigazgatóságot. Birtokosa volt a Lipót-rend középkeresztjének, a Szent István Rend nagykeresztjének és az Aranygyapjas Rend lovagja. Felesége, gyermekei nem lévén a tudomány támogatására áldozta pénzét és idejét. Sok időt töltött Bécsben, de magyarként azt vallotta, hogy a magyarok a saját nyelvüket használják. Minden uradalmában a gazdasági iratokat is magyarul készítette el. Most éppen egy német-magyar nyelvű gazdasági szótár kiadásán dolgozott, de közbejött a kolera.

A Magyar Tudományos Akadémiának ötvenezer forintot ajánlott fel ezért, Széchenyi István sokáig őt akarta igazgatónak. Fülöp herceg úgy gondolta, ez már nem fér bele szerteágazó tevékenységébe, és nem fogadta el. Támogatta a Nemzeti Múzeumot, ásatott is 1812-ben Körmenden, 1829-ben Szombathelyen, és a talált római kori kincseket a Nemzeti Múzeumnak adományozta. Folyóiratokat, művészeket segített, nagy összegekkel támogatta a Ludovika Akadémiát, a Pesti Játékszínt, és sokat áldozott a Nemzeti Színház létrehozására is. Az uradalmaiban dolgozóknak nyugdíjat, ha kellett segélyt biztosított.

Fülöp herceg folyamatosan várta a híreket a kolera

terjedéséről. Szigorúan meghagyta a szolgabírónak és Zsigmond úrnak, hogy haladéktalanul állítsák fel az ispotályokat, és azonnal különítsék el a betegeket.

– Szolgabíró úr! Esküdt úr! A Helytartó Tanács két orvost küldött Érdre és Battára. A Duna-partot katonai örök vigyázzák, hogy senki ne ihasson a vízből. A két part között megszűnt a közlekedés. Nemrég kaptam meg az orvosok döntését. Mindkét községet „elfoglaltak” jelentették. A lakosság karanténba került. Senki nem jöhet be, és nem mehet ki. Bármilyen mulasztás súlyos büntetéssel jár.

Göde, a részeges kovács nap mint nap, már kora délelőtt jócskán felöntött a garatra. Apja, anyja régen meghalt, a lányok az iszákossága miatt messzire elkerültek. A falutól kapta a csúfnevét is. Göde, mert iszik, mint a gödény. Leginkább a bort szerette, abból is a vöröset. Amíg az első liter le nem csúszott a torkán, annyira remegett a keze, hogy a falubéliek tudván ezt, délután mentek patkoltatni. Jó kovács volt ilyenkor, ha kapatosan dolgozott

is, soha nem hibázott. Ezért is nézték el az iszákosságát, na meg egyedüli kovács volt a faluban. Az a fajta részeges, aki elvan magában, nem kötekedik, nem verekszik, nem hangoskodik. Beszélni is leginkább a lovakkal beszélt, azokat szerette meg a Miklóst.

Meg nem született fia helyett a fiának tekintette. Józanabb perceiben szégyellte is magát előtte, de az ital utáni vágya erősebb volt. Azt beszélik a népek, hogy egy lány miatt kezdett el inni, nem is házasodott meg soha.

Mámi már napok óta rosszul érezte magát. Már két éjszaka egyedül tért nyugovóra, mert Miklós a barátját, Suba Pétert ápolta, és csak ebédelni ment haza.

Mámi egész életében keményen dolgozott. Fia és menyé halála után költözött ebbe a Duna menti kis faluba a csecsemő unokájával. Apja egy nagy dunántúli uradalomban volt parádés kocsisa a földesúrnak. A lovakat szerette, gondozta, de a feleségét és a lányát üttötte, verte főleg ostorral. A szelíd, szőke Gonda Juliska nem is bírta sokáig, egy hideg téli napon felment a padlásra, és felakasztotta magát. Ettől vadult meg igazán az apja, a lány látva, milyen jövő vár itt rá, a temetés után megszökött otthonról. Soha többet nem látta az apját, nem is hallott róla. A főváros mellett egy nagy kertészetben cselédlány lett tizenhat évesen. Itt ismerkedett meg Vidra Gyurival, a mindig jókedvű kertészlegénnyel.

Összeházasodtak, és megszületett egyetlen fiuk, Miklós apja. Mari – mert ez volt Mámi neve és Gyuri békében éltek, szorgalmasan dolgoztak most már a saját kertészetükben, ahol főleg rózsát termesztettek. Egy napon aztán ott találta az urát holtan kedves növényei között. Itt hagyta őt és alig kamaszodó fiát.

Addigra már kitanulta a kertész mesterséget, és ketten gondozták a szebbnél szebb virágokat. Mari azt gondolta, most már semmi rossz nem jöhet, de Bonaparte Napóleon ezt nem így látta. Gyurit, alighogy megházasodott, besorozták a császári seregbe. Nem is jött haza soha többet, nem láthatta születendő gyermekét, sem feleségét, aki nem élte túl Miklós születését. Mari mindent eladott, a házat, a rózsakertet, és úgy tervezte, új életet kezd új helyen a kicsi Miklóssal.

Így került Battára, ahol a kapott pénzből vett a Fő utcán egy házat és egy kevés földet a határban. A faluban csodájára jártak a Mámi – mert Miklós így szólította – csodálatos virágainak. Egyet nem ültetett soha, rózsát. Mindenkit elveszített, akit szeretett, így aztán nagyon féltette Miklóst. Ezért ijedt meg nagyon, mikor hallott a járványról.

Ismerve unokáját, tudta jól, nem fogja a barátját a betegségében egyedül hagyni. Sok mindent megélt, nem félt már, csak egy valamitől: hogy öregségére egyedül maradjon.

Aznap már reggel ezer ágra sütött a nap. Nagyon melege lett, és úgy gondolta, leül a hátsó kertben a nagy hársfa alatti padra. Szeretett itt üldögélni, főleg mostanában. Régebben nagyon bírta a munkát, de az utóbbi időben egyre fáradékonyabb lett. Miklósnak nem szólt, hogy ne ijessze meg, aki, hogy nem találta a házban nagyanyját, a keresésére indult.

– Jöjjön, Miklós bá – szólt át nyugtalanul a kovácsnak, aki a szomszédjuk volt. – Ilyenkor mindig a reggelit készíti. Vajon hova mehetett ebben a melegben?

– Talán hátul van a kertben, ott hűsöl kicsit.

– Nézze, itt ül a kispadon – örült meg Miklós. – Elaludt.

– Elaludt a nagyanyád, de örökre. Szépen halt meg a virágai között. Nem a kolera vitte el, hanem úgy gondolom, a szíve.

(folyt. köv.)

A homokzátony foglyai

*avagy Raisics és Muray kapitány hősi küzdelme
a Johann Baptist gőzhajó
kiszabadításáért Hamzsabégen
(3-4. rész)*

A régi kincses hajó legendája még Kereskényi Gyula érdi plébános figyelmét is felkeltette. Ő mindig is érdeklődött a helyi történelem és folklór iránt, kutatásokat végzett, és beszélgetett az idősebb falusiakkal. Elragadtatással osztotta meg a falu lakóival, hogy számos történelmi adat és helyi pletyka támasztja alá a rég elfeledett kincses hajó létezését

A Társaság vezetői májusig vártak, remélve, hogy a hajó magától elszabadul a homokzátonyról. Bízta abban, hogy az időjárás változása és a vízállás emelkedése segít a kiszabadításban. Egyre nagyobb nyomás alá kerültek, hiszen a hajó elakadása már komoly anyagi veszteséget okozott. Az üzleti partnerek és az utasok is türelmetlenül várták a hajó továbbhaladását. A vezetők folyamatosan értékelték a helyzetet, és konzultáltak a hajózás szakértőivel. Megfontolták a különböző lehetőségeket és megoldásokat. Azonban ahogy a napok, hetek, hónapok múltak, és a hajó még mindig nem mozdult, egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a természetes erők nem hozzák meg a várt változást. Az elakadás hosszabb ideig tartott, mint amire a Társaság vezetői számítottak.

A gőzhajózási társaság vezetői ezután újabb terveken gondolkodtak, hogy megoldást találjanak az elakadásra. A hajó mentésére irányuló műveletek és erőfeszítések felgyorsultak, hogy minél hamarabb újra

folytatódhasson a Johann Baptist utazása az Oszmán Birodalom felé. Végül megszületett a radikális terv, belátva az eddigi próbálkozások sikertelenségét. A két hónapja megfeneklett vontatóhajó helyzetének megoldása érdekében a társaság vezetői két másik gőzhajót küldtek elakadt társuk megsegítésére.

A társaság vezetői a Kolowrat és a Samson nevű gőzhajókat küldték az Érd előtti homokzátonyhoz, hogy segítsenek a gőzhajó kiszabadításában. Az új terv szerint a két vontatóhajó próbálná együttes erővel elmozdítani és kiemelni a hajót a homokzátonyból.

A Kolowrat gőzhajó lenyűgöző méretű volt a Johann Baptisthoz képest is. 70 méteres hosszával és impozáns külsejével igazi óriásnak számított a Duna folyón. Hatalmas teste úgy törte át a hullámok táncát, mintha egy óriási szörnyeteg ébredt volna fel a mélyből. A parton álló emberekben egyfajta tiszteletteljes félelmet keltett, ahogy a hajó megszólította a végtelen víz sötétjét. A kéményekből szálló fekete füst, a kabinok ablakain átszűrődő fények és a hatalmas propeller forgása az égbe emelte a Kolowratot, mint egy ősi titkokat őrző óriás.

Vajon a törtető lóerők és a hajószemélyzet elszánt-sága elegendő lesz-e, hogy megszabadítsa a hajót a megdermedt homok öleléséből? Ilyen és ehhez hasonló kérdések merültek fel a művelet sikerességével kapcsolatban. A gőzhajó, mint egy keservesen vergődő óriás, tűrte két másik társa rángatását. A kétezer lóerőt képviselő hajók erőteljes munkájukkal mindent megtettek, hogy felszabadítsák a Johann Baptistet a fenékben rekedt helyzetéből.

A Kolowrat kapitánya egy Raisics Péter nevű fiatalember volt, ő vezette a mentőakciót. Szabadkán született, visszahúzódó és magába forduló tudós alkatú

mérnök volt. Míg mások körülötte nyüzsögtek és kommunikáltak, ő inkább csendben és gondolkodva járt-kelt a hajón. Homloka ráncai és elmélyült tekintete árulkodott elméje folyamatos munkájáról, melyet a problémák megoldása érdekében végzett. Bár szavait kevesen hallhatták, a csapat tagjai tudták, hogy

döntései, javaslatai mindig alaposan átgondoltak és megalapozottak. Raisics és a mentőhajók legénysége szorosan együttműködött a Johann Baptist személyzetével: összehangolták a műveleteket és a legjobb stratégiát alkalmazták a hajó felszabadítására. De az továbbra se mozdult.

Bár a két kapitány személyisége ellentétes volt, a közös cél összekapcsolta őket: az együttműködés és a különböző erősségek kombinálása lehetőséget adhat a sikerre. Fokozatosan megtalálták a közös hangot, kiegészítették egymást: Muray, a vakmerő és bohókás kapitány, találkozott Raisics, az elmélyült mérnök és tudós személyiségével. Muray merész és spontán lépései motiválták Raisicsot a kreatív megoldások keresésére, míg Raisics elmélyült gondolkodása és tudományos hozzáértése megnyugtatta Murayt a nehézségek közepette.

A mentőhajók készséggel és erővel vetették magukat a munkába. Az erős gőzzel hajtott motorok és vontatóberendezések keményen dolgoztak, hogy megtörjék a homokzátony fogását. Raisics tartott tőle, hogy a kimerült Johann Baptist gőzgépe felrobban, és tűz üt ki. Ez a félelem nem volt alaptalan, hiszen a DGT korábban rendelt két másik hasonló hajója, az Europa és a Pontus is hasonló sorsra jutott. Az Europa 1868-ban kigyulladt Semlinnél, míg a Pontus 1862-ben kiégett Mohács mellett. Ezek a tragédiák rámutattak a veszélyekre, amelyek a gőzhajók működésével járhatnak, és Raisics szívét nyugtalanította ez a lehetőség.

A hajók legénysége és a mentőcsapatok folyamatosan próbálták megtalálni a megfelelő stratégiát és módszereket a felszabadításhoz. A nehéz feladat ellenére nem adták fel, és többször is próbálkoztak. A falu népe ismét összegyűlt a parton a két másik hajó jöttére, és izgatottan figyelte a mentési munkálatokat. Még Gráner János tanító is kihozta a vegyes diáksereget a partra. A gőzgépek működéséről tartott beszámó-

lót bevonva a beszélgetésbe Raisics kapitányt is, akit szájatva hallgattak az aprónepek.

A Kolowrat és a Sámson gőzhajók látványa és munkája lenyűgöző volt. Az erős gőzösök hatalmas erejükkel próbálták megtörni a homokzátony fogását, miközben a mentőcsapatok minden rendelkezésre álló eszközt és technikát bevetettek.

A munkanap végén általában a két kapitány, Raisics és Muray, valamint hajószemélyzetük megpihentek a Horgony nevű Duna-parti korcsmában. Az asztalt körülülve, poharukba merülve megbeszélték a nap eseményeit, megosztották egymással a tanulságokat és tapasztalatokat. A fáradalmak és nehézségek feledésére a jókedv és a humor is helyet kapott. A korcsma megtelt nevetéssel és vidámsággal, ami feloldotta a napi feszültséget. A matrózok élvezettel kortyolták az érdi borokat, és nem ritkán a mértéket is túllépték. Az asztal körül ülő matrózok hangosan kacagtak, ahogy egyik tréfásan megjegyezte: „Hát elég vicces, hogy a Horgony a Johann Baptist-et is elkapta!” Ezt követően a többiek is nevetni kezdtek, és a borok hatására még jobban felerősödött a keserűdes derű.

A két mentőhajó napok óta tartó munkáját Kereskényi Gyula helyi plébános ismét érdeklődéssel és odaadással figyelte. Mint egyházi személy, a közösség vezetője, fontosnak tartotta támogatását és jelenlétét kifejezni a nehéz helyzetben lévő hajószemélyzetnek. A parton állva követte az eseményeket, és imádkozott a hajó személyzetének biztonságáért és a sikeres mentésért. Néha csatlakozott Gráner tanítóhoz és gyerekekhez. Megmutatta szolidaritását és együttérzését az emberekkel, akik a hajó mentésén dolgoztak, és bátorította őket a kitartó erőfeszítéseikben. Arra ösztönözte a közösséget, hogy legyenek egymás mellett, támogassák egymást. A helyiek láthatták, ahogy ott áll a parton, beszélget a hajó személyzetével, és bátorítja őket a küzdelemben. A közösség tagjai nagyra értékelték jelenlétét és érdeklődését. Tudták, hogy a plébánusuk mellettük áll, imádkozik értük és az egész közösségért. Ez erőt és bizalmat adott a nehéz pillanatokban, és segített összekovácsolni a közösséget a közös célokért. Figyelme és támogatása emelte a mentési munkálatok morálját, és erősítette az összetartást. A helyiek számára ő képviselte a reményt és a lelki vezetést a hajó megmeneküléséért folytatott küzdelemben.

Május elején egy napsütéses délutánon Rómer Flóris, a híres régész is idelátogatott barátjához, Kereskényihez. Az érdi pap és Rómer úgy döntöttek, hogy

kimennek a Duna-partra, hogy szemügyre vegyék a mentési munkálatokat. Rómer régészeti kutatásairól volt országszerte híres, mindig érdeklődött azok iránt az események iránt, amelyek a környezetét érintették. Amikor meghallotta, hogy Érd közelében a Dunán egy gőzhajó vesztegel a homokzátonyon, azonnal felkeltette a kíváncsiságát, úgy döntött, hogy maga is személyesen megtekinti a helyzetet, és egyben felkeresi a nyíltszívű plébánost.

Kereskényi Gyula szívesen fogadta barátját Érden, és örült a találkozásnak. Együtt sétáltak a Duna-parton, figyelve a körülöttük zajló tevékenységet. Kereskényi bemutatta Rómer Flórisnak a két kapitányt és a mentőcsapat tagjait. A régész elismeréssel figyelte munkálatokat. Részt vett a beszélgetésekben, kérdezett a nehézségekről és a tervekről. Rómer és Kereskényi, a két barát együtt bátorította és támogatta a mentést, megadva az embereknek a munkájukhoz szükséges lendületet.

Ahogy a nap lassan lenyugodott az égen, meghívták a két kapitányt vacsorázni a Pelican nevű fogadóba. A félhomályban lobogó gyertyák fénye adta a meghitt atmoszférát. A faasztalok körül ülve a négy férfi izgalommal töltötte meg a levegőt, hogy megosszák egymással a gőzhajó mentésével kapcsolatos tapasztalatokat. A fogadó háziasszonya finom falatokkal és jó borral látta el a vendégeket, akik közben lelkesen meséltek az előző napok kalandjairól. Érdeklődve hallgatták egymás történeteit, közben saját élményeiket is elmondták. Az este során a beszélgetés egyre mélyebbre hatolt, és mindannyian ráébredtek, hogy bár különböző területeken tevékenykednek, közös volt bennük az elhivatottság és a céltudatosság.

Rómer Flóris elismeréssel beszélt a mentőcsapatok szorgalmáról és szakértelméről. Kereskényi pedig méltatta az összefogást és az elhivatottságot. Rómer régészeti szemmel vizsgálta a homokzátony környékét, és felvetette a lehetőséget, hogy a homok alatt régészeti leletek is rejtőzhetnek. Kereskényi pedig történész módjára elgondolkodott a Duna hajózásának és a mentési technikák fejlődésének históriáján. Mindketten nagyra értékelték a Duna erejét és változékonyságát, amely oly sok nehézséget okozott a hajóknak. Rómer elgondolkodva kijelentette, hogy a természeti jelenségek ellenére emberi kitartással és összefogással számtalan nehézséget le tudunk küzdeni.

A Pelican fogadó meghittsége és a gyertyák fénye tovább fokozta a beszélgetés hangulatát. Muray kapitány élvezettel mesélt a kalandos pillanatokról,

amelyeket átélt a gőzhajó mentése során. Történetei tele voltak izgalommal, veszélyekkel és bámulatos helyzetekkel, amelyek lebilincseltek és

megmosolyogtatták hallgatóságát, mert tudták, hogy a túlzások fele sem igaz. Raisics kapitány pedig elgondolkodtató és tudományos értekezésekkel kötötte le társai figyelmét. A pontos részletekkel és logikával teli megközelítése érdeklődést váltott ki. Felvetette a hajózással kapcsolatos új technikákat és módszereket, amelyek segíthetnek a jövőben hasonló helyzetek kezelésében.

Másnap, mikor Rómer Flóris és Kereskényi Gyula búcsút vett egymástól, újra meglátogatta még a Duna-partot. Ösztönözték a mentőcsapatokat, hogy ne adják fel, és folytassák az erőfeszítéseiket. Megígérték, hogy továbbra is figyelemmel kísérik a mentési munkálatokat. Rómer Flóris megható búcsút vett a kapitányoktól és a hangoskodó matrózoktól. Köszönetet mondott nekik a közös időért és az emlékezetes pillanatokért. Tudta, hogy a mentőcsapatok eltökéltek és lelkesek, és reménykedett a sikeres kimenetelben.

Pár nappal később, május 11-én aztán Raisics kapitánynak egy vakmerő, merész, de innovatív ötlete támadt, hogyan szabadítsák ki a Johann Baptist gőzhajót a homokzátonyból. Hosszú hetek óta próbálkoztak már különböző módszerekkel, de egyik sem vezetett eredményre. Most azonban Raisics egy új megközelítést talált ki. Muray kapitány csattanó hangon felkiáltott: „Gyerünk, csináljuk!” – visszatükrözve az azonnali lelkesedést és a kihívás elfogadására történő elszántságot. Ez a merész attitűd sugárzott belőle, amint rábízta magát a pillanat lendületére, és elindultak a cél felé, mintha semmi sem állíthatná meg őket. A mentést koordináló két kapitány magabiztosan vezette a csapatot, meggyőződve arról, hogy az új módszer működni fog. Az emberek izgatottan és reményteljesen készültek a kivitelezésre, bízva benne, hogy végre kiszabadíthatják a Johann Baptistet a hosszú fogságból. A mentőcsapatok készen álltak a végrehajtásra. A Kolowrat és a Samson gőzhajók körül fogták a homokzátony mögötti mélyebb vizet, biztosítva a szükséges erőt és stabilitást. Raisics kapitány stratégiáját követték. Az izgalom és a feszültség volt

a levegőben. Az emberek a parton izgatottan figyelték az eseményeket, kurjongatva biztatva a csapatot. Minden porcikájukban érezték, hogy ez a pillanat az utolsó lehetőség. Lélegzetüket visszafojtva figyelték a történeteket, belsőleg buzdítva és reménykedve. Az a közös gondolat járt mindenki fejében: Ha most sem sikerül, akkor soha.

Végül, ahogy a mentőcsapatoknak sikerült meglőkníük a Johann Baptist-ot, és az egy kicsit megmozdult – az egész parti területen izgalomtól fűtött taps és örömmel teli üdvözlőkiáltás tört ki. A hajó lassan, de biztosan elmozdult a homokzátonyról, és újra úszni kezdett a Duna vizén. Az emberek lelkesen tapsoltak, örömeiket nem tudva visszafogni, hiszen hosszú hetek óta várták ezt a pillanatot. A parton lévők arcán az öröm ragyogott, és boldogan osztották meg egymással a jó hírt. A feszültség és aggodalom helyét hatalmas megkönnyebbülés váltotta fel.

A érzelmek áradatában ölelték egymást, könnyeket hullatva felszabadult boldogságukban. A kemény matrózok, akik általában a marcona megjelenésükről ismertek, most egymás nyakába borulva sírtak a megkönnyebbülés és az öröm összekeveredett érzése miatt.

A mentőcsapatok vezetői és tagjai köszönetet mondtak egymásnak. A két kapitány boldogan és elégedetten gratulált egymásnak, miközben kezet rázva álltak egymás mellett. Egy pillanatra megállt az idő, ahogy a két kapitány elismerően nézett egymásra, tudva, hogy ezt a sikert közös erővel és együttműködéssel érték el. Hirtelen Muray nevetve magával rántotta Raisicset, és mindketten a Duna hullámai közé zuhantak a hajó fedélzetéről. A vízbe zuhanás pillanatában boldogság és felszabadultság tükröződött arcukon, ahogy nevetve merültek el a folyó vizében. Mosolyogva bukkantak elő a hullámok közül egymást támogatva a sekély vízben.

Az ünneplés és az öröm nem csak aznap estig tartott. Az esemény híre gyorsan terjedt Érd és környékén. A sikeres mentés híre nagy örömet hozott a közösség minden tagjának. Az emberek számára ez a győzelem nemcsak a Johann Baptistet jelentette, hanem azt is, hogy a nehézségek ellenére mindig érdemes reménykedni és kitartani. A siker emléke még hosszú ideig élénken megmaradt a helyiek emlékezetében. Ez a pillanat összekovácsolta a közösséget, emlékeztette őket arra, hogy együtt mindent képesek legyőzni. Megerősítette az emberekben a hittel és kitartással való hatalmas erőt, és felébresztette a közösségi ösz-

szefogás és segítségnyújtás fontosságát.

Raisics kapitány, a mentés hőse, a „Kolowrat” gőzhajó kapitánya, néhány nap múlva be is adta mentési ötletének szabadalmi kérelmét. Az általa kifejlesztett új találmány kiemelkedő fontossággal bírt az elakadt hajók kimentése szempontjából. Raisics hosszú éveken át fáradozott, hogy megtalálja a megfelelő módszert, és most, hogy kiforrott a technika, végre eljött az idő, hogy szabadalmaztassa találmányát, amely bebizonyította hatékony és innovatív szerepét. A részletekről eddig kevés információ látott napvilágot, hiszen Raisics kapitány még várakozásra kérte a kíváncsi szakembereket.

A hír hamar elterjedt a hajózási körökben. Raisics kapitány az 1873-as bécsi világkiállításon avatta be a nagydíját a részletekbe. Nagy várakozást váltott ki, hiszen ez egy olyan fórum volt, ahol a legújabb technológiai és ipari fejlesztések kerültek bemutatásra. Részletesen bemutatta, és elmagyarázta annak működését és előnyeit. A szakértők elismerően nyilatkoztak a fejlesztésről, mely a hajózás területén jelentős előrelépést ígért, és potenciálisan nagy hatású a hajók mentési és mozgatási folyamataira. A szabadalmi kérelem és a bécsi világkiállításon történő bemutatás megerősítette Raisics kapitányt a szakértelmében, és hatalmas lendületet adott a karrierjének a DGT-nél. Egyre nagyobb felelősséggel és lehetőségekkel telelt pozíciót kapott a cégnél. Munkája elismerése és a közönség pozitív fogadtatása segített neki előrelépni a szakmai ranglétrán, és fontos szerepet játszott abban, hogy a találmányát továbbfejlessze és alkalmazza a gyakorlatban.

A hamzabégi homokos partok között suhanó szél titokzatos meséket suttog a felfedezőknél, hívogatva őket az ismeretlenbe. A sóvárgó szellő rejtélyes dallama megzendül a homokszemek között, és megdobogtatja a szíveket. Ahogy a szél ringatja a hajókra vágó álmokat, a homokfövények látványa elvarázsolja a kalandvágyó lelkeket, sürgetve őket, hogy fedezzék fel az ismeretlen vizek rejtett kincseit. A parton járók meg-megállnak, figyelve a szél rejtélyes dallamát, mely kalandra és felfedezésre ösztönöz. És ahogy a szellő megsimítja arcukat, megszületik az elhatározás: válaszolni fognak erre a suttogásra.

Az érdi Duna-part azóta is vészterhesen csalogatja a hajókat, őrizve a Johann Baptiste megmentéséről szóló történetet.

Vége

Kalandozásaim – Ázsiai útinapló: Laosz

Azaz a Laoszi Népi Demokratikus Köztársaság. Összehasonlítva a másik három országgal (Burma, Kambodzsa, Vietnam), erről a helyről elsősorban a nyugalom és a béke jut eszembe. Nem találkoztunk sehol túl nagy tömeggel, sem kontrollálatlanul rohangászó emberekkel. Az élmények tengerében eddig úgy tűnt nekem, nem is volt itt semmi különleges. Most, hogy újra felidéztem az ott látottakat, rá kellett jönnöm, dehogynem...

Laosz Magyarországnál 2,5-szer nagyobb területen fekszik a Hátsó-indiai-félszigeten. Bővelkedik hegyekben, vizekben, de nincs tengerpartja. Talán ez is az oka annak, hogy viszonylag kevesebb turista nyüzsög itt, mint a környező országokban. Látnivaló van bőven, de tengerparti nyaralásra nincs lehetőség. Lakóinak száma nem éri el a hétmilliót sem, de ez valószínűleg nem sokáig lesz így, hiszen a termékenységi ráta 2,33%-os, tehát a reprodukciós szint lényegesen magasabb a miénknél (1,5%).

Az ország lakosságának 69%-a a lao népcsoporthoz tartozik, a hivatalos nyelv a lao, a thai nyelvcsalád része. Írásuk, amely hasonlít a burmai írásra, és amely európai szemmel gyakorlatilag olvashatatlan, indiai eredetű szanszkrit gyökerű betűket használ. Laoszban is, de főként Burmában és később Kambodzsában nehézséget jelentett számunkra a latin betűkkel írt feliratok hiánya. Emiatt nekem időnként nem könnyű beazonosítani a képeim helyszínét. Az a bevált gyakorlatom, hogy lefotózom egy-egy hely, látványosság névtábláját, ezekben az országokban többnyire hiábavaló lett volna, kivéve, ha szép sorminták gyűjtésére adom a fejem.

Egy eredetilegenda szerint a laosziak ősei az égből szálltak alá. Ebből annyi biztosan igaz, hogy a thailao népek a dél-kínai hegyekből érkeztek a mai Laosz területére.

Az ország legmagasabb pontja (Phou Bia) 2817 méterre emelkedik ki a környező hegyek gyűrűjéből. Leghosszabb és legfontosabb folyója az 1754 km hosszan hömpölygő Mekong. A többi folyóval együtt jelentős szerepet tölt be az ország élelmezésében és energiaellátásában. Kambodzsa mellett Laoszban fogják ki a legtöbb édesvízi halat a világon.

A vízierőművek fedezik az ország energiaszükségletének legnagyobb részét. Laosznak gyakorlatilag nincs vasútvonala, de jelentős a buszközlekedés és a vízi közlekedés. Van viszont saját légitársasága, a

Lao Airlines, amelynek legnagyobb repülőtere Vientiane-ben a Wattay Nemzetközi repülőtér. Ezen kívül van még kilenc burkolt és negyvenhárom burkolatlan kifutópályával rendelkező repülőtérük is. A Lao Airlines jelképét, a fákon növő Frangipani virágot számtalan helyen megcsodálhattuk az utak szélén és a szentélyek, látványosságok környezetében. Tökéletes szépsége azóta is ámulatba ejt engem.

A laoszi állatvilág több ritka, veszélyeztetett vagy csak erre a vidékre jellemző fajjal rendelkezik. Megtalálható itt az ázsiai vadkutya, a ködfoltos párdúc, a tigris, az ázsiai elefánt, az óriás gaur, az ázsiai aranymacska, a márványfoltos macska és a halászmacska. Néhány kihaltnak hitt állatot is itt fedeztek fel újra, például az annami nyulat, a szaolát és a laoszi sziklapatkányt. /wikipédia/

Sajnálatos módon mi ezekből csak elefántokat láttunk, azokat is csak messziről sikerült lencsevégre kapni a Mekongon lefelé csorgó hajóról.

Láttunk viszont számtalan szebbnél szebb Garuda madarat (igaz, csak szobrok és képek formájában). Délkelet-Ázsia kultúrájának egyik központi figurája az isteneknél is erősebb, félig ember, félig madár Garuda. Ő a madarak örökéletű királya, Vishnu hátasa, a bátorság, az erkölcs és a bölcsesség megtestesítője. Madarakkal kapcsolatos élményeink között élő kismadarak is helyet kaptak. A lakosság 60%-ának, különösen az alföldi laosziaknak a vallása a théraváda buddhizmus. A templomok mellett kalitkákban árulnak kis madarakat, amelyeket a vásárlók szabadon engednek. A buddhista életszemlélet szerint ez jócsekedetnek számít. Nekem óhatatlanul is az jutott eszembe, vajon a szabadon engedett madárkák mikor jutnak vissza a kalitkába, hogy a kereskedőknek újra bevételt hozzanak. De hogyan ítélném meg kívülállóként az árusokat és a madárbefogókat, egy olyan ország lakóit, amelyben akkora nagy a szegénység, mint Laoszban.

Ugyanakkor bámulatra méltó, hogy sehol sem találkoztunk kéregetőkkel, az árusok nem nyomultak úgy, mint más országokban. Egyes helyeken lehetett alkudni az ajándéktárgy vásárlásakor, de sohasem próbáltak irreálisan magas árat kérni tőlünk.

Egész utunkra jellemző volt, hogy mosolygós, nyugodt, kedves emberekkel találkoztunk.

Az ország fővárosa Vientiane („Viancsan”, ahogy a helyiek mondják), a Mekong bal partján, Laosz egyetlen termékeny síkságán található. Éghajlata tró-

pusi monszun. Az átlaghőmérséklet 16-33°C között változik az év során, de 20 fok alá általában csak december-január hónapokban csökken.

A mezőgazdaság a legfontosabb ágazat, a földek 80%-án rizst termelnek. Ebből az ország önellátó. Piacokon járva a rizsnek számtalan fajtáját láttuk. Külön zsákokban árulják a különböző célokra szánt rizst. Azt beszélnek, akár negyven fajtát is megkülönböztetnek. A laoszi rizst nem főzik, hanem előző este beáztatják, majd másnap gőzben megpárolják.

Étkezéseink során mindig biztos menedék volt a korlátlan mennyiségben felszolgált rizs. Ahogy Írországban minden étkezéshez jár a krumpli, itt szinte mindenhez adnak rizst is. Ha túl sok volt a koriander az ételben, amit néhányan nehezen toleráltak, vagy a sokféle fogásból nem sikerült az ízlésünknek megfelelővel jóllakni, mindig jól jött a rizs. Na és persze ne feledkezzünk meg a helyi sörről. A Laobeer világos és barna változata is egyaránt kellemes hűsítő a melegben. Különösen, hogy a palackozott víz íze egyáltalán nem hasonlít az itthoniakhoz, és ezzel valószínűleg nem mondtam sokat.

Vientiáne-ban található a Nagy királyi sztúpa (That Luang), amely a nemzetté válás egyik legnagyobb szimbóluma. Békét, nyugalmat árasztó napfényes kertjében fiatal párok esküvői fotóikhoz állnak modellt. Buddha tiszteletét hirdeti a Wat Simuang, a szent városrész és a Wat Sisaket szentély, ahol fából, bronzból, kőből faragott Buddha-szobrok ezrei láthatók.

A fővárosban meglátogattuk a Pra Keo templomot is, a híres-nevezetes Smaragd Buddha eredeti lakhelyét, amelyet a thaiok elvittek az országból, és most Bangkokban látható.

A város másik nevezetességének, a Patuxay díszkapunak, azaz a Függetlenségi Emlékműnek tetejéről csodálatos kilátás nyílik. Lépcsőpihenőin a helyi kézművesek, ajándéktárgyárosok kínálják portékáikat. Itt vásároltuk meg fillérekkért a helyi pénz, a kip tíz-, húsz- és százezres címleteit hűtőmágnes formájában. Luang Prabang – amelyet 1995-ben az UNESCO a világörökség részévé nyilvánított – büszkélkedhet a nemzetté válás másik nagy szimbólumával, az Arany Buddha-szoborral. Ez az elterjedt hatalmas Buddha-szobrokkal ellentétben viszonylag kicsi, mindössze 83 cm magas, 43 kg súlyú álló alak. Buddhát felemelt védő-óvó kéztartással, fején csúcsos uralkodói dísszel ábrázolja. A korábbi főváros (ma üdülőváros) róla kapta a nevét.

Az Arany Buddha története gyakorlatilag megegyezik a buddhizmus helyi ágának történetével. Ceylonból származik, és évszázados vándorlással Angkoron keresztül érkezett Laoszba.

Luang Prabang Laosz történelmi fővárosa. A mindenkori király székhelye 1975-ig. Itt élt az utolsó király Szavangvatthana is, akit 1977. május 11-én családjával együtt átnevelő táborba zárt a kommunista hatalom. Halálának pontos időpontja mai napig nem tisztázott. A királyi palota épületegyüttese ma a laoszi Nemzeti Múzeum otthona.

A városban számtalan templom (Wat) található. A buddhista szerzetesek ezekben élnek és dolgoznak. Láthatunk itt női szerzeteseket is, akik – ellentétben a férfiakkal – nem gyerekkorban, hanem felnőttként, saját elhatározásból lépnek be a kolostorokba. Ruházatuk rózsaszínű, szabásában hasonló férfi társaikéhoz, de van egy plusz ruhadarabjuk, amellyel leszorítják domború testfelületeiket, hogy elrejtse azokat. Hajukat kopaszra nyírják.

Laoszban hosszú hajúutat tettünk a Mekongon. Varázslatos élmény volt. A bővizű folyam partján burjánzó növényzetből itt-ott ki-kiemelkedik egy-egy sztúpa. A távolban magas hegyek sziluettjei őrzik a láthatárt. A termékeny parti sávon zöldségeket termelnek a helyiek. A halászháló ritkán maradnak üresen. A part menti dombok több száz barlangot rejtene. Ezek egyike Pak Ou, amelynek szűk bejárata mögött különféle méretű, formájú és anyagú Buddha-szobrok rejtőznek. A környékeliek szent helyként tisztelik, és rendszeresen látogatják. Az egyik öbölben rejtőző kis településen megkóstolhattuk a lao laot, a helyiek rizsborát és a rizspálinkát. Sokan döntöttek úgy, maradunk a hazainál, bár azért volt, akinek a laoszi is ízlett.

Laosz utolsó ajándéka sokáig felejthetetlen marad számomra. Kirándultunk a Khuang Si vízeséshez. A hatalmas mészkősziklák között lezúduló víz többszintes természetes fürdőmedencék sorát alakította ki, ahol a bátrak meg is mártózhattak. A fő vízesés mellett elfogyasztott hangulatos ebédünk után lefelé sétálva az ösvények labirintusában minden kanyar után újabb és újabb mesebeli tájat varázsoltak elénk a csillogó víztükrön és buja növényzeten megtörő napsugarak. Szitakötők és lepkék járták táncukat a színes virágok között a hűsítő vízpárában.

Hát, igen, Laosz tényleg csodálatos hely.

Heltai Bálint

(A Magyar Irodalomtörténeti Társaság
Pest Megyei Tagozatának vezetője)

Motívumfejtés

A cenzúra általában jót tesz egy vers esztétikai minőségének. A költészetben a közvetettebb, szűkszavúbb kifejezés gyakran felerősíti a jelképi erőt. Nem mondható ez el Weöres Sándor egyik ismert gyermekverséről, a „Ha vihar jó a magasból” kezdetűre. Nem mintha a cenzúra miatt az itt- ott módosított szöveg-változat „rossz lenne”.

Ha vihar jó a magasból,
Ne bocsáss el, kicsi bátyám!
Ha falomb közt telihold süt,
Kicsi néném, te vigyázz rám.

Falu végén van a házunk,
A bozótból ki se látszik.
De a cinke, ha leröppen,
Küszöbünkön vacsorázik.

Mai gyermekvers-kötetekben így találkozunk vele.
Eredeti, 1946-os változata a következő:

Ha hideg szél fut a réten,
Ne bocsáss el, kicsi bátyám!
Ha falomb közt teli hold lép,
Kicsi néném, te vigyázz rám.
Falu végén van a házunk,
A bozótból ki se látszik.
De az angyal, ha leröppen,
Küszöbünkön vacsorázik.

Hát, ugye, az 'angyal' – az ötvenes évek elején ezért kellett ezt a költői képet cinkére változtatni. Az első sor módosításának nincs ilyen ideológiai töltete. Az eredeti viszont jobban beágyazott a népköltészet, a magyar költészet motívumkincsébe. Kodály az eredetit zenésítette meg, nem irányult erre politikai figyelem, a kórusok így énekelték, és még most is. Ezt a kis felvillanyozó kedves verset, általában az egymást óvó, egymásra vigyázó testvéri szeretet megéneklésének tekintik. És ez is, a vers egyik olvasatában.

Török Gábor nyelvész, József Attila-kutató hívta fel a figyelmet arra (József Attila: Biztató című költeményének értelmezésének hatására – „Kínában lóg a mandarin...” stb.), hogy ez egy operaáriákból ismert felelgetős szerelmi kettős. Az eredeti változat alaposabb szemrevételezése után sejlik ez fel igazán. „Ha hideg szél...” stb. – jól tudjuk a folklórból, hogy ha „Hidegen fújnak a szelek,/Azok nem jót jelentenek.” És a „Hideg szél fúj, édesanyám,/Adja ki a kendőm” : a szakításról, egy kapcsolat végéről szól.

„Ráckeresztúr felől, Ráckeresztúr felől/Fújdogál a hűs szellő./ Hej, de rossz hírt hallok, hej, de rossz hírt hallok/ Kedves babám felől....”

Megcsalás? Partnerváltás? Csapodárság? – ilyesmi. „Kicsi bátyám”: Arany János Családi körében „Pirulva kérdezi tőle testvérbátyját”, a koldustól a nagylány – s „Még egy esztendő vár, nem megy addig férjhez. Eltűnt vőlegényéről tudakozódik így.

Elbocsát: biblikus szóhasználatban válást jelent.(... akkor írjon válólevelet, úgy bocsássa el 5.Mózes24). Így a mózesi törvény, de Malakiás ezt még erőteljesebben fejezi ki ezt: „Gyűlölöm az elbocsátást!”(Malakiás 2.16)

Jézus sem pártolta az elbocsátást. Lefordíthatjuk ezt így is: - Ha rosszat hallasz felőlem, gonosz dolgokat mondanak a hátam mögött: ne higgy neki! Ne küldj el! Miért kell vigyáznia a leánynak a fiúra?

„Teli a hold, most búvik fel”- írja Arany János „Az egész lány ugyan helyes.” Orvosi tény, hogy a nő, az érett leányi működések teliholdkor a legerőteljesebbek, a leány ilyenkor a legvonzóbb. Ráadásul már besötétedett...egyedül a faluszéli házban...takarásban... Közhely, hogy a leánynak kell észnél lenni elsősorban. Légy észnél, ha én nem is feltétlenül! Vigyázz rám, hogy az összetartozásunkat ne fenyegetse semmi veszély! (Én magamért nem állok jót!) Talán az angyal is segíthet ebben.

De hát mit keres ott az angyal? „Angyal mulék felettünk!” tartja a népi közmondás, ha egyszerre hallgat el mindenki egy társaságban. „És a temetőben és a kocsmazajban egy néma angyal lassan áthalad.”(Juhász Gyula: A magyar tél) A kocsmáricsaja megáll egy pillanatra, hirtelen, és a temető világa sem síri csend ekkor. Csend van ilyen is, olyan is. Eminescu verse jut eszembe: „Indul cind cudor de moarte.”(Körülvesz a halál csendje) Műfordításban 'Szirték föl' címmel található – de a fordításban a „halál csendje” elsikkad. Rokonságot mutat ez a vers Ady Endre Jó-

csönd hercegével is. (Pl: „Ó, jaj nekem, ha elnémulnék...Jócsönd herceg egy nagyot lépne és eltiporna”). Kénytelen vagyok a versfüzért folytatni, hogy teljesen érthető legyen, amit mondok. Részlet Kosztolányi Dezső: Stockholm című alkotásából:

...Az ingaóra lassan üt. Teázunk,
s míg ropogtatom a kékszem,
az ősz ködből, mint egy nyári égbolt
tekint reám sok nyájas kék szem.
Hallgatnak ők is, én is hallgatok,
De csöndjeink nem érnek össze végül,
mivelhogy én magyarul hallgatok,
s ők svédül.

Én azt gondolom, hogy ennek a két fiatalnak összeérnek a csöndjei. Meghitt összetartozás, semmivel sem kikezdzhető szövetség az osztályrészük, hiszen nemcsak természetbarátok (cinke), hanem az angyal is ott van velük

Varga Katalin

Kreativitás és közösség

A közösségi életben kialakuló magatartásunkat gyerekkorban, a családban történő nevelés és a tanárainktól kapott útmutatók befolyásolják, valamint az, hogy a felnőtté válás folyamatában milyen gondolkodású kortársakkal találkozunk.

A kreatív magatartásnak az a jellemzője, hogy újszerű helyzetekben eredeti megoldásokat produkál.

Ha egy közösség haladni akar előre és nem egyhelyben állni, akkor a tagjai igénylik és méltányolják az egyének gondolatait, ötleteit, az egész közösséget gazdagító, változatos tevékenységeket.

A kreatív gondolkodású ember a haladásra, a fejlődésre törekszik. Változtatni akar, mert van jobb elképzelése. Ha ez a szándék önzetlen gondolkodással és cselekedettel párosul, akkor olyan ember mutatkozik meg, aki áldozatkész, emberszerető, mások javán fáradozó, és a közösséget szíven viseli.

Fontos egy közösségben, hogy felismerjük és jól megkülönböztessük a kreatív embert és az álkreatívet (pszeudokreatívet).

A valóban kreatív azon fáradozik, hogy javuljon a meglévő helyzet. Ez motiválja a tevékenységeit és a magatartását is. Ő magával ragadja a közössége tag-

jait a jobbjért való küzdelemben, egyéni érdekeit figyelmen kívül hagyja, képességeit a közösség javára fordítja. Például, már gyerekkorban kvízzjátékot állít össze az osztálytársainak, hogy változatos legyen a kirándulás szellemisége. Felnőtt korban ennek a gyerekeknek könnyű lesz a családi közösségben részt venni. A közösségi gondolkodási mód összetartó erővel bír számára más közösségekben is, például egy alkotó csoportban.

Az álkreatív ember károsan befolyásolja egy közösség életét, mert nem valós, becsapja az embereket, a saját célja fontos, a többiek nem érdeklik. Szándékosan hasonlít a kreatív emberekre. Amíg a kreatív ember a közösségért tevékenykedik, addig az álkreatív csak önmagát reklámozza, fényesíti. Például rendszeresen lehetőséget ad a nappalijában kártyapartira, hogy ebben a közösségben kiélje csipkelődő, piszkálódó hajlamát. Mindenki visz kávé, süteményt, innivalót. A házigazda viszont nem kártyázik.

Lehet kreatív egy ember csak a saját céljaiért. Csak kapocs a közösség, hogy saját dolgairól beszélhessen, és kiemelkedőnek érezze magát. Van, aki csak azért alapít zenekart, hogy rendszeresen tudjon produkálni közönség előtt, gitár- vagy dobszólót.

A kreatív emberi tulajdonságokat, sajnos, lehet embertársaink vagy egész közösség ellen is érvényesíteni.

A közösségi életben nem szabad összetéveszteni a konformista személyt a kreatív emberrel.

A konformista alkalmazkodik a környezet által nyújtott lehetőségekhez, és többnyire csak ezek alapján cselekszik. Nem igazi közösségi ember.

A kreatív ember pedig megpróbálja a környezetét, közösségét tökéletesíteni, és a haladást szolgáló, konstruktív irányba befolyásolni, vállalva azt is, hogy közben szembe kerül kényelmesebb közösségi társaival.

Az alkotó, kreatív tehetségekre szükség van, mert nélkülük a hagyományos közösség unalmas, megmerevedik, rideggé, türelmetlenné, erőszakossá lesz, és gátolja a fejlődést.

Közösségi élet nélkül, remeteként nem tudja megmutatni kreativitását az ember. Ha nincsen tükör a viselkedésünknek, akkor az csak magánszám a négy fal között; nem monológ, hanem néma sikoltozás. A kreativitás csak olyan közösségben tud megmutatkozni, amelyben értékelik a fantáziát, a játékoságot, a gondolatok bátorságát, szabadságát, határ nélküli szárnyalását.

Ha a felnőtté válás folyamatában egy fiatal ember úgy

tudja gyakorolni a kreativitását, hogy ehhez megkapja a szülőktől és pedagógusoktól a bátorítást és elismerést, akkor ő érezheti azt, hogy jó úton jár, és nagyszerű közösségi felnőtt ember lehet belőle.

A családban megtanulunk beszélni, és nyíltan, őszintén beszélgetni, járni és önállóan enni. Valamint szabályokat sajátítunk el, amelyeket majd a családon kívül is alkalmazni kell. Megtanuljuk magunkat értékelni, megismerjük a jó és rossz érzéseket, no meg még azt is, hogy más gyerek is van a világon rajtunk kívül, például a testvérünk. A család olyan közösség, ahol a fejlődési időszakok alatt növekedhet az önbizalmunk, valóra válhatnak a vágyaink. Megtanulhatjuk, hogy a család minden tagja fontos a közösség fenntartásában. Ha ez a közösség fejlődni is akar, akkor bármelyik tagja lehet kreatív egy új változtatásra. Ezt a gondolkodási módot a nyílt rendszerben élő családok alkalmazzák, ahol lehetővé válik az információ áramlása a belső és külső környezet között. A zárt rendszerben működő családoknál ez nem működik.

Az iskolában a pedagógusok kibővítik a tudásunkat, és nevelnek bennünket, hiszen egy gyermek több aktív időt tölt el a tanáraival, mint a szüleivel. A pedagógusok joggal lehetnek büszkéek azokra a tanulóikra, akik az általuk nevelt közösségekben alkalmazzák például a kreativitásukat, hiszen ők tanították, ők nevelték, ők vették észre, és nem elnyomták, hanem felemelték. Hiszen egy jó pedagógus jól felkészült, munkáját lelkiismeretesen végzi, igényes, ötletes, nyitott, példamutató, gyermekeket szerető. Aki ezt a tudását felnőtt emberek közösségében is tudja alkalmazni, az jó vezető.

Ha egy közösségben sok az elfogadott kreatív gondolkodású ember, akkor az a csoport fejlődőképes, nyitott a változásra, türelmes, segítőkész a tagok iránt.

Ha a közösség felismeri, hogy az őszinteség, a bizalom, az egymás iránti érdeklődés, törődés, segítségnyújtás fontos, akkor a kreativitás segít, nyitott utat biztosít a boldog közösségi élethez.

A konfliktuskezelés sokkal könnyebb sok ember között, ha jobban ismerjük egymást, mert hamarabb megtaláljuk a probléma okát.

Egy közösség teljesítményére mindenképpen hat, hogy milyen kommunikációs sémák érvényesülnek. Ezek a modellek, sémák befolyásolják a csoport, a közösség aktivitását, viselkedését, gondolkodásmódját, a csoporttagok hangulatát. A közösséget vezető személyt is aszerint ítélik meg a kívülállók, hogy milyen a tájékoztatási rendszere, kommunikációja abban a

szervezetben, ahol tevékenykedik. Egy jó közösségben nem néznek egymáson keresztül, nem sütik le a szemüket, hanem egymás szemébe néznek. Erőteljes, tiszta hangon beszélnek. Barátságos megszólítással tisztelik meg a közösségi társukat. Segítik és biztatják egymást egy jobb és haladó gondolkodás és cselekedet irányába. Ilyen környezet a kreativitást igényli is, elvárható a közösség érdekében.

Csak kiváló, kreatív csoportformában érvényesül az, hogy az értelmi erők színvonala nem a csoporttagok egyéni szellemi erőinek egyszerű matematikai hányada, hanem annak hatványozott összege. Ez az emelkedett színvonal különbözteti meg a kreatív közösséget a másoló csoportok próbálkozásaitól. A sport nyelvén: egy közösség 400 méteres váltófutás, nem egyéni csúcs felállítása.

Felhasznált szakirodalom:

Dr. Gergencsik Eszter: Kreativitás és közösség CEREG (Grafológiai Kutatások és Tanulmányok Európai Köre) Magyarországi Képviselőtének grafológus képzőjében szerzett tanulmányaim jegyzetei

Dr. Csizmadia Dóra: A közösség ereje

Virginia Satir: A család együttélésének művészete internet

Móczár Csaba rovata**Woody Allen: Annie Hall című filmje**

Előbb muszáj Woody Allenről írnom, mert ő olyan komplex művész és személyiség, aki mellett nem lehet elmenni szó nélkül.

Olvastam életrajz-pillanatait más íróktól, újságíróktól, amit nem ő írt, nem ő diktált. Önéletrajzát is olvastam, amit viszont ő írt. Magánemberként sem igaz minden, amivel vádolták, mocskolták, és nem minden igaz nyilván, amit ő leírt, mert cizellálta.

De sok mindent másképp látnának az emberek róla, ha mindkét oldalt olvasnák, és nem csak a hangzatos és szenzációra épült bulvárhíreket fogadnák el feltétel nélkül.

Sajnos, emiatt alapból sokan elutasítják az alkotásait is a feltételezett magánéleti kilengései miatt.

Pedig vallom: soha nem szabad összemosni egy művész magánéletét az alkotásaival.

Mert aki magánemberként nekünk nem tetsző viselkedéssel él, attól a művészete lehet értékes és kimagasló. Sok-sok példa van erre a drogos, alkoholista és egyéb művészek közt.

Ilyen megközelítéssel nem sok alkotó maradhatna fenn a rostán.

Azt gondolom, Woody Allen művészként zseni: íróként, rendezőként, szereplőként. Rengeteg filmjét láttam.

Kimondja, amit mi nem merünk. Amiről álmodunk. Legtitkosabb vágyainkkal szembesít. Társadalmi és egyéni szociális problémákat feszeget.

Oké, néha beskatulyázta magát a neurotikus szerepkörbe (lásd néhány „típusfilmjét”) mégis oly sokszíniűen találja az ebben lévő viszonyokat, helyzeteket, hogy nem válik klisészerűvé a történet, mert mindig ad valami újat, valami csavart mindegyikbenn.

Ki tudott és ki is lépett ebből a szerepkörből, és utóbbi filmjei merőben mások a klasszikus vonalvezetésű Woody Allen -filmeknél.

Sokan tán pont a fentebb említett szó- és vágykimondásokért (ál)szemérmességből nem kedvelik. Mert bizony néha tetten ér minket önnön gyarlóságainkon.

Még a felsorolt erényei ellenére sem fogadják el és be az ő munkásságát.

Woody Allen olyan dimenzióban mozog filmjei többségében, amihez intelligencia és tájékozottság kell, hogy megértsük az alkotásait.

Természetesen aki ezeknek a tulajdonságoknak a birtokában van, lehet, hogy még így sem kedvelte meg munkáit.

Itt bejöhethet még a HUMORÉRZÉK hiánya.

Mert Woody Allen ennek sincs híján. De akinek nincs humorérzéke, annak hiábavaló ezt taglalni.

Ha azonban intelligenciánk, tájékozottságunk és humorérzékünk is van, akkor tényleg nem értem, hogy nem lehet szeretni (ha nem is magát, Allant) a filmjeit?

Egy biztos: ő tagadhatatlanul és megkerülgetetlenül:

HOLLY- WOOD- Y ALLEN ÁLLÓCSILLAGA!

Függönyt fel! Jöjjön a film!

ANNIE HALL

Kezdő kép, premier plan: egy negyvenes férfi monológja.

Egy író: Alvi Singer önvallomása magáról, életről, kis és nagy dolgokról, egy neurotikus, életközepi válságban szenvedő férfiről, aki túl van egy gyors, elsőprő erejű és meghatározó szerelmen, ami köré csupán adalékként fűzi fel mondanivalóját. Valójában a címszereplő, Annie Hall történetét, szerelmét és fájdalommal teli szakítását taglalja minden mondatával.

Álcázva ezt a fájdalmat a fent említett humor eszközeivel és olyan odavetett, jelentéktelennek tűnő kijelentéssel a mondat közepén, mint: szakítottunk Annie-vel...

A monológot végigkíséri a szarkazmus, az ironia, az önironia intelligens elegye, amit néhány perc múlva a filmben is végig alkalmaz a dialógusok és jelenetek során.

Ezek a humornak a különböző eszközei, csomagolják és egyszersmind bontják ki a történetet.

Singer egy mindent túlmagyarázó, százszor megrágó, kissé kötözködő figura. Pesszimista és depressziós. Illetve ezeknek a váltakozásaiban éli életszakaszait. Állandóan magyarázkodik. Önigazol.

Azonban nem akar ilyen lenni. Lazává, könnyeddé és sármossá szeretne válni.

Mint mi mindannyian. Ebben rejlik a film egyik varázsereje. Hogy hozzánk szól. Rólunk szól.

Singer éli mindennapjait a komfortzónájában. Íróként intelligens közegben, de mégis meghasonulva magával, mert egy percre sem felejtí identitását (brúklíni gyerekek vagyok), ami egyúttal kisebbségi érzést is generál nála.

Ugyanakkor minden megnyilvánulásával gúnyolja az intellektuális sznobokat, akiket Entellektüelleknek nevez (joggal), és minden eszközzel (főleg szarkazmussal, iróniával) harcol ellenük, görbe tükröt tartva a társadalom e felfuvalkodott rétegének.

Rendre hozza a kisemberfigurát, az egyszerű, de józan paraszti ésszel bíró kisember naív, idealista, ám tisztességes figuráját.

A hangosfilm Chaplinjeként üdvözölhetjük Singer alakját. A csetlő-botló, de szerethető, a világot nem értő kisembert formálja meg Allen ebben a szerepben.

Ebben a létállapotban ismeri meg Annie Hallt (Diana Keaton).

Minden megváltozik. Az élet szép! Annie csodás. Csudás! Nem is szereti. Imádja. „Szeretlek...” vallja meg neki fokozása zálogául...

Annie a minden. Alfa és Omega. Bármit tesz, bármit mond, az jó, az édes, az gyönyörűség.

Annie elfogadja Alvy közeledését. Csodás napok jönnek. A szerelem eufóriája mindent legyőz. Egyúttal mindent el is kendőz.

Nem nagy titkot takargat a film: a szerelem létét és elmúlását.

Azonban ez mégsem hagyományos a Love Story. Hanem egy 30 éves kapcsolat zanzásított változata. Annak minden gyönyörével és gyötrelmével.

Mindent bemutat a film az egy évig tartó szerelmem belül, ami végbemegy, csak lassabban egy 30 éves kapcsolatban.

Fantasztikus és intelligens (nem entellektüel) párbeszéd sora jellemzi a filmet, mind a párkapcsolati, mind a társadalmi kérdések boncolgatása közben.

Politikai és vallási kérdések kerülnek felszínre, nyíltan és humorral fűszerezve, mégis sokszor filozófiai mélységekig juttat el minket, nézőket, a látszólag banális, odavetett válaszokkal.

(Egy olyan világot mutat be, amikor a PC még nem cenzúrázta a való világot.)

Szuper színészi játékkal teszik mindezt a szereplők.

A kapcsolat halad a maga útján. Szerelem. Eufória. Szex. Paradicsomi állapot. Egyetértés. Évődés. Majd a „lila köd” eloszlása. Felvetések. Féltekenység. Intrika. Egyet nem értek. Viták. Veszekedések. Szakítás.

Az író végül nem tud átlépni önmagán. Nem tud laza, könnyed és sármos lenni. Ez nem ő. Annie viszont laza és könnyed. Tán Alvy is ilyené formálta őt. A tanítvány túllépte mesterét. A szakítás determinálva volt, ezt nézőként is érezhettük, mert még a leg-eufórikusabb és legromantikusabb szakaszokban is volt valami vibráló ellentét a két szerelmes közt. S mint tudjuk, az ellentétek csak egy darabig vonzzák egymást. (kivéve a mágnes pólusai).

Erre az érzelmi hullámvasútra ültet fel minket a film. Hol cizelláltan vagy épp könnyörtelen nyersességgel megmutatja nekünk a való életet.

Egy év másfél órába sűrítve, ami tulajdonképp lehetne 30 év is...párkapcsolati szinten annak minden érzelmi- értelmi- fizikai mélységével és magasságával esszenciaként tálalva.

A film végül nem happy and. Allen szakít a boldog vég ígéretének könnyű sikerével. A főszereplők elválnak, de tudják, ez a kapcsolat nem múlt el nyomtalanul életükben. Bölcsőbbek lettek. Érettebbek. Elfogadóbbak.

Közhelynek tűnő, de fontos emberi értékekkel gazdagodtak mindketten.

Ez az alkotás tagadhatatlanul Woody Allen egyik legjobb filmje. Időtálló. Klasszikussá nemesedett az évtizedek alatt.

Ezeken felül MIÉRT IS NÉZZÜK MEG EZT A FILMET?

Mert bemutatja az élet kis és nagy dolgait úgy, hogy azonosulni tudunk a szereplőkkel, mert ezek mi magunk vagyunk a kishitűségünkkel, az iróniánkkal, a depresszióinkkal, a humorunkkal, a reményeinkkel, a szerelmeinkkel, a csodavárásainkkal, a naivságainkkal és még ezernyi dologgal, amit a film felkínál...

Az igazi csoda viszont a moziból kilépve történik meg, amikor újra megbeszéljük a filmet:

Ezek a szereplők mi vagyunk, de mégsem, hisz ilyen banális történet csak a moziban lehetséges...és a meseter már majdnem elhitette velünk, hogy a nyúl nem volt a cilinderben...utoljára tán még vissza is fordulunk, de már csak egy keménykalapos, sétatálcás figurát látunk fekete keretes szemüvegben, aki amolyan hollyWOODY módra ránkacsint, miközben bezárja a mozi ajtaját...

Móczár Csaba

„AVARGAZOLI”

(elhangzott augusztus 29-én a Varga Zoltán tiszteletére rendezett emlékműsoron)

Egyszer alkalmam nyílt közelebbről is megismerkedni Zolival az addigi néhány perces találkozásokon (fellépésein) túl.

Jelesül: két napot töltöttünk együtt művészekkel, művésztsákkal Gánton, és itt közös szobában lettünk elszállásolva. A bizonyos hatos szobába.

Ez későbbi találkozásaink alapját képezte. Csak összenéztünk, és mint két nyugalmazott kém, összekacsintottunk kézfogás közben, és annyit mondtunk: Üdv, hatos szoba – mert tudtuk, hogy ott akkor egy szellemi együttállás vette kezdetét kettőnk között, humorral átítatva gondolatainkat.

Ekkortól datálom, nem barátságunkat, hanem inkább azt a közös szellemiséget képviselő összetartozást, ami későbbi találkozásainkon jelen volt, s ama bizonyos félszavakból is megértettük már egymást. Igaz, nem klasszikus barátság volt ez, hisz nem jártunk össze a magánéletben, de fellépésekkor, rendezvényen vagy neten mindig szakítottunk időt egymásra, és olyan természetességgel beszélgettünk, mintha napi kapcsolatba lettünk volna.

Az akkori, Gánton töltött időből alakult ki Zoliról ez a szubjektív és ebből fakadóan személyes kép róla, és talán hozzátesz, hogy láttassa az ő egyszerű nagyszerűségét.

Észrevettem egy csendes, szemlélődő, már-már tétova alakot, hóna alatt billentyűzettel. Amolyan hova-állhatok-testtartással és -gondolatokkal téblábolt a rendezvényen. Amikor azonban megtalálta a helyét, a színpadot, és játszani kezdett a zongorán, egyszerre minden a helyére került benne és bennem is. Később bemutattak egymásnak minket. Akkor ez a csendes, szemlélődő alak azonnal életre kelt, és értelemmel-érzelemmel töltötte meg a csendet szavaival. Inteligensen, tájékozottan beszélt. Keveset mondott, de arra oda kellett figyelni.

Ezek voltak az első benyomásaim róla, és az idő haladtával, a gánti napok után tovább bővültek mélyültek ezek az impressziók róla.

Arca és alakja számomra kortalan volt, de nem életkor, hanem korszakok tekintetében. Éppúgy élhetett most, mint 200 éve itt vagy a világon bárhol. Amolyan világpolgári attitűd lengte át személyét. Lehetett volna egy angol úr vagy egy rövidnadrágos kisfiú, egy hófehér öltönyt és panama kalapot viselő brazil ültetvényes, vagy épp Vanek úr Párizsból.

Nekem ő eleve elsőre és talán mindvégig olyan Rejtő Jenő-i figura volt esendőségével, szellemiségével és alakjával egyaránt, akiben egy szerethető humanista kelt életre. Csendes, nyugodt, szerény, mondhatni: eszköztelennek tűnő viselkedése mögött valójában egy sokat tudó és még többet tudni akaró személyiség lakott, erről fürkésző szeme és pajkos félmosolya árulkodott...

Utánozhatatlan humora volt. Szinte a semmiből lecsapó, hol fanyar, hol szatirikus, hol pikírt kiszólások vagy a helyzetből adódó spontán gegek jellemezték őt, amikor elhelyezte a jól irányzott és mindig célbaérő humorbombáit, melyek szó szerint hirtelen csapódtak be a szócsatákba, „derűrepeszket” szórva szét rekeszizmaink felé.

Így láttam őt, és mint elmondtam, Zoli „rejtői” figura volt számomra a szó legnemesebb értelmében. Ezért most úgy búcsúzok tőle, mint anno társai egy Rejtő-klasszikusban Kvasztics Fedortól, a rovott múltú hajóorvostól és bárzongoristától, amikor örök nyugalomra helyezték őt: „VELÜNK VOLT”.

Lám itt is van egy párhuzam, a zongorista párhuzama. Mindent köszönünk ZOLInak, aki VELÜNK VOLT...!

Búcsú Zolitól

(elhangzott aug. 29-én az emlékműsor keretében)

Eszter, hogy is hívják a zongorista kishapsit?
Így kezdődött.

Aztán annyira megtetszett ez a név Zolinak, hogy csekély számú levélváltásunkat mindig így írta alá. Ha másképp szólítottam meg, kijavított.

Különleges volt a kapcsolatunk: csak két hónappal idősebb a fiamnál. Igaz, kevés lehetőségem volt tyúkanyóskodni vele a távolság miatt, de remélem, mindig érezte a törődést, az aggodalmat.

A zenéjén kívül a szemét szerettem a legjobban, azt az örökké mosolygó, csillogó, huncut szemét.

Mikor a gánti kirándulás idején elveszett valaki, Zoli ajánlkozott, hogy segít keresni, jön velem. Caplattunk fel a hegyre, ideges, feszült voltam, ő úgy vigasztalt, hogy ontotta a mókás sztorikat, szóvicceket... Állandóan nevetnem kellett, míg kiköptem a tudóm, és nem bírtam lépést tartani vele, ő csak könnyedén lépdelt felfelé. Talán a generációs különbségen mosolygott, talán a saját humorán.

Nevetése sose volt gúnyos, inkább ragályos, magával sodró. Csak a fiatalok tudnak így önfeledten nevetni, hogy rázkódik a válluk is tőle.

Várhattál volna még.

Hogy tartsuk meg nélküled a Czabai-kertben a duótok 20. évfordulóját?

Milyen lesz az életünk hosszú távon nélküled?
Most már mindig be kell érünk a CD-n felhangzó zenéddel?

Verseket is írt, az IRKA-ban, az antológiákban fellelhetők.

Én Zongorista Kishapsim, nyugodj békében, a mi dolgunk: emlékezni rád.

DLné

Ádám Katalin (az Érdi Újság újságírója)
Hiánypótló regényt írt az érdi gimnazista
 (Megjelent: ÉrdMost.hu, 2023. szept. 24.)

„Csodálatos érzés, alig jutok szóhoz” – mosolygott rám Kállay Gyopár, élete első könyvének bemutatója után. Ez már önmagában is felemelő pillanat, hát még, ha az író középiskolás, és a regényét abban a gimnáziumban mutatják be, ahova jár.

Gyopárral megesett ez a csoda, ami persze nem a semmiből jött: sok éves kutató- és írói munka áll mögötte. No meg a Stílus és Technika Kiadó, amely a kéziratot gondozta és kiadta.

A VMG végzős diákja első regényével a kiadó pályázatára jelentkezett, és bár a kiírás feltételeinek nem felelt meg, felfigyeltek rá. A tizenéves lány könyve a II. világháború idején játszódik, 1942-ben, a keleti hadszíntéren, és kisemberek sorsát meséli el. Főszereplői négy katona, illetve kiemelten Sándor, egy veszprémi fiatal gyalogos honvéd.

„A keleti hadszíntéren történekekről alig szól szépirodalmi mű, pedig ami ott történt, az társadalmi trauma, ami tovább öröklődik. Egyszerűbb lenne, ha ennek feldolgozásában segítene az irodalom. Egyik célom, hogy a ma embere jobban megismerje az ott zajlott eseményeket és következményüket, és merjünk ezen gondolkodni” – hangsúlyozta Gyopár a könyvbemutatón.

„Az eseményeket könnyebb megérteni, ha nemcsak a számokat és statisztikákat írjuk le, hanem az érzelmeket is. Engem mindig érdekelt a háború pszichológiája. Könyvem nem egy diktátor, egy politikus, hanem egy kisember szemszögéből ábrázolja a háborút. Nekik is megvan a saját világuk, céljuk, és mikor behívják őket katonának, minden kettétörik. Nem a diktátor, hanem ők állnak szembe minden nap a halállal” – tette hozzá a fiatal lány.

Gyopár nagyon sok kutatómunkát végzett, és nem csak a történelmi tényeket illetően. „Csak egy példa: hetekig kutattam azután, hogy a kiütéses tifusz terjed-e levélpapíron. Azaz ha van egy tifuszos katona, aki hazaír levelet, az otthoniak elkaphatják-e a betegséget? Mint kiderült, igen, de csak akkor, ha az élő kórokozó bejut a tintába, élve megússza, és átjut az újabb gazdatestre” – tette hozzá.

„Gyopár tapasztalt írókat megszégyenítő bemutatkozó levelet írt. Mikor először olvastam a könyvét, húsz oldal alatt háromszor sírtam el magamat. Tizennégy évesen belekezdni egy ilyen nehéz témába, és ilyen

erősen ábrázolni a kisemberek életét, nagyon nagy kihívás, amit zseniálisan oldott meg” – mondta a bemutatón Jakab Anita szerkesztő, a kiadó képviselője. Az ÉrdMostnak elárulta: a jövőben is támogatni szeretnék Gyopárt, illetve buzdítani egy újabb könyv megírására.

„Nagyon tehetséges és sokoldalú lány – aki énekel és fest is –, ez okozott azért időhiányt is nála. De szerencsére sikerült megoldani, hogy a kívánt időben és a kívánt minőségben tudjon megjelenni a könyve.”

A szerkesztő elárulta azt is: nagyon ritka, hogy egy elsőkönyves író, főleg egy fiatal lány könyve ne magánkiadásban jelenjen meg. „Azt szokták mondani, hogy az első pár regényét az ember a fióknak írja, de Gyopárnak sikerült úgy megírnia a Bárcsak...-ot, hogy az nem gyakorlás, hanem valódi regény. Sok regényes írók sem biztos, hogy meg tudják ugrani azt a minőséget szövegben, történetvezetésben, dramaturgiában, hogy a kiadó úgy gondolja: megtérül a befektetett munka és a befektetett pénz” – jegyezte meg Jakab Anita.

A Bárcsak... című regényt október 9-től vásárolhatjuk meg a könyvesboltokban.

Összegzés 1.

Csak egy hét eseményei (szeptember 3. hete)

Kezdődött kedden: a Magyar Múza szeptemberi folyóiratának bemutatóján voltunk. A könyvbemutató és maga az előadás kapcsolódott a folyóirathoz. Erdély és a történelmi igazságkutatás magnófelvételekkel. Örömködés a horpácsi írótáborban szerzett barátokkal.

Szerdán: a Csuka Zoltán Városi Könyvtárban az idén így ünnepeltük a névadó születésnapját: igényes előadás – a szlovéniai magyarság identitása, irodalmi művei (profí alkotók, maroknyian bár, és évről évre csökkenő létszámmal, de hősiesség kitartással, magyarságtudattal).

Igen szimpatikus könyvtáros hölgy előadása. Ez is az IRKA bővülő kapcsolata lesz (közös programok, művek cseréje)

Csütörtökön: az Alma Latina koncertje a diósi műv. házban.

Mintha megint a próféta és a saját hazája keresné egymást – ámulat, csodálkozás, hogy helyben ilyen profí szinten, világszínvonalon zenél egy család... Mi, akik ismerjük őket, megint feldobódás, eufória...

Pénteken: Kállay Gyopár Bárcsak c. regényének bemutatója a VMG színháztermében.

A Stílus és Technika Könyvkiadó munkatársai szervezték – minden részlete tökéletes, a szervezés, a pódiumbeszélgetés, a felvétel stb. Telt ház. Büszkeség. Gyopit nem kell féltetni, nem fog elszállni magától. 17 évesen két lábon áll a földön.

Szombaton: a Berda József Irodalmi Kör és az IRKA / a Bíró András Baráti Társaság közös emlékműsora a két költő barátságáról.

Ezúton köszönöm meg mindenkinek, aki szereplésével, jelenlétével, ajándékversével emelte a találkozó színvonalát.

Lelki töltekezés, magas színvonalú közreműködés (az egyetemi tanár előadása, az énekművész fellépése, a versek összekapcsolása stb.) A Berda Kör vezetőjéé a dicsőség, ő hozta a műsort, mi Bíró András-versek felolvasásával és Szabó Aida különös verspillangóival szerepeltünk, a helyszínt és a közönséget biztosítottuk.

A célt elértük: bővültek kapcsolataink, új művészbarátságok születtek, ezután is lesznek közös programjaink.

Utána közvetlenül Pál Ildikó kiállítás-megnyitója a PKH-ban.

Már korábban is ecseteltem: Ildikó milyen nagyszerű műsorszervező, -szerkesztő. Most se csalódtunk. Festményei, csodálatos alkotásai megunhatatlanok, ahogyan az előadás minden pillanata is – új elemekkel bővül mindig, alakul, meglepkék vannak. A hárfazene igen jótékony hatással van az idegrendszerre: nyugalom, mosolygás, harmónia – kívül, belül.

Itt is kiemelendők a művészbarátságok. Óriási az egymásba fogódzkodás. Szinte már csak ennek van értelme, a kölcsönös tiszteletnek, elismerésnek, szeretetnek.

Videófelvétel készült minden műsorról, ahogy szoktuk.

Összegzés 2.

Köszönet az illetékeseknek

1956 tiszteletére az Érdi Galéria kiállításokat, tárlatvezetéseket rendezett (október 18-24.). Nyolc alkalmat jelentett ez az időszak, melyekre IRKA-tagokat kértek fel, hogy a megnyitókra 56-os verseket olvassunk fel. Maga a kiállítás, a történelmi háttér, a képi látvány a történészek, a muzeológusok szakértő munkáját dicséri, az IRKA-kör tagjai irodalmi vonatkozásban tették teljessé, hitelessé az eseményeket. Köszönet és hála mindazoknak, akik vállalták a szereplést. Bár betegség miatt nem tudtam napi szinten figyelemmel kísérni a felolvasásokat, igen jó visszhangja volt a mi közreműködésünknek.

Büszke vagyok rájuk: most is, mint már annyiszor – igazi közösségi összetartásban, együttműködésben mindenki maximálisan helytállt, legtöbbször kétszer-háromszor is jöttek, hogy többféle napszakban segítsék a Galéria újszerű munkáját.

Álljon itt a névsor: Baka Györgyi, Cserni András, Labant Lehel, Pálné Onódi Judit, Petrovics Kornél, Spicz Müller József, Varga Katalin. – Szabó Aida személyesen nem, de a versével tudott szerepelni (betegség)

Kiváló volt az együttműködés és összhang a Cserni Andris – Kállay Gyopár költői bemutatkozás során is. Hosszú szervező időszak előzte meg: főleg a két fiatal tehetségének, átgondoltságának, kreativitásának köszönhetően nagy élményt jelentett résztvevőnek, vendégnek, érdeklődőnek egyaránt.

Ez is óriási örömmel töltött el, hogy az IRKA-sok egy emberként álltak mellénk, segítették őket, mindenki tudta a feladatát, zökkenőmentesen létrehoztak egy igen színvonalas műsort.

Név szerint: Nagy Krisztina, Móczár Csaba, Hangyássy János, Varga Katalin, Pálné Onódi Judit, Kissné Matkó Gabriella

A meglepke ajándékokért: Kissné Matkó Gabi és Varga Kati (ahogyan azt már megszoktuk.)

Valójában egy percig nem nyugtalakodtam, meg voltam győződve a siker felől.

Nem először domborítunk, összeszokott csapat, igazi közösség a miénk, a tagoknak nemigen kell már irányítás. Persze, elégedettség töltött el, mikor utána jöttek a lelkenedző telefonok.

Megnyugtató, hogy a Föld nélkülem is forog tovább.

Találkozásaim Berda Józseffel

Az én generációból bizonyára sokan emlékeznek még a Bartók-centenárium idején elhangzott kabarétréfára. Ebben azzal a férfivel készítették riportot, aki nem találkozott Bartók Bélával. Kiderült ugyanis a centenáriumi évben, hogy szinte nincs olyan ember kis hazánkban, aki fiatal korában ne került volna valamilyen kapcsolatba a Mesterrel.

Nos, én valóban találkoztam Berda Józseffel.

Először – ha jól emlékszem – 1964 szeptemberében, az újpesti Könyves Kálmán Gimnáziumban, amelynek padjait koptatva készültem az érettségi vizsgára akkoron. A gimnázium önképző köre hívta meg a kerület nagy szülöttét egy beszélgetésre, amelyen – mint az oktatási intézmény legbeszédhibásabb, de leglelkesebb tagja – magam is elszavaltam néhány költeményét. Hogy melyeket, arra már nem emlékszem, pedig kívülről tudtam őket akkor.

A költő képe azonban előttem van ma is, ahogyan belépett a díszterembe, kockás flanelingben, meglehetősen viseltes bricsesz nadrágban, hozzá való vastag pamut térdzokniban, bakancsban.

A versek elhangzása után közölte, hogy ő is felolvas-

na néhányat a még nem publikált versei közül. Farzsebéből elővette a vaskos irattárcáját, előhúzott belőle egy gyűrött füzetlapot, lement a pulpitusról az ablak mellé, fejét és a kezében tartott papírlapot félrebillentve – hogy jobban ráessen a fény – felolvasott nekünk. Később – a kötetlen beszélgetés során – derült fény arra, hogy szeret túrázni, és akkor megeredt a nyelve. Együtt idéztük fel a Budai-hegyek és a Pilis kedvenc túraútvonalait, a Nagyszénást, a Zsíroshegyet, a Nagykevélyt, a Fekete-hegyeket...

Második alkalommal vagy két hónappal később, egy november végi estébe hajló őszi délutánon futottunk össze az újpesti piac közelében egy mellékutcában. Szembe jött velem, messziről megismertem köpcös alakjáról, bricsesz nadrágjáról, bakancsáról, a hátán lévő viharvert hátizsákjáról. Amikor mellém ért, ráköszöntem. Megállt, összehúzta a szemét, rám nézett, elgondolkozott, majd csak annyit mondott: Emlékszem rád, te szavaltad olyan szörnyen a verseimet a gimnáziumban... és lassan tovább battyogott.

Hogy milyen humorérzéke volt valójában, arról harmadik találkozásunk alkalmával győződtem meg igazán, valamikor az 1970-es évek végén. A találkozás gondolati volt csupán, hiszen régen a mennyei túraútvonalakon bóklászott akkor már. A VMG-ben az iskolai Ki mit tud-on hangzott el egy verse, egy diáklány szavalta. Amikor felkonferálták, hogy Berda József-vers következik, meglepődtem nagyon, és egyszerre felelevenedett bennem a régi emlék.

A vers nem volt éppen erotikamentes; kecses nyakról, érintésre vágyakozó mellről, formás combokról esett szó benne. És üde, ingerlően vonzó, illatos bőrről, amely azonnal beleharapásra készíti a szemlélődött. Ezt a költő meg is tette, és ekkor derült ki, hogy a vers tárgya egy asztalra került frissen sült liba...

Elmondhatom, háromszor találkoztam Berda Józseffel, de egyáltalán nem ismertem. Mégis mély benyomást tett rám, ezért tudom hatvan évvel később is pontosan magam elé idézni személyét. Egy örök bohém képét, aki képes a lélek mélyével magasán, valahol a fellegeken túl járni, de aki a földi élvezeteket sem veti meg, és ha teheti, szívesen áldoz Dionüszosz oltárán...

Szerényi Gábor

(az Érdi Vörösmarty Mihály Gimnázium tanára)

Megemlékezés Ábel Andrásról

Ábel András helytörténész vagy – ahogy sokan mondják – „Érd lelkiismerete”, 2020. június 7-én hagyott el bennünket.

Tetlák Örs alpolgármester úr nagyon találóan fogalmazott, amikor azt mondta, ő és a város egymáséi voltak, elválaszthatatlan társakként jelentek meg sokunk fejében. Szerelmese, tudója, értője volt Érdnek. Így emlékezett vissza Csőzik László polgármester úr. Mindkettőjüknek igaza volt.

Igazodási pont volt, személyében intézmény, Érd története, minden mozzanata, neves lakóinak sorsa ott ragyogott benne.

Általa éltek az Illésházyak, Sina báró felesége, Iphigenia úrasszony, akihez minden nehézségben fordulhattak az érdiek.

A hó fölött kaszázó érdi parasztok, akiket az úri tréfa csúffá tett, de nem bánták. Jöttek, tettek az életért, a következő évi vetőmagért, a túlélésért.

Ábel András mutatta meg, milyen ember volt a német neveltetésű Batthyány Fülöp főherceg, a mágнас, aki saját földjét darabolta föl, mikor a jeges árvízben eltűntek a Duna menti parasztházak.

Régen volt. Sokan ma is azokon a telkeken laknak, ott építettek azóta újat, székely szóhasználattal, erőst, szép életet. (= új, jó otthont).

A Halla-ház, az „Érd vize” kútja, az Illésházy-kereszt, a Szt. Walburga-szobor mind-mind történetet mesél, András pedig nekünk adta őket. A Szapáry-pince ódon köveit, 960 négyzetméter szakrális teret, ahol a magyarság sorsa fordult, még mielőtt Mohács megtörtént volna.

Ami 1920 előtt történelem volt, 1945 után legenda lett, tanította figyelmeztetően. Arany Toldiját idézte, szövegszinten tudott bizonyítani.

Szerényen, figyelmesen hallgatott, mikor Dombosváros, szűkebb pátriám kivágott kertjeit panasztam.

Nekem az eltűnő fák fájtak, gyerekkorom illatos szőlői, végeláthatatlan orgonások. Ifjúságom ’zöld vadonja’. Neki a Levente Üdülő, a Molnár utcán beomlott kerítés, kis Batta házai.

Mindketten érdiek voltunk, vagyunk. Nagyon szerettem óvárost, de mind nem a Fundoklia napfényes, kopár szépsége, a mészke illata esőben, a fenyves, a hegyi szél.

Ő pedig arcot adott azoknak, akiket mi történelemkönyvek lapjairól ismertünk. Velünk él Ákosházy Sárkány Ambrus, Virág Benedek, Szapáry. Ahogy Ábel András is.

Ne a halálára emlékezzünk, hanem ünnepeljük vele Szt. András napját, az égi névnapját. Hálával, mert jó tanítónk volt. Éppen ezért jó volna, ha végre utca, tér, épület, bármilyen szerény is, őrizné a nevét.

Ahogy ő ma is őrzi, vigyazza ezt a várost.

Érd, 2023. 11.30. Füsy Ágnes Erzsébet (Magyarádi Ágnes)

Az Érdi IRKA által meghirdetett ÉLNI JÓ? c. vers- és prózaíró pályázat eredménye

Vers

Arany minősítés: Ludwig Géza, Dylan D. Tides, Cserni András, Kósa Márta

Ezüst : Gani Zsuzsa, Tarnócziné Barabás Irén

Próza

Arany minősítés: Nagy-Rakita Melinda, Naszvadi Judith, Kovács F. István

Ezüst: Pálné Onódi Judit

Bronz: Szabó L. Szilvia

Dicsérő Oklevél: Cettler Gertrúd, Lukács Mária, Tóth Mária, Varga Katalin, Petrovics Kornél

Spicz Müller József

Több mint 30 művésznevem közül a legfontosabb jelenleg az Egyre Márki.

1982-ben születtem Miskolcra, azóta érdekel az írás, amióta több bukás után magyarórán való káromkodásért kirúgtak a középiskolából 17 és fél éves koromban, 2000-ben. Mindig is szabadverseket írtam, sosem érdekeltek a szabályok, azokat magam alkottam meg, tehát szünetmentes kísérletező vagyok. Irodalmi, képzőművészeti kérdésekben soha senkire nem hallgattam, és nem teszem most sem.

Általános iskolába már úgy íratnak be, hogy folyékonyan írtam-olvastam (megtanított néhai Édesanyám, Peleskey Márta Zita, a Berényi grófi család távoli lezármozottja), de nem voltam

zseni – gyármunkás szülők, köztük több agresz-szív alkoholbeteg – én tehát radikálisan más, mások számára alapvető dolgok nélkülözésétől nyomasztó, neurotikus és nincstelen, műveletlen világból származom, mint sok irodalmi-művészeti nebulusvirág, mégis később iskolázottabb lettem mindegyiktől. Talán az átlagon felüli kreativitásérzéke a balkezes-ségemből fakad, ezért indultam el az írással párhuzamosan a képzőművészet irányába, és mikor végül estin leérettségiztem 33 éves koromra, elsőre felvettem a Magyar Képzőművészeti Egyetemre, ahol intermédia-művészként diplomáztam, majd rögtön utána művésztanárként is.

Az első önálló kiállításom 28 éves koromban volt, azelőtt csak rap-élőzenekarom és Sziget-es egyszeri fel-lépésem volt a legnagyobb kunszt, amit felmutathat-tam. 2023-ban, valamivel Érdre kényszer-költözésem előtt volt a 8. önállóm, és már túl vagyok 16 csoporto-son is, melyek közül egyiket se az egyetem intézte (a száználmasra sikerült diplomakiállítást kivéve, de azt nem sorolom bele).

Egyedülálló vagyok, nincsenek káros szokásaim, írónak szeretném aposztrofálni magam, ha lehet, de a nagy kiadók eddig mindig lekoptattak valami ócs-ka pocskédmával, amiből egyre világosabbá vált (a folyóirataikat olvasva!), hogy a magyar irodalom ún. vezetői nevetségesen alacsony értéket képesek alkotni, és aki túlnő rajtuk, azzal nem állnak szóba (mert

konkurenciává válna), továbbá ők tökéletesen elége-dettek a belterjes igénytelenségükkel.

Baráti köröm, a Renegát Projekt, a Fantasztikus Al-kotók Szövetsége (a betűszótól most eltekintenék) irodalmi műhelyében saját kiadású lapjainkban pub-likál, amihez a mai magyar irodalom még nem nőtt fel. Csoportunkba várjuk azokat a jelentkezőket, akik nem félnek a valódi szólásszabadság gyakorlatba üle-tésétől, és képesek a valódi elfogadásra az övétől más álláspontokat illetően, ahogyan azt Európában ildo-mos volna.

Témáim az individuális elme játéka az örült világban, a közérthetőre redukált komplexitás, az írás felszaba-dító erejének megnyilvánulásai, a mindig újfajta meg-oldásokra törekvés, valamint a figyelmeztetés: bármi lehetsz, csak unalmas ne.

Egyik fő mottóm Cioran-tól származik: „Inkább le-gyél kétségbeejtő, mint unalmas.”

Saját fő mondásaim: „Mindig annak van igaza, aki éppen beszél.” „Aki engem nem vesz komolyan, az komolytalan ember.”

A képzőművészetben a fő csapásirány a kalligráfia, illetve a szakdolgozataim témája: „A kézírás fon-tossága”, amiben – és a kiállításaimon rendre – azt ecsetelem, hogyan lehet elmosni a határt a kép és az írás között, és hogy mindez hogyan érvényesíthető az oktatásban.

Hobbim még a videónapló készítése, valamint a szín-tén lélekjelenlétből fakadó művészfotózás, 2009-től rendszeres mindkettő.

Az idén is kiválóan sikerült a Szelmann Ház által szervezett nyári tábor. Pál Ildikó selyemfestő, Szekér Gizi és Révészné Jolán keramikusok vettek részt a KÉK-ből.

Schéffer Anna, a tábor vezetőjének ötlete alapján mexikói azték edényeket készítettek.

Sokat segített Anna és a szobrász, Huber József. Új ötletek, lelki, szakmai feltöltődés – ez volt a jellemző.

Szeptember 19-én Erdélyi barátaink címmel könyvbemutató a Magyar Újságírók Közösségében.

Megjelent a Magyar Múzsza szeptemberi száma, majd a következő hónapoké.

20-án előadás a Csuka Zoltán Városi Könyvtárban a szlovéniai magyar irodalom helyzetéről.

Emlékezés Csuka Zoltán születésnapjára.

21-én: az Alma Latina koncertje a diósdai Kék Géza Művelődési Házban

22-én Kállay Gyopár Bárcsak c. könyvének bemutatója a VMG-ben (Adám Kata cikke a Beszámolóban.)

23-án a Berda József Irodalmi Kör és az IRKA / a Bíró András Baráti Társaság közös irodalmi műsora a két költő barátságáról

Pál Ildikó selyemfestő kiállítása a PKH-ban

26-án Eszterlanc – nosztalgiaműsor a PKH-ban: Szigeti Eszter (ének), Varga Zoltán (felvételtől).

Egész évben havonta láthatjuk, hallhatjuk a különféle témájú, magas színvonalú előadássorozatot.

Novemberben felkérték Esztert, hogy a Néprajzi Múzeum állandó kerámia-kiállításának német nyelvű ismertetését mondja el ún. „autoguide” formában.

Október 2-án: kiállítás a Matrica Múzeumban a Régészeti Parkban rendezett alkotótábor műveiből.

Pál Ildikó selyemfestő művészünk a Czabai-kertben festett szőlős képével díjat nyert. a Magyar Kézművesek Alapítványának pályázatán. A Vajdahunyad-várban rendezett kiállításon látható a kép.

Mesedélután és kakaópartit tartottak Érden a Virág cukrászdában, erre hívták meg Gani Zsuzsit mesélni. Az Illemtudó mesék c. könyvből olvasott meglepke meséket. Siker szeptemberben, ahogy

korábban májusban is. Zsuzsa művei a poet.hu-n többször megkapta a Nap Verse címet.

Kissné Matkó Gabriella rendszeresen mond mesét óvodásoknak a Parkvárosi Közösségi Házban.

Az Ezredvég c. irodalmi, művészeti és társadalomkritikai folyóirat Ocsovai Ferencnek két versét (Börtönima, A bestia kálváriája) is beválogatta a novemberi számba.

Nov. 2-án, csütörtökön szentmise keretében a Diósdai Gellért Kórus együtt éneklie más kórossal Mozart Requiemjét, szólistákkal, zenekarral. Tőlünk Pálné Onódi Judit a tagja.

Nov. 18-án de. 11-kor a berhidai Művelődési Házban búcsúzhattunk el Bálint Imrétől: barátok, pálya- és művésztársak, a gyülekezet tagjai. Az IRKA vezetője a Poly-Art nevében idézte fel Imre jellemét, tetteit, emlékezve a Képzőművészek Érdei Közösségének megalakítására, a két közösség közös rendezvényeire, testvéri kapcsolataira.

17 órakor pedig a Szirmok hangversenye a Szepes Gyula Művelődési Központban Érden.

Nov. 21-én (és dec. 5-én, valamint jan. 9-én) fél 10-kor irodalmi műhelymunka a Szepes Gy. Műv. Kp.-ban

24-én (16 óra, Érdei Galéria) az Élni jó? c. szépirodalmi pályázat eredményhirdetése, díjkiosztója.

30-án Emlékezés Ábel Andrássra és Bíró Andrássra az Ercsi úti temetőben.

December 5-én: Poly-Art pódiumest (17 óra, Csuka Zoltán V.Könyvtár)

14-én (18 óra, Szepes Gy. Mkp.) IRKArácsony (ünnepek, kvíz, felolvasás stb.)

16-án Poly-Art éves kiállítása (Szepes Gy. Mkp.)

Bárcsak

Háború. Minden nemzet történelmének része. Amíg csak a győztes vagy vesztes csatákról hallunk, távolinak tűnnek. De mi történik, ha a nagy csatákat egy átlagos katona szemszögéből kell néznünk? Amikor testközelbe jön a múlt, szinte megfoghatóvá

válik mindaz a fájdalom, amit egy háború jelent. Különösen igaz ez olyan hadjáratokra, amelyek mélyen beleégnek a nemzeti emlékezetbe, mint a Don-kanyar tragédiája.

(Ádám Kata újságíró cikke az Érdi IRKA szeptemberi számában)

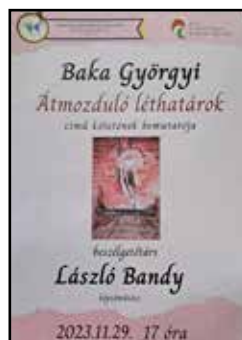
Izgalmas, letehetetlen, egy durva gyilkosság szálainak kibogozására épül. A cselekmény több szálon fut, a klasszikus thrillerek számos eleme megtalálható benne, ahogy a szívszorító emberi sorsok, vagy a csendben kibontakozó szép szerelem története is.

Méltó a szerző első kötetéhez (Bolygónk a Föld).

Szabó Aida (Jampa drolma), a haikucsoport megalapítója (2016) hiánypótló kötetet jelentetett meg, bár előzményei, azaz haikuk és más japán versformák publikálása az Érdi IRKA c. irodalmi-kulturális folyóirattal egyidős (2011). A Hétszínvirág c. zsebkönyvet 2012-ben mutat-

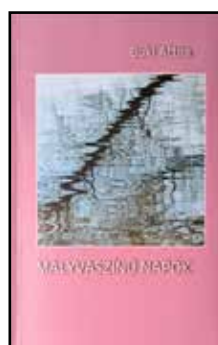
tuk be, 2016-ban Yosa Buson születésének 300. évfordulójára pályázatot írtunk ki, és a Musashi ercsi illetőségű japán céggel karöltve ünnepeltünk. Mára a Szárnyaló Sóllymok az egész Kárpát-medencét átívelik különleges láncverseikkel (renga), egyedi irodalmi baráti kapcsolataikkal. Otthonosan mozognak a waka, a haibun, a haiga stb. versformákban. Figyelemre méltó összeállítást tartunk a kezünkben.

Következetesen önazonos az a megszólalásmód, melyet Baka Györgyi lírája kötetről kötetre kitart. E zeneműszerűen szakaszolt, keskeny szabadversek alanyi misztikára hajlanak, valamósos metafizikából épülnek. A megtalált Istent keresi ez a lírikusi magatartás. A Jézust

szólongató sóvárgás a gyermekkor és a szülőföld menedékét is újrateremti (...) A poeta sacer alkotói hagyományát éleszti föl (...), áhítattá emeli az ámulatot, a szorongó keserűség kísértését pedig az önátadás és önmeghaladás krisztusi vágyával hárítja el (...)

Halmi Tamás

(...) Vajon hány tiszavirág kiadó lehet a „földi folyón”, melyekről nem tudunk, mert csupán száz alatti példányokat jelentetnek meg, s kis közösségekben, körökben olvassák. Talán valaki majd számba veszi őket, mert nem elhanyagolhatók, nem feledhetők eme művek sem, ahogy a két világháború között megjelentek.

Köszönetet mondok a könyv létrejöttéért az intézményeknek és magánszemélyeknek (...)

Bükki Attila

Selyemhernyó és hernyóselyem

A hernyóselyem mint anyag több évezredes múltra tekint vissza.

Kínából származik. Különleges, titokzatos és felfedezését számos legenda övezi.

A selyemszál megismerése után a selyemszövet gyártása bizonyos idővel a kínai ipar fő ágává vált.

Készítésének titkát 2000 évig sikerült maguknak megőrizni.

Eleinte csak a császári család tagjai viselhették ezt a nemes, finom tapintású anyagot, melyet nem véletlenül hívnak a szövetek királynőjének.

A híres selyemúton nyugatra is eljutott, majd 550-es éveket követően gyártani kezdték

Európában is.

Magyarországon Bezerédj Pál gróf honosította meg az 1880-as években. 1990-ben szűnt meg a gyártása hazánkban.

Nagyanyáink sokkal jobban ismerték és értékelték, mint manapság, mióta a műszál széles körben elterjedt.

Csodálatos, természetes, puha anyag, mely gyönyörű fényét a selyemszál keresztmetszetének lekerekített háromszögű alakja adja.

Viselete nagy előnyökkel jár, hiszen antibakteriális, abszolút bőrbarát, és alváshoz is ajánlott párnahuzatként, mert nem törik rajta a haj.

11 éve foglalkozom selyemfestéssel. Egy selyemkép kiállítás elragadó látványába szerettem bele, és azóta is egyre több kellemes meglepetéssel szolgál maga az anyag és a vele való munka is. Teljesen bele lehet feledkezni, megszűnik a külvilág.

A képek, sálak, blúzok, ágyneműk szépségükön túl tartják a jó rezgéseket is.

Varázslatos, ahogy szalad és keveredik a festék a selymen. Természetesen ezt nem mindig szeretnénk. Ez esetben kontúrozót és/vagy alapozó folyadékot használunk, hogy keretek közt maradjon a festék. Az utóbbit ritkán alkalmazom, hiszen pont a legjellemzőbb tulajdonságát kötném meg általa.

Kétféle, speciálisan selyemfestéket használok, vasalóval, illetve gőzzel fixálándót. Az elsőt faliképekhez, az utóbbit elsősorban sálak, blúzok színezésénél alkalmazom.

Ezeket előszeretettel batikolom (csavarva vagy kötözve).

Természetesen ecsettel is festem a sálakat keretre feszítve. Akkor mindenképp, ha legkedvesebb technikáimat, fényfestést vagy a sózást szeretném alkalmazni. Ezt úgy kell elképzelni, hogy először felviszem az elképzelt színeket, formákat, és a még nedves selyemre ráhelyezem az előre összegyűjtött virágokat, leveleket a tervezett sorrendben.

A napon való száradás során otthagyják szépséges formájuk nyomát a selymen. A só pedig különleges mintázatokat formál az anyagon, amely mosáskor sem tűnik el.

Éppen ezért szeretem annyira, mert mindkét technikánál természetes anyagon a természet adta eszközök alakítják a mintát a napsugár által.

Pál Ildikó
selyemfestő

Tartalom

Vers	1
Vendégoldal	12
Próza	15
Diákoldal	25
Móczár Csaba rovata	29
KÉP-VERS	30
Búcsúzunk	31
Jankovits Márta rovata	33
Petrovics Kornél rovata	35
Nagy-Rakita Melinda rovata	39
Tanulmány	41
Mozi – ZOOM	44
Beszámoló	46
Bemutakozás: Spicz Müller József	52
Hírek	53
Könyvajánló	54
Érdekesség	55

Illusztráció: Spicz Müller József alkotásai

Honlap: www.poly-art.hu

Facebook:

Az Érdi IRKA irodalmi-kulturális folyóirat kedvelői

Érdi IRKA irodalmi-kulturális folyóirat • Megjelenik negyedévente a Poly-Art Alapítvány támogatásával • Felelős szerkesztő: Daróci Lajosné, tördelőszerkesztő: Daróci Attila • A szerkesztőség levélcíme: Szepes Gyula Művelődési Központ 2030 Érd, Alsó u. 9. • E-mail: dlnemarta@gmail.com • IRKA-logó: Mezőfi Virág • Nyomdai munkák: Progresso Print Kft. • Kiadja a Szepes Gyula Művelődési Központ • ISSN:2062-8048